

Je moet het zien

**Met 31 diaconale initiatieven
uit het aartsbisdom Utrecht**

**Theologisch commentaar
door de jury Ariëns Prijs 2019**

Je moet het zien

**Met 31 diaconale initiatieven
uit het aartsbisdom Utrecht**

**Theologisch commentaar
door de jury Ariëns Prijs 2019**

Inhoud

Aanbeveling door Mgr. mr. drs. Th.C.M. Hoogenboom	3
De Ariëns Prijs voor Diaconie	4
Hoe kan ik voor jou een naaste zijn?	6
Alphons Ariëns, apostel en emancipator (1860-1928)	8
De jury van de Ariëns Prijs stelt zich voor	10
Ideeënprijs en Publieksprijs 2019	13
Stichting Goede Buren Eemnes	14
Kearls unne mekaar Vasse	16
Even Thuis Maarssen	18
Inloophuis Het Knooppunt Lunetten Utrecht	20
Zorg en welzijnsnetwerk Schalkwijk	22
Ouderen- en Kerkdag Zuid-Berghuizen	24
Hulp telefoon Enschede	26
Boerenpelgrimstocht Haarle	28
Stichting Bowie Wierden	30
Vereniging Armoedepreventie Oldenzaal	32
Bloedprikpost Rossum	34
Hergebruik van voedsel en goederen Arnhem	36
Herinneringsboek voor wie eenzaam sterven Arnhem	38
Arnhemse Wereldvrouwen Arnhem	40
Boerderijvieringen Lemelerveld	42
Eettafel Dedemsvaart	44
Duofiets in Vilsteren	46
Werken met een missie Tubbergen	48
Werkgroep PCI Gaanderen	50
Oecumenische vredesweek Tubbergen	52
Dagopvang De Warmtebron Benschop	54
Fietsproject Low Budget Bikes Liemers	56
De Franciscustafel in Apeldoorn	58
Werelddag voor de armen Arnhem	60
Bazar54 Arnhem	62
Internationale vieringen Lelystad	64
Verbinden van diaconie en liturgie in Lelystad	66
Breigroep Lonneker	68
De AZC-Fietstocht en het AZC-Sinterklaasfeest Amersfoort	70
Oogstgave project Stöppelhaene Raalte e.o.	72
Sinterklaasactie PCI in Borne	74
Je moet het zien – Theologisch commentaar op de genomineerde projecten	76
Langs de diaconale meetlat	84
Sponsors	86
Colofon	88
Gedicht <i>Lied tegen apathie</i>	

Aanbeveling

'Je moet het zien' is het motto van de Ariëns Prijs voor Diaconie 2019. In de Heilige Schrift gaat het heel vaak over 'zien'. In de Willibrordvertaling van het Johannesevangelie bijvoorbeeld komt het werkwoord 'zien' ongeveer 120 keer voor. De evangelist Johannes gebruikt verschillende werkwoorden met betekenisvelden zoals 'zien', 'nauwkeurig observeren' en 'nadenken over wat gezien wordt'.

Welk woord ook gebruikt is: zien en geloven, gaan zien en tot geloof komen hebben in het Evangelie alles met elkaar te maken. Na Jezus' intocht in Jeruzalem klampen enige Grieken Filippus aan met hun verlangen 'Heer, wij zouden Jezus graag spreken'. Letterlijk staat er echter: 'Heer, wij willen Jezus zien' (Joh. 12, 21). Uit hun verlangen om Jezus te zien spreekt hun verlangen om tot geloof te komen, om Hem als de Christus te leren kennen. In de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan (Lc. 10, 25-37) komt het werkwoord 'zien' driemaal voor. Alleen van de Samaritaan wordt gezegd dat het zien van de ongelukkige langs de weg hem ook iets deed; hij zag hem en vanuit een grote innerlijke bewogenheid betoonde hij hem barmhartigheid. Met deze gelijkenis maakt de Heer ons duidelijk: als je werkelijk oog hebt voor de ander en je hart door diens nood bewogen wordt, dan word je als vanzelf een naaste voor die ander.

'Je moet het zien' mogen we verstaan als een uitnodiging van de Heer zelf om met Hem mee te gaan en bij Hem te blijven: 'Komt en ziet!' (Joh. 1, 39). 'Je moet het zien' mogen we ook verstaan als een indringende aansporing om werkelijk oog te hebben voor de noden om ons heen en ons daardoor te laten raken. Met de driejaarlijkse uitreiking van de Ariëns Prijs voor Diaconie eren we de priester Alphons

© Ramon Mangold SRKK

Ariëns die letterlijk oog had voor de noden van zijn tijd en daardoor bewogen werd. Dr. Willem van Koeverden, een tijdgenoot en vriend van Alphons Ariëns merkte ooit op: "Wie den levensloop van Ariëns nagaat, ziet een vaste lijn; een oog dat noden speurt, maar immer scherper, breeder, geestelijker ziet; een hart dat de noden meevoelt, maar immer aan inniger ontroerd wordt; een hand die noden lenigt, maar steeds meer geestelijke aalmoezen biedt." In Ariëns' bidprentje werd hij onder meer gekenschetst als "Een scherpe geest, die noden en kwalen doorzag en blootlegde. Een gevoelig hart, dat medeleed met iederen nood van lichaam en ziel en maatschappij."

Moge het leven en werken van de Dienaar Gods Alphons Ariëns ons tot voorbeeld en inspiratiebron blijven strekken en moge deze bundel met diaconale projecten daaraan bijdragen.

+ Mgr. mr. drs. Th.C.M. Hoogenboom
Hulpbisschop van Utrecht
Vicaris-generaal

Hub Crijs namens de jury

De Ariëns Prijs voor Diaconie

In het najaar van 2002 is in het aartsbisdom Utrecht een diaconale prijs in het leven geroepen met de naam 'Ariëns Prijs voor Diaconie'. De prijs wordt om de drie jaar uitgereikt tijdens een publieke presentatie van alle voorgedragen initiatieven en projecten.

Winnaars sinds 2004

Op 9 oktober 2004 is de Ariëns Prijs voor Diaconie voor de eerste keer uitgereikt door Kardinaal Simonis, tevens de voorzitter van het Ariëns-Comité. De winnaar uit de tien voordrachten was het project Noodopvang asielzoekers in Doetinchem. De tweede en derde prijs waren voor het Diaconaal Netwerk gemeente Epe en het project 'Caritas Groessen laat alle agrariërs uit Groessen bewust kiezen voor de toekomst'.

Op 6 oktober 2007 reikte hulpbisschop Gerard de Korte de Ariëns Prijs voor Diaconie uit aan het Maatjesproject uit Zevenaar. Uit de 24 voorgedragen projecten koos de jury drie runners-up: de Gideonsbende te Maarsse, het Kwonda dagopvangproject voor weeskinderen

De winnaars Ariëns Prijs

voor Diaconie 2016

met kunstwerk

in Kinshasa, en het MOV uitwisselingsproject door jongeren uit de parochie Heino. Hulpbisschop Ted Hoogenboom maakte op 5 oktober 2010 het fotoproject 'De ongeziene gezien' uit Apeldoorn bekend als winnaar. De jury had drie ereplaatsen uit de 29 projecten gekozen: Werkgroep Troostdekentjes Pancratiusparochie uit Tubbergen, Spaarproject Eerste Communie Maarssenbroek en Diaconaal Netwerk Armoedebestrijding in Rheden en Rooszendaal. Hulpbisschop Ted Hoogenboom riep op 5 oktober 2013 het diaconaal inloophuis 'De Herberg' in Westervoort tot winnaar uit. Ereprijzen gingen naar het project Maatschappelijk stage jongeren in Hengelo, het Werkoverleg Overheid Religies en Levensbeschouwing Doetinchem (WORLD), en de werkgroep Preken of praten uit Montfoort met een project rond het overmatig gebruik van alcohol en drugs door jongeren. Het kernteam van de Sinterklaasactie wijk Walburgen Arnhem was blij verrast toen hulpbisschop Ted Hoogenboom hen op 1 oktober 2016 uitriep tot winnaar Ariëns Prijs 2016. De tweede prijs ging naar Jongerenwerk Join Us in Denekamp, en de derde prijs werd gedeeld door Franciscushof in Tiel en St.Armoedebestrijding in Enschede. Het Missieproject St Friersdale Zuid-Afrika in Eemnes won na felle de strijd op het internet de Publieksprijs.

Waarom

De Ariëns Prijs is genoemd naar de priester Alphons Ariëns. Eind 19de en begin 20ste eeuw toonde deze priester van ons bisdom een grote betrokkenheid bij de in armoede

verkerende arbeidersgezinnen in Twente. Hij richtte onder andere een arbeidersbond op en de katholieke drankbestrijding beweging. Hij bracht het sociale denken en de sociale leer in praktijk, voor en na de eerste Pauselijke Sociale Encycliek *Rerum novarum* van 1891. De Ariëns Prijs wil aandacht en inzet voor diaconie bemoedigen en waarderen. De Ariëns Prijs wil initiatieven stimuleren op het terrein van diaconie en caritas.

Publicatie

Bij de editie van 2019 verschijnt er een publicatie met daarin een portret van alle aangemelde activiteiten en projecten.

Wanneer in 2019?

Na de oproepen tot voordrachten voor de Ariëns Prijs voor Diaconie zijn er 31 diaconale initiatieven voorgedragen aan de jury. De jury heeft deze projecten allemaal bezocht en de resultaten van die bezoeken leest u in *Je moet het zien*. De Ariëns Prijs voor Diaconie 2019 vindt plaats op zaterdag 12 oktober 2019. Wederom met een feestelijke presentatie. Plek van samenkomst is het Titus Brandsmahuis in Deventer-Colmsgate.

Voor welke activiteit?

Het gaat bij de Ariëns Prijs om een diaconaal project of initiatief. Dit is een activiteit gericht op: zorg en barmhartigheid; gerechtigheid; verzoening en vergeving. Diaconie is, kort gezegd: dienst aan de naaste, in en vanuit de geloofsgemeenschap.

- Armoede is onrecht, bewustwording, helpen, strijd, gerechtigheid, schuldhulp.
- Presentie, inloophuis, diaconaal centrum, ontmoeting, maaltijd.
- Troost bieden, zorg verlenen en maatjes.
- Aandacht voor duurzaamheid en milieu.
- Bevorderen diaconaal bewustzijn bij jongeren.
- Derde wereld, over grenzen, interreligieus.
- Verbinden van diaconie en liturgie.

Welke criteria hanteert de jury?

De voorgedragen activiteit dient te zijn:

- stimulerend, signalerend of appellerend;
- verbonden met o.a. liturgie, pastoraat, catechese en gemeenteopbouw;
- voorbeeldig, om van te leren, navolgenswaardig.

Waar let de jury verder op?

- Samenwerking met anderen en/of met bondgenoten.
- Terugkoppeling naar gelovigen, geloofsgemeenschap.
- Inhoud en aanpak, vorming en toerusting, organisatie en financiën.
- Wie dragen het project: professionals of vrijwilligers?
- Is er communicatie en public relations of gebruik van sociale media?

Stichting Het Ariëns-Comité

Hub Crijns

“Hoe kan ik voor jou een naaste zijn?”

Interview Aloys Wijngaards en Nelleke Serrarens Wijngaards

Aloys Wijngaards is diaken van het aartsbisdom Utrecht en werkte vanaf 1983 als cursusleider, docent spiritualiteit en gedelegeerde aan de toenmalige diakenopleiding. Nelleke Serrarens werkte er als docent sociaal culturele geschiedenis, sociale leer van de kerk en begeleider van stages, in parochies en in exposure. In de loop van 2002 ontstond bij Aloys het idee om diaconie en caritas te versterken met een Diaconale Prijs.

Aloys Wijngaards: “Het idee is door ons aangekaart bij de toenmalige vicaris-generaal Piet Rentinck, die het graag ondersteunde en er meteen de naam van Alphons Ariëns aan verbond. Vervolgens is er een Taakgroep samengesteld met vanuit de Diocesane Pastorale Dienstverlening John Brohm, namens het Centrum Diaconaat Dijnselburg Aloys Wijngaards en Nelleke Serrarens Wijngaards, namens het bestuur Diocesane Kerkelijke Caritas Instelling (DKCI) Miny Bouwmeester-Smit en diaken Ton Kremer, de beleidsadviseur van de DKCI, en vanuit het pastorale werkveld Ellie Smeekens, arbeidspastor in Arnhem. Deze Taakgroep heeft het idee voor een Diaconale Prijs uitgewerkt.”

Diaconie versterken

Nelleke Serrarens geeft aan “dat er toen al veel diaconale initiatieven en activiteiten waren in de parochies en vanuit de Parochiële Caritas Instellingen, maar dat die tegelijk niet zo bekend waren. Noch in de parochies, noch in de PCI wereld, noch in de opleidingen. Diaconie wordt gedaan door een schare stille werkers, in de luwte van het parochieleven, terwijl er juist veel geloofservaring wordt omgezet in doen. Een Prijs kan diaconie voor het voetlicht brengen, de inspiratie zichtbaar maken, doelgroepen in beeld brengen, voorbeeld gevend werken, navolging vinden elders in het bisdom.” Aloys Wijngaards vertelt “dat de kern van

de kerk vooral liturgisch, verkondigend en catechetisch lijkt te zijn. De diaconale kant komt moeilijker tot zijn recht, terwijl er juist veel goeds en inspirerends in zit. Als we met de Prijs diaconaal werk hebben opgespoord, en in beeld gebracht met een publicatie, komt er een positief beeld van de kerk naar voren.”

Vorbereidingen

Nelleke: “Bij het opzetten van de Ariëns Prijs hebben we ook gekeken hoe Justitia et Pax jaarlijks de Marga Klompé Prijs verzorgde. Zo zijn we tot een werkformule gekomen. Omdat het de eerste keer was, hebben we veel tijd besteed aan het leggen van contacten met allerlei instanties en groepen in het bisdom. Aloys: “De financiering is geregeld via het Aartsbisdom en de DKCI. Naast de uitreiking vonden we een publicatie belangrijk. Met ondersteuning van de Dienst Pers en Communicatie is er gewerkt aan een Diaconiekrant. We hebben eerst nagedacht over criteria op grond waarvan we diaconale praktijken wilden oproepen en later beoordelen. Denk aan vernieuwend, voorbeeldgevend, navolgbaar, origineel, pakkend. In september 2003 waren we zover dat we met een folder het bestaan van de Ariëns Prijs kenbaar konden maken en konden oproepen mee te doen door activiteiten en projecten voor te dragen. Na het sluiten van de inzendingtijd gingen onze tijd zitten in het

Nelleke en Aloys

nomineerden en betrokkenheid wilden hebben met het Ariëns-Comité hebben we Hub Crijns, de vice-voorzitter van het Ariëns-Comité er bij betrokken. Hub was tevens landelijk directeur van het arbeidspastoraat en betrokken bij het Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad. Hub Crijns heeft de tien genomineerden diaconaal gewaardeerd als basis voor de uitslag van de Jury.”

bezoeken van de voorgedragen tien diaconale initiatieven en het maken van de verhalen voor de Diaconiekrant. We wilden in september 2004 de Diaconiekrant verspreiden in het Aartsbisdom naar parochies en PCI's.”

Nelleke: “Om de Prijs zichtbaar te maken kwam kunstares en pottenbakker Lies Potters-Verbeeten in Oisterwijk (1928-2009) in beeld. Zij heeft drie prachtige kunstwerken gemaakt. Onze lijfspreuk werd ‘Hoe kan ik voor jou een naaste zijn?’”

Diaconiekrant

Aloys: “Onze doelstelling om met een mooie publicatie over diaconie het aartsbisdom te bereiken is concreet geworden met de uitgave van de Diaconiekrant ‘Hoe kan ik voor jou een naaste zijn?’, die in september 2004 ruim is verspreid in het bisdom. De krant is opgemaakt door Marijke Kamsma van het ontwerp bureau van het aartsbisdom. In de krant komt Ariëns als naamgever ruim in beeld, evenals de gevonden omschrijving en criteria voor de Ariëns Prijs. De tien diaconale initiatieven zijn geïnterviewd en hun verhalen vormen met de foto's de kern van de Diaconiekrant.” Nelleke: “Omdat we als Taakgroep ook deskundigheid wilden rond het waarderen van de ge-

De uitreiking

Aloys: “De uitreiking vond plaats op zaterdag 9 oktober 2004 in de mooie lichte kerkruinte ‘De Wingerd’ in Doetinchem De Huet, gevuld met 100 mensen. Ton Kremer en ikzelf verzorgden de opening en vertelden over het ontstaan en waarom van de Ariëns Prijs. De Jury had drie projecten bekroond en Nelleke Wijngaards sprak een laudatio uit. Vervolgens reikte Kardinaal A. Simonis de Ariëns Prijs, een cheque van 2.000 euro en een kunstwerk, uit aan de winnaar de interparochiële werkgroep Noodopvang Asielzoekers Doetinchem. De tweede Prijs ging naar het Diaconaal Netwerk Epe en de derde

Prijs naar het project ‘Caritas Groessen laat alle agrariërs bewust kiezen voor de toekomst’. Verhalenverteller Jan Swennenhuis vertelde drie verhalen en Miny Bouwmeester en John Brohm interviewden al lopend door de zaal de tien projecten. Hub Crijns voorzag vanaf het podium elk initiatief van een korte waardering, waarbij hij putte uit het gedachtengoed van Alphons Ariëns. Na afloop van het programma was er soep met broodjes. Al met al een flink en afwisselend programma.”

“Denk aan vernieuwend, voorbeeldgevend, navolgbaar, origineel, pakkend”

Hub Crijs is vice-voorzitter van het Ariëns-Comité

Alphons Ariëns, apostel en emancipator (1860-1928)

Op zeven augustus 2019 is het eenennegentig jaar geleden dat Alphons Ariëns overleed op 68-jarige leeftijd in Amersfoort. Een schok ging toen door Nederland. De grote katholieke voorman was overleden.

Dagblad 'Het Centrum' schreef op woensdag 8 augustus 1928: "Een der groten onder ons is heengegaan. Een der grootsten. Een man van buitengewone betekenis en die in ons land gedurende tientallen jaren baanbrekende arbeid heeft verricht. Een idealist en een werker, een fijnbesnaard, edel mens, een heilig priester."

Alphons Ariëns

Alphonse Marie Auguste Joseph Ariëns (roepnaam: Phons) werd geboren te Utrecht op 26 april 1860 en overleed te Amersfoort op 7 augustus 1928. Hij was de zoon van Adriaan Willem Karel Ariëns, advocaat, en Lisette Christine Antonia Povel, huisvrouw. Pseudoniem: Pellegrino. Ariëns volgde van 1870 tot 1876 het gymnasium te Rolduc. Hij volgde hier ook het tweejarig filosoficum. Hij studeerde van 1878 tot 1882 theologie op het aartsbischoppelijk seminarie te Rijsenburg en werd in 1882 tot priester gewijd met dispensatie voor zijn jonge leeftijd. Zijn theologiestudie te Rome (1882-1885), aan de Dominicaanse universiteit Minerva, rondde hij af met een promotie. Zijn

Neomist Alphons Ariëns
1882

driejarig verblijf in Italië vormde zijn persoonlijkheid ook in sociale zin. Hij woonde bij voorkeur in de arme volkswijken van Rome en vertoefde op Sicilië om de situatie van de arbeiders in de zwavelmijnen te leren kennen en bezocht in Turijn de priester Don Bosco, wiens sociale activiteit hem in Nederland tot overeenkomstige initiatieven zou inspireren. Tijdens zijn verblijf in Italië trad hij toe tot de Derde Orde van Sint Franciscus.

Kapelaan in Enschede

Na de studietijd werd hij in 1886 kapelaan in Enschede. Hij stichtte er door de ernstige sociale wantoestanden de R.K. Werklievenvereniging (3 november 1889), die de kiem was waaruit de katholieke arbeidersbeweging (KAB), later Nederlands Katholiek Vakverbond (NKV) gegroeid is. Voor de vorming van de arbeiders richtte hij het arbeidersweekblad 'De Katholieke Werkman' op. Met 41 onrechtmatig ontslagen arbeiders stichtte hij te Haaksbergen een coöperatieve textielfabriek, wat op een mislukking uitliep. Deze coöperatie leidde een wankel bestaan en ging in 1901 ten onder door een groot geworden schuldenlast. Om de schulden te voldoen verkocht Ariëns zijn door edelsmid Jan Brom vervaardigde kelk, die hem door zijn familie bij zijn priesterwijding was geschonken. Ariëns zorgde in Enschede voor de bouw van arbeiderswoningen en het stichten van verenigingsgebouwen. In 1895 stichtte hij de sociale drankbestrijding, waaruit de nationale beweging Sobriëtas is voortgekomen (1899). Er kwamen aparte verenigingen voor vrouwen, jongeren, priesters, journalisten en andere

Ariëns bij zijn veertig jarig priesterjubileum

beroeptgroepen. Sobriëtas (uit het latijn) staat voor soberheid en nuchterheid, en is de naam van een vereniging van diocesane bonden, ter bevordering der christelijke matigheid en tot bestrijding van het alcoholisme.

Pastoor in Steenderen

Van 1901 tot 1908 was Alphons Ariëns pastoor te Steenderen. Hij richtte zich ook op de bevordering van de godsdienstige en cultureel-maatschappelijke belangstelling binnen de katholieke gemeenschap. In 1903 werd Ariëns, evenals de antirevolutionaire sociale pionier Talma, benoemd tot lid van de staatscommissie tot het onderzoeken van de positie der arbeiders bij de spoorwegen. Later in het jaar volgde de benoeming voor een Commissie voor het tramwezen. Hij deed goed werk voor deze nationale commissies. In 1906 werd hij voor zijn verdiensten koninklijk onderscheiden als ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw. Op 15 augustus 1907 was de pastoor 47 jaar en vierde zijn 25 jaar priesterschap. Het geschenk bestond uit de oprichting van een sanatorium voor drankzuchtigen en de financiering geschiedde via het Dr. Ariënsfonds, waar de giften heengingen. Jan Toorop tekende het bekende portret in houtskool, waarvan later replica's verkocht werden ten bate van dit fonds.

Pastoor in Maarsse en overlijden

Vooral toen Ariëns pastoor was te Maarsse (1908-1926) bezielde hij allerlei nationale bewegingen, zoals de katholieke vrouwenbe-

weging, het Geert Grote Genootschap en het missiewerk. In de eerste wereldoorlog 1914-1918 bood Ariëns aan Belgische vluchtelingen onderdak in de pastorie. In 1919 werd hij benoemd tot geheim kamerheer van de paus, een eretitel op grond van bijzondere verdiensten. Het toen gevormde felicitatie Comité van de parochie kocht de kelk terug en gaf hem die tot zijn grote verrassing als cadeau terug. De laatste jaren van zijn pastoraat was Ariëns veel ziek. Alle geschenken gaf hij weg. Hij leefde sober, als volgeling van Franciscus. In de zomer 1926 stemde de bisschop in met zijn emeritaat en nam hij afscheid van Maarsse.

Overlijden en faam van heiligheid

Op 7 augustus 1928 overleed Ariëns als emeritus pastoor te Amersfoort. Enkele dagen later, op 11 augustus, werd hij begraven op begraafplaats Beeresteijn gelegen aan de Straatweg te Maarsse. Na zijn overlijden nam de faam van heiligheid toe. Veel straatnamen werden naar hem genoemd, katholieke instellingen op het terrein van jeugd, welzijn, zorg, onderwijs, en bewegingen. Er zijn speciale Ariëns instellingen geweest. Naar hem is sinds de jaren zestig de priesteropleiding van het Aartsbisdom Utrecht genoemd, thans het Ariëns Instituut. En de faam van heiligheid heeft geleid tot een omvangrijk historisch onderzoek, dat sinds 1958 voortgezet is in een kerkelijk zaligverklaringsproces. Een kerkelijke rechtbank heeft in 2005 de *fama sanctitatis* (faam van heiligheid) van Alphons Ariëns onderzocht. Na 2006 heeft het Ariëns-Comité vanuit Rome de opdracht gekregen de *'Positio super vita, virtutibus et fama sanctitatis Alphonsi Ariëns'* te herschrijven in het Italiaans met alle bronnen erbij. De verwachting is dat dit dikke boek in 2020 kan worden ingediend in Rome.

De jury van de Ariëns Prijs stelt zich voor

Iemand moet de kar trekken bij een initiatief. Bij verschillende diaconale Prijzen is de jury die trekker. Hetzelfde gebeurt bij de Ariëns Prijs voor Diaconie in het aartsbisdom Utrecht.

De jury is gedeeltelijk samengesteld uit mensen van de organisatoren: het bestuur van de Stichting Het Ariëns-Comité en de diocesane diaconale dienstverlening van de Diocesane Kerkelijke Caritas Instelling aartsbisdom Utrecht. De groep is aangevuld met mensen, die bewezen kennis en ervaring hebben rond het diaconale denken en doen in het aartsbisdom Utrecht. Deze jury heeft de Ariëns Prijs voor Diaconie 2019 in gang gezet, de voorgedragen initiatieven bezocht, dit unieke boekje

samengesteld, en de dag van de feestelijke bekendmaking van de winnaars van de Ariëns Prijs voor Diaconie op 12 oktober 2019 voorbereid. Het zijn Hub Crijns, Herman Agterhoek, Ria Doornbusch, Lonneke Gunnink-van den Berg, Bernanda van den Hengel, Jacqueline Meupenberg, Jos Oostrik, Hans Oldenhof, en Bennie Oude Maatman.

De jury is als een diaconaal werkstuk

Hub Crijns is vice-voorzitter van het Ariëns-Comité en voorzitter van de jury. Hij is nauw betrokken bij het Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad en het Knooppunt Kerken en Armoede van de Raad van Kerken in Nederland. "Door het bezoeken van de vele diaconale projecten en initiatieven in het aartsbisdom ervaar ik telkens weer hoezeer het lief hebben van mensen tegelijk God lief hebben is. Die liefde voor God en de medemens wordt van oudsher tot uitdrukking gebracht in de Werken van Barmhartigheid. We beoefenen die ook nu, voortdurend, in allerlei vormen en activiteiten. Creatief, spannend en inspirerend."

Herman Agterhoek vraagt zich af "wat voor mij de Kerk van Jezus Christus is. Dat zijn gelovigen die in verbondenheid met de grote Kerk, in lokale groepen samenkomen, elkaar ontmoeten, samen bidden, lezen uit de H. Schrift en zo dieper doordringen tot wie Jezus Christus voor hen is, en van daaruit oog hebben voor de noden en behoeften van mensen om hen heen. Gelovigen, die zich inzetten in projecten zoals in dit boekje beschreven. Die onlosmakelijke beweging tussen gebed en inzet maakt hen sterk, open, ontvankelijk en maakt dat zij zien.

Vijf plaquettes van de
Ariëns Prijzen uit 2004,
2007, 2010, 2013, 2016

Want 'je moet het zien'" **Ria Doornbusch** is werkzaam in HH. Jacobus en Johannes, de Heilige Geest en De Goede Herder parochie, waar haar aandachtsveld Diaconie mag zijn. "Mijn inspiratiebron zijn de zeven Werken van Barmhartigheid, waarbij ik vooral probeer om de mensen aan de zelfkant van de samenleving weer zichtbaar te krijgen in de samenleving en geloofsgemeenschappen. Zodat ze werkelijk mogen ervaren dat ze mens mogen zijn en er toe doen. Daar waar Hij zegt: 'Alles wat jullie gedaan hebben voor één van de onaanzienlijksten, dat hebben jullie voor Mij gedaan'"

Lonneke Gunnink-van den Berg is werkzaam als pastoraal werker in de parochies H. Kruis (Raalte e.o.) en H. Lebuinus (Deventer e.o.). "Het meest boeiende in mijn pastorale werk vind ik het samen op weg gaan en met elkaar het verhaal delen; het kleine verhaal van ieder mens verbinden met het grote verhaal van God, die zich laat kennen als Ik-zal-er-zijn. Wanneer we in elkaar God kunnen bespeuren, versterkt dat wederzijds de menselijke waardigheid. Dat is de kracht van ons kerk-zijn in deze wereld."

Bernanda van den Hengel is diocesaan diaconaal dienstverlener. “Ik heb zo’n veertig jaar ervaring in vrijwilligerswerk mogen opdoen, van ondersteunend tot beleidsmatig, van zorg

tot aansturen en van lokaal tot landelijk. En inmiddels professioneel voor het tiende jaar werkzaam in een gevarieerde diaconale functie. Ik werk vanuit het motto ‘dat mensen hun talenten ontwikkelen en naar vermogen bijdragen aan een wereld waarin iedereen een goed leven kan leiden.’”

Jacqueline Meupelenberg is werkzaam als pastoraal werker in de Heilige Pancratius Parochie Tubbergen. “Op het prikbord in mijn werkkamer prijkt de bijbeltekst: ‘Julie zijn het licht der wereld. Julie zijn het zout der aarde’. Dit zie ik terug in al die prachtige inzendingen voor de Ariëns Prijs. Dat is licht zijn voor de ander, dat is je krachten bundelen en werken aan Gods Rijk.”

Jos Oostrik is geboren in Enschede en in deze stad opgegroeid met de verhalen over Alphons Ariëns. “Maatschappelijk betrokkenheid van kerk en pastoraat was een vanzelfsprekende zaak.

Als pastor was ik actief in de Achterhoek en in de stad Arnhem. Hierbij was de aandacht vooral gericht op jongeren en later specifiek op het studentenpastoraat. Vanaf 2000 was ik verbonden aan het dienstencentrum van het aartsbisdom als verantwoordelijke voor

de voortgezette vorming van pastores en de laatste twee jaar als directeur. Momenteel ben ik werkzaam als geestelijk begeleider. Een belangrijk thema voor mij is hoe je geloof doorwerkt in het leven van alle dag.”

Hans Oldenhof is na 32 jaar basispastoraat werkzaam als diocesaan diaconaal werker. “Ik ben onder de indruk van wat de Geest tot stand brengt in en tussen mensen. In mijn eigen leven heb ik geleerd om actie en contemplatie met

elkaar te verbinden. Inspiratie ontleen ik aan de Franciscaanse Beweging.”

Bennie Oude Maatman is als vrijwilliger in Oldenzaal erg betrokken bij het wel en wee van de medemens die het alleen niet meer redt. “Als penningmeester van de Caritas, met veel aandacht

voor eenzaamheid, en vrijwilliger van het Sociaal Team Armoedepreventie zie ik de noden van onze medemens van zeer dichtbij. Ik ben erg blij dat wij zoveel mensen kunnen helpen. Dit is de eerste keer dat ik jurylid ben. De veelheid aan aangeboden initiatieven waar het welbevinden van de vragende medemens centraal staat heeft mij positief verrast. Dit geeft onze samenleving de inspiratie om in de geest van Alphons Ariëns, in saamhorigheid en met respect naar elkaar, inhoud aan het leven te geven.”

Hub Crijs

Ideeën prijs en Publieksprijs Ariëns Prijs voor Diaconie 2019

Het Aartsbisdom Utrecht reikt om de drie jaar de Ariëns Prijs voor Diaconie uit aan een diaconale activiteit. Er zijn in dit jaar eenendertig initiatieven voorgedragen.

Ideeën prijs

De jury voor de Ariëns Prijs voor Diaconie heeft criteria ontwikkeld, die een rol spelen bij de waardering van de genomineerde diaconale initiatieven. Deze criteria zijn onder meer: samenwerking met anderen; samenwerking met bondgenoten; terugkoppeling naar gelovigen; inhoud en aanpak; inzet en toewijding; vernieuwend en /of met uithoudingsvermogen. Kortom: voorbeeldig en tot navolging uitnodigend. Ook bekijkt de jury hoe het initiatief betrokken is bij mensen in kwetsbare situaties. De inzet voor vrede en gerechtigheid is van belang, evenals aandacht voor zorg voor de schepping. En zijn er lerende, diaconaal vormende of liturgische initiatieven, die diaconie op de kaart zetten. De Ariëns Prijs is voor diaconale initiatieven, die al gaande zijn. En diaconie is in ontwikkeling. Bij ontwikkeling komt vaak het idee van pas, op grond waarvan een activiteit ontstaat. ‘Je moet het zien’, luidt de titel van deze bundel, en een diaconale activiteit ontstaat vaak doordat iemand het ziet. Daarom heeft de jury dit jaar een Ideeën prijs ingezet. De prijs is bedoeld voor parochies, werkgroepen, mensen, caritas besturen of werkgroepen die een idee voor een activiteit of initiatief inbrengen. De jury heeft vastgesteld dat er vijf ideeën zijn ingebracht, die ieder voor zich de moeite waard zijn om te gaan uitvoeren. De jury heeft besloten de Ideeën prijs 2019 toe te kennen en op 12 oktober maakt ze de winnaar bekend.

Publieksprijs

In 2016 heeft de jury voor de eerste keer de Publieksprijs Ariëns Prijs voor Diaconie ingesteld. Deze Publieksprijs kent in 2019 een herhaling. Het resultaat of de keuze komt tot stand doordat mensen kunnen stemmen op hun favoriet uit de eenendertig genomineerden. Van elk project of diaconaal initiatief is een korte beschrijving gemaakt, vergezeld door een foto. Die beschrijvingen en afbeeldingen zijn geplaatst op de website van de Diocesane Kerkelijke Caritas Instelling aartsbisdom Utrecht: www.dkci-utrecht.nl. Er is een pagina om naar het overzicht te gaan en een pagina om te stemmen. Stemmers klikken op het bolletje voor het project van hun keuze. Er is een spannende strijd uitgebroken tussen de achterbannen van de eenendertig genomineerde initiatieven. Sommigen hebben grote achterbannen, die flink stemmen. Anderen doen het bescheiden, en bouwen voort aan hun aantal. Alle stemmen zijn een teken dat de genomineerden een sterk betrokken achterban hebben. Eind september sluiten de stemlijnen en op 12 oktober zal blijken wie de Publieksprijs Ariëns Prijs 2019 krijgt uitgereikt.

Kunstwerk Publieksprijs 2016

www.dkci-utrecht.nl

Hub Crijs

Stichting Goede Buren Eemnes

“Het bleek een mooie vorm van vrijwilligerswerk”

Toen in 2015 veel vluchtelingen naar Nederland kwamen, gemeenten gevraagd werden mensen op te vangen, kwam er protest in Eemnes tegen een plan voor huisvesting van vreemdelingen.

Zowel van kerkelijke als burgerlijke kant kwamen als reactie positieve stemmen van mensen die vluchtelingen wilden verwelkomen in Eemnes. Na de woorden volgden ook daden. Er kwamen twee werkgroepen, die elkaar snel vonden in het initiatief Goede Buren Eemnes.

Gerard Beentjes is voorzitter van de Stichting Goede Buren Eemnes en afkomstig vanuit de werkgroep van burgers. Marja Willink-Anzion is penningmeester en afkomstig vanuit de kerken. Marja vertelt “hoe de kerken een manifest hebben uitgebracht, dat vreemdelingen welkom zijn. De katholieke parochie stelde, toen in Eemnes woningruimte nodig was, een stuk grond voor noodwoningen beschikbaar. Uiteindelijk is dat plan niet doorgegaan, maar de kerken waren actief in het verwelkomen van vluchtelingen en het zoeken naar manieren hoe dat te realiseren.”

Van woorden naar daden

Gerard geeft aan dat “bij inspraakbijeenkomsten burgers uitdrukkelijk tegen de anti-stemmen in aangaven dat Eemnes ook gastvrij kan zijn en ruimte genoeg heeft voor vluchtelingen. In september 2016 zijn de twee initiatieven bij elkaar gekomen in een bijeenkomst van dertig mensen, waar besproken is hoe aan activiteiten vorm te geven. Gekozen is voor een buddy-model, waarbij vrijwilligers migranten helpen in de thuissituatie. Gekozen is voor het opzetten van een Taalcafé, waar mensen zowel indivi-

dueel als samen Nederlands kunnen leren en oefenen. Inmiddels zijn er taalmaatjes gekomen, die bij de mensen thuis oefenen in het spreken van het Nederlands. Dit alles om de inburgering mogelijk te maken en voorbereidingen te maken voor het inburgeringsexamen. In Eemnes waren er in 2015 ongeveer 350 statushouders. Sindsdien zijn er 50 bijgekomen met ongeveer 25 kinderen. Het bleek een mooie vorm van vrijwilligerswerk. Het idee van koppels sloot goed aan bij de vragen van vluchtelingen en het aanbod van vrijwilligers.”

Taalcafé Eemnes

Marja vertelt “hoe het Taalcafé Eemnes een laagdrempelige voorziening is, waar iedereen welkom is die Nederlands wil leren. Het Taalcafé is elke vrijdagochtend open in de Biblio-

Gerard Beentjes en Marja Willink-Anzion

theek van Eemnes. Het is een ontmoetingsplek voor mensen die de taal willen leren en mensen die daarbij als vrijwilliger willen helpen. In de afgelopen periode kwamen gemiddeld dertig bezoekers naar het Taalcafé, waarbij de verhouding tussen taalvragers en taalvrijwilligers één op één is. Er zijn in totaal 12 gastvrouwen en 20 taalvrijwilligers bij toerbeurt actief in het Taalcafé. Na drie jaar verder blijkt dat er niet alleen statushouders meedoen. Er komen ook mensen, die al langer in Eemnes wonen van allerlei afkomst, zoals Afghanen, Polen, Turken, Zuid-Afrikanen, Russen. We hebben al 26 nationaliteiten geteld. Er blijkt een grote behoefte te zijn om de Nederlandse taal met speciale aandacht te leren en vooral te oefenen.”

Het Buddyproject

Gerard vertelt dat het “Buddyproject zich vooral richt op een vluchteling die eigen land heeft moeten verlaten en in Eemnes een nieuw bestaan opbouwt. De werkgroep heeft vrijwilligers uit Eemnes aangezocht, die zich als buddy willen inzetten voor statushouders die in Eemnes komen wonen. Deze vrijwilligers krijgen vooraf informatie over het project en over wat het betekent om buddy te worden voor een statushouder. Bij statushouders kan het gaan om een alleenstaande of een gezin. De maatschappelijk begeleiders van VluchtelingenWerk melden een statushouder, die aangeeft een buddy op prijs te stellen, aan bij de contactpersoon van Goede Buren Eemnes. Na een kennismakingsgesprek kan het koppel aan het werk gaan. In de praktijk blijkt dat er naast het taal leren heel veel zaken aan bod komen, die te maken hebben met integratie en inburgering. We hebben een samenleving die leeft met papieren en formulieren, voor school, gezondheidszorg, huisarts en apotheek, inkomen, werk, wonen, andere voorzieningen. Het is helemaal

niet zo eenvoudig om dat allemaal te kunnen lezen, begrijpen en te beantwoorden. Vaak krijgen statushouders gezingshereniging en komt er van alles bij. VluchtelingenWerk begeleidt een jaar en de praktijk leert dat de buddy's na dat jaar nog wekelijks contacten hebben. Het leven is ingewikkeld en de relatie tussen overheid en burger niet gemakkelijk. We merken nu dat er minder wisseling is tussen de buddy's en we nieuwe vrijwilligers moeten werven.”

Textielatelier

De jongste loot aan de boom van activiteiten is het textielatelier. Marja vertelt dat “er een maal per week een groepje van 10 tot 12 vrouwen in het gebouw van de katholieke parochie actief is met kleding. Naaimachines zijn na een oproep ontvangen en de vrouwen werken aan kledingreparatie, kleding maken, gordijnen maken, textiele werkvormen. Een paar actieve mensen trekt de kar. Er doen migrantenvrouwen aan mee, en mensen die niet zo sociaal in het dorp zijn. De groep leert van elkaar en de activiteiten hebben als effect dat vereenzaming wordt tegengegaan. En deze activiteit leidt weer tot andere dingen, zoals meedoen met de taalgroepen.”

Band met de kerken

“Vanaf de oprichting is er een band met de parochie en kerken in Eemnes”, vertelt Marja. “Er is medewerking verleend met beleid, geld, vrijwilligers, steun van de diaconieën. Via de diaconie kwam er subsidie voor de aanschaf van pc's. De kerkbladen geven plek voor publiciteit en het werven van vrijwilligers. Veel buddy's zijn katholieken. Daar zit het meeste werk en de vrijwilligers houden elkaar op de hoogte en leren van elkaar. We houden contacten met de kerken door over onze activiteiten te vertellen.”

“Eemnes kan ook gastvrij zijn”

Bennie Oude Maatman

Kearls unne mekaar Vasse

“Tweewekelijkse ontmoeting met een mannen (Kearls) club”

Een partner met beperkingen na een herseninfarct en dan blijkt dat de gemeenschap niets organiseert voor ontmoeting. Dit is het begin van het verhaal van Erna Ensink, wiens man na een herseninfarct met beperkingen door het leven moet. Haar initiatief heeft geleid tot de oprichting van de mannen (Kearls) club: Kearls unne mekaar.

Het gesprek is in Vasse aan de keukentafel bij Erna Ensink, secretaresse van de stichting. Aangeschoven zijn ook Gerard Plegt (voorzitter) en Carola Veldhuis (penningmeester). De verhalen en anekdotes vliegen over de tafel. In de afgelopen drie jaar is het nut van deze spontane actie van Erna wel bewezen.

Opbouw

De geloofsgemeenschap van de H.H. Joseph en Pancratius Vasse, waartoe Erna en haar man behoren, maakt onderdeel uit van de H. Pancratiusparochie in Tubbergen, die negen geloofsgemeenschappen omvat met allemaal eigen kerkgebouwen. In deze geloofsgemeenschap, en binnen de samenleving van de gemeente Tubbergen wordt erg veel georganiseerd. Er is nagenoeg geen aanbod van activiteiten voor mannen die de pensioengerechtigde leeftijd nog niet hebben bereikt, en die om welke reden dan ook niet meer deel kunnen nemen aan het arbeidsproces. Na het herseninfarct van Erna's partner bleek dat hij ondanks zijn ontstane beperkingen veel behoefte had aan ontmoeting en activiteiten met mensen van zijn eigen leeftijd. Erna keek rond en zag dat er helaas niet veel voor hem was. Erna zocht naar een oplossing. In goed overleg met de stichting Welzijn Tubbergen, ontstaat in april 2016

officieel Kearls unne mekaar. Velen zetten zich in de gemeente Tubbergen in om dit initiatief tot een succes te maken. Een groep van tien vrijwilligers ontwikkelt activiteiten voor een steeds grotere groep deelnemers aan Kearls unne mekaar.

Bijeenkomsten

Tweewekelijks komen de Kearls op dinsdagmorgen bij elkaar in de kantine van TVC. De groep bestaat uit ongeveer 25 Kearls, allen met een beperking van kleine aard tot beperkingen van een halfzijdige verlamming en meer. Allemaal mensen met een litteken die deels afhankelijk zijn van anderen. Het vaste vrijwilligers-team staat klaar om hen welkom te heten. De groep is erg divers hetgeen een warme dynamiek laat ontstaan als de groep bijeen is. Het is mooi om te zien hoe deze groep elkaar gevonden heeft.

De eerste van de tweewekelijkse bijeenkomst start met een gezellige kop koffie, waarbij de mannen de laatste nieuwtjes uitwisselen. Ook is er dan even tijd, geen lange verhalen, om iets tegen de buurman te zeggen over het verloop van de beperking of ziekte. Met enige regelmaat schuift ook iemand van het pastorale team aan bij de koffie. Daarna volgt het vervolg onderdeel: gezellig samen bezig zijn.

De Kearls aan het kegelen

Groepsgevoel

De Kearls voelen zich thuis in deze groep. Ze horen weer ergens bij, bloeien op en ze zijn erg enthousiast. Ze ervaren dat ze als mens centraal staan en dat men zichzelf kan en mag zijn en blijven. Zo wordt iedereen

geaccepteerd zoals hij is, zijn er mannen met verschillende interesses en ieder met zijn eigen verhaal en ervaringen uit het leven waarin ze nog werkzaam waren bij een bedrijf. Het mooie ervan is dat ze een hechte groep zijn en de binding snel is gemaakt. Naast de vele activiteiten is er natuurlijk ook aandacht voor de sociale kant van het leven. Waar nodig en gewenst krijgt iemand de gelegenheid om de nodige frustratie van zich af te praten. Ook sturen de vrijwilligers in de gesprekken op de kwaliteit van het leven. Daar waar Kearls steken laten vallen is er altijd weer de zorg voor elkaar. De een vult de ander aan en men helpt elkaar waar mogelijk en zodoende wordt er goed voor elkaar gezorgd en naar elkaar omgezien.

De spelkaarten, triominos, yachtzee, dartpijltjes, en zo meer komen voor de dag en het spellen kan beginnen. Met veel plezier, inzet en enthousiasme tracht ieder het maximale er uit te halen binnen de eigen mogelijkheden; plezier blijft de boventoon voeren. Bij de tweede van de tweewekelijkse bijeenkomsten in de maand is er een activiteit buitenshuis. Ideeën voor deze activiteiten komen van de vrijwilligers en soms brengen de Kearls zelf een activiteit in. De vrijwilligers nemen de organisatie op zich en de inhoud van de activiteiten verschilt nogal. Het kan gaan om een bezoek aan een kaasboerderij, shiitake paddestoelenkwekerij, melkveebedrijf, loonmechanisatiebedrijf, smederij, camping, of het organiseren van de jaarlijkse picknick, de barbecue, de Sinterklaasmorgen of het kerstdiner. Het kan niet op. Er is nog een lange lijst van mogelijkheden voorhanden. Toegankelijkheid voor de rolstoel is voorwaarde voor het te bezoeken bedrijf of organisatie om geen mensen uit te sluiten. Het merendeel van de te bezoeken bedrijven is erg begaan met het lot van deze mensen en ontvangt de Kearls van harte en biedt het bezoek aan zonder er iets voor te vragen. De Kearls zien iedere keer uit naar deze bijzondere bijeenkomsten.

geaccepteerd zoals hij is, zijn er mannen met verschillende interesses en ieder met zijn eigen verhaal en ervaringen uit het leven waarin ze nog werkzaam waren bij een bedrijf. Het mooie ervan is dat ze een hechte groep zijn en de binding snel is gemaakt. Naast de vele activiteiten is er natuurlijk ook aandacht voor de sociale kant van het leven. Waar nodig en gewenst krijgt iemand de gelegenheid om de nodige frustratie van zich af te praten. Ook sturen de vrijwilligers in de gesprekken op de kwaliteit van het leven. Daar waar Kearls steken laten vallen is er altijd weer de zorg voor elkaar. De een vult de ander aan en men helpt elkaar waar mogelijk en zodoende wordt er goed voor elkaar gezorgd en naar elkaar omgezien.

Enthousiaste vrijwilligers

De vrijwilligers zijn erg enthousiast door het mooie en positieve werk dat zij verrichten voor een groep die het ook als zodanig ervaart. Zij voelen zich sterk verbonden met deze groep. Regelmatig zijn er publicaties over de Kearls op Facebook en in het huis aan huis blad 'Op en Rond de Essen'. Naar dit voorbeeld is er inmiddels een groep gestart in Vriezenveen en in de gemeente Dinkelland wil men ook met zoiets beginnen.

E-mail: sokkebelt@gmail.com

Facebook: <https://www.facebook.com/Kearls-unne-mekaar-140880963134996/>

Hub Crijs

Even Thuis Maarssen

“Het gaat om het ervaren van samen, geborgen, veilig”

Twee jaar geleden organiseerde het inspiratieteam van de H. Hartgelooft-gemeenschap in Maarssen een open zaterdagmiddag ‘Thuis zonder drempels’.

Er was open huis in de pastorie en de kerk en mensen konden even binnenkomen om de sfeer te proeven, om met elkaar in gesprek te gaan en om kennis te maken met de mensen en activiteiten van de geloofsgemeenschap. “We wilden daarmee aan de oproep van paus Franciscus gehoor geven om naar buiten te gaan, en de drempel van de kerk te verlagen.”

Ontstaan idee voor ‘Even Thuis’

Grea van Rooijen, Hans de Kruijff en Henk Tieleman zijn tevreden over de open dag en wat er allemaal gebeurde. Hans: “Er bleek toen veel behoefte aan ontmoeting en gesprek. Hoe kun je daar nu vanuit de geloofsgemeenschap aan tegemoet komen? Nog meer open dagen? Een inloophuis? Een huiskamer zonder drempels? Iets anders? De evaluatie riep vragen op, waar we geen antwoord op wisten. We hebben toen

afgesproken te gaan bidden om leiding van de H. Geest en zijn nog twee keer bij elkaar gekomen om over een nieuw initiatief te praten. Vanuit de opgedane ervaringen kwamen we tot de conclusie dat veel mensen een verhaal hebben, maar dat niet zo maar kwijt kunnen. Iemand die veel huisbezoek doet, zoals pastoor Ariëns, is er niet meer. Er is wel behoefte aan een plek waar mensen rust vinden, een sfeer van huiselijkheid en een luisterend oor. We besloten met dat idee te gaan starten en het voor een jaar te proberen. We wilden een ‘Even Thuis’ moment creëren, waar mensen keer op keer hun verhaal kwijt kunnen.”

Huiselijke sfeer

Grea geeft aan “hoe het parochiehuis de Eenhoorn op de eerste maandag van de maand van 15.00 tot 20.00 uur de deuren openzet en mensen een luisterend oor aantreffen om hun verhaal te vertellen. Een aantal kamers van het parochiehuis krijgen een huiselijke

V.l.n.r.: Henk Tieleman,

Grea van Rooijen,

Hans de Kruijff

sfeer met een bloemetje, een kaarsje, een pot koffie en thee en natuurlijk iets lekkers. Na een warm onthaal is er alle tijd, rust en ruimte voor een persoonlijk gesprek. Bij de start hebben we mensen persoonlijk benaderd, waarvan we een vermoeden hadden dat zij behoefte hadden aan zo'n mogelijkheid. Ons vermoeden is in veel gevallen bevestigd. De vrijwilligers en soms de gasten zelf bereiden elke keer een heerlijke maaltijd en rond zes uur gaan we gezamenlijk aan tafel. We hebben bewust gekozen om ook het begin van de avond open te zijn voor mensen die werken.”

Alle ruimte voor gesprek

Hans: “We zijn geen pastorale werkers of professionals in psychische zorg. We luisteren en bieden aandacht. Als iemand hulp nodig heeft van de pastor of andere hulpverlener, dan verwijzen we met hun goedvinden door. We merken dat ‘Even Thuis’ langzaam groeit. Mensen praten erover en vertellen het aan elkaar door. We zien dat mensen, die we aandacht hebben gegeven, langzaam weer hun sociale pad hervinden in het dorp.”

Samen, geborgen en veilig

Henk: “Je krijgt langzaam maar zeker zelf ook meer contacten. Zo kom ik nu regelmatig bij een oudere mevrouw, praten we samen, en doe ik wat kleine klusjes. Het is een mooi contact en waardevol. Er komen ook mensen binnen met twijfels of het wel iets voor hen kan zijn. We laten die mensen rustig hun weg zoeken, bijvoorbeeld bij de maaltijd en het samenzijn daarna. Het gaat om het ervaren van samen, geborgen, veilig. Mensen komen dan een volgende keer weer terug en dan komt er veel naar voren in een gesprek.”

Diaconale activiteit

Grea: “We schenken veel aandacht aan de kwaliteit van Even Thuis. Geven we de mensen voldoende ruimte, hoe reageren ze op het samenzijn en wat geven ze terug bij vertrek? We zien dat mensen voor het gesprek graag dezelfde persoon willen, omdat er een vertrouwensband ontstaat. We zien dat het groepsgebeuren van samen eten en napraten ook belangrijk is. Als mensen meestal alleen eten, dan is samen eten heel belangrijk en waardevol. Mensen kunnen zelf kiezen of ze in de groep iets willen delen en vaak gebeurt dat ook. We willen er zijn voor onze medemens die met hun behoefte aan een luisterend oor, tussen wal en schip vallen. Die op zoek

zijn naar een beetje aandacht en het niet kunnen vinden. Als je aanwezig bent en de ruimte biedt is het opmerkelijk hoe makkelijk men tot een verhaal komt. Dat is diaconaal werk en het mooie is dat mensen vaak heel blij en opgelucht zijn dat deze mogelijkheid er is.” Hans: “Het diaconale van onze activiteit werkt naar twee kanten. Mensen zijn blij om hun verhaal te kunnen vertellen, om mee te doen met de maaltijd en het samenzijn. En het gebeuren verrijkt ook jezelf. We evalueren elke keer voor de eigen verwerking en om steeds te verbeteren. In de bijeenkomst zit een wederkerige dynamiek. We worden er allemaal rijker van, leren van elkaar.” Henk: “De ervaringen in het eerste jaar hebben we als positief ervaren en we hebben besloten een tweede jaar in te gaan. Inmiddels zijn we met vier vrijwilligers, José Zwanink (die niet bij dit gesprek aanwezig kon zijn) is sinds december toegetreten. En altijd weer is er dank. Dank dat mensen hun eigen verhaal met ons willen delen. Dank dat wij iets voor hen kunnen betekenen. Dank dat wij iets hebben mogen ervaren van anderen.”

“Veel mensen

kunnen hun verhaal

niet meer kwijt”

<https://stjandedoper-vechtenvenen.nl/hhart-maarssen/even-thuis/>

Hub Crijs

Inloophuis Het Knooppunt Lunetten in Utrecht

“Dit is de enige plek waar ik gemist word”

Op een hoek van buurtcentrum de Musketon in de wijk Lunetten bevindt zich de inloopruimte van Het Knooppunt. Het is o.a. een trefpunt voor buurtbewoners die zin hebben in een kopje koffie, een gezellig praatje of een meer serieus gesprek.

Het Knooppunt is voor deze inloop vijf dagen per week een paar uur geopend. Het voorziet in een behoefte aan ontmoeting in deze nieuwbouwwijk uit de jaren zeventig van de vorige eeuw.

Een groepje is bij elkaar gekomen om te vertellen over Het Knooppunt. Jolanda 't Hart en Rien van Zoelen zijn vrijwilligers bij de voedselbank Lunetten, die onderdeel uitmaakt van Het Knooppunt. Elly Wintjes is voorzitter van het bestuur, gepensioneerd pastoraal werker Hans Harmsen is coördinator, Dirk van den Hoven zit als adviseur bij het bestuur en is tevens directeur van de Protestantse Diaconie Utrecht, en Hanske Mulder is als onderzoeker betrokken bij een project dat kijkt naar de toekomst van Het Knooppunt en drie andere inloophuizen in Utrecht.

Nieuwbouwwijk zonder kerken

Hans Harmsen was van 1998 tot 2016 pastoraal werker in de wijk. Hij vertelt dat Lunetten indertijd gebouwd is zonder kerken, maar dat er van meet af aan behoefte was aan plekken om elkaar in een gemeenschap te ontmoeten. De katholieke parochie startte in 1985 in een winkelruimte (later twee winkelruimtes) in het winkelcentrum een pastoraal steunpunt, met al snel oecumenische samenwerking. Zo ontstond een plek voor bidden, vieren, bij elkaar komen, bezoekwerk en ouderenwerk. In 1991 hebben de katholieke parochie, de Hervormde Gemeente en de Gereformeerde Kerk dit Inloophuis Het Knooppunt opgezet. In 2004 verhuisde het naar het buurtcentrum. Daar zitten o.a. ook de bibliotheek, het buurtteam, verschillende andere welzijnsfuncties

en binnenkort ook het gezondheidscentrum. Het inloophuis is 's ochtends van dinsdag tot en met vrijdag open, op dinsdag is er ook voedselbank en op zaterdagochtend inloop-plus-ruilwinkel. Op

De grote tafel in de huiskamer is altijd goed gevuld

vrijdagavond is er een spelletjesavond. Ook is er al meer dan 25 jaar een leeskring.

Door een crisis heen

Elly Wintjes vertelt dat Het Knooppunt vanaf de oprichting veel steun heeft gehad van coördinator Arjen de Groot, die namens de protestantse diaconie in de wijk aanwezig was. Drie jaar geleden werd Arjen terminaal ziek en is hij overleden. Nagenoeg gelijktijdig overleed ook toenmalig bestuursvoorzitter Cor van Rijswijk. Hans heeft meteen na zijn pensionering dit ontstane gat gevuld en heeft al zijn energie in het Knooppunt gegooid. Ook is Lous Brouwer als bestuurder erbij gekomen. Zij is goed bekend met de welzijnsorganisaties in de wijk en tevens bestuurslid van Lunetten Wil Wel. Zij wordt gekscherend ook “mevrouw Lunetten” genoemd. De gasten die komen zijn vaak kwetsbaar en het is belangrijk om een band op te bouwen, vertrouwen te krijgen en te houden. Of zoals een gast het uitdrukte: “Dit is de enige plek waar ik gemist word”. Het is waardevol en bijzonder en dat het Knooppunt niet is weggefallen en structureel voor 100% op vrijwilligers draait.

Mensen, relaties, verhalen

Hans Harmsen geeft met uitspraken van gasten de waarde van Het Knooppunt weer: “Ik ben uit de running geweest en dit werd een veilige plek om weer te beginnen.” “Het Knooppunt is voor mij een tijd lang de enige reden geweest om op te staan.” “Je mag hier zijn zoals je bent.” Zorginstellingen zeggen herhaaldelijk: “Jullie bereiken een groep die wij niet bereiken”. Dirk van den Hoven vertelt hoe er in het kader van een project via het Fonds Franciscus (Kansfonds) geld is vrijgekomen om te investeren in de duurzaamheid van vier inloophuizen

in Utrecht. Hanske Mulder heeft recent een bijeenkomst georganiseerd met gasten, vrijwilligers en het bestuur waarin met elkaar is uitgewisseld wat de kracht is van Het Knooppunt en welke rol het speelt. Daar bleek dat er onderling een sterk familiegevoel is, waarbij ruimte blijft voor nieuwe gasten. Mensen komen bij elkaar, delen hun verhalen, bouwen relaties met elkaar op. Het is de sfeer die ze opzoeken en doorgeven aan elkaar. Daarin is veel overeenstemming en zo ontstaat ook meeleven en solidariteit met elkaar. Alle kernwoorden van die bijeenkomst ademen deze identiteit. In de inloopruimte is ook een kleine gedenkplek voor overleden gasten en vrijwilligers, waar regelmatig bij wordt stilgestaan.

“Je mag hier zijn
zoals je bent”

Mooi om in elkaar te investeren

Rien is na zijn pensionering al drie jaar actief bij de voedselbank Lunetten. “De wagen van de voedselbank komt elke week langs. Na het uitladen zoeken we alles uit. Dan pakken we op tafels de kratten voor de gasten in. Er zijn hier nu 12 gezinnen en 20 andere huishoudens afhankelijk van de voedselbank en we maken nu 32 pakketten. Het is fijn werk.” Jolande raakte vijf jaar geleden werkloos en kwam via de diaconie van de Marcuskerk in het inloophuis. “Ik ging meedoen met de vrijwilligers voor de voedselbank en dat bleek echt iets voor mij te zijn. Er is een fijne sfeer en het is altijd heel mooi, ook als de mensen hun spullen komen ophalen.” Hans Harmsen vertelt, dat bij de voedselbank mensen van de sociaal-juridische hulpverlening en SchuldHulpMaatje te raadplegen zijn. “Het gaat niet alleen om rondkomen in de armoede, maar liefst ook om er structureel uit te komen. Vaak zijn er schulden of andere problemen en die mensen kunnen we verder helpen.”

Hub Crijs

Zorg en Welzijn Netwerk Schalkwijk en Tull en 't Waal

“Je wil er als kerk toe doen in de samenleving”

Vanuit de Geloofsgemeenschap H. Michaël van Schalkwijk en Tull en 't Waal, Werkgroep Senioren Schalkwijk, het Sociaal-Cultureel Centrum de Wiese in Schalkwijk en vanuit vele bewoners is Zorg en Welzijn Netwerk in Schalkwijk en Tull en 't Waal ontstaan. Er is gaande de rit ook steun ontvangen van de Gemeente Houten.

Arie van Rooijen is voorzitter van de Locatieraad van de H. Michaël geloofsgemeenschap Schalkwijk en de werkgroep Kerk en Samenleving. “Het initiatief is gestart bij de KeSa, waar een werkgroep Mens en Zorg actief was. We hopen op voortzetting tot in lengte van dagen. Dat mensen er voor elkaar zijn en iets voor elkaar willen betekenen, tijd willen investeren in elkaar. Het is belangrijk iets voor een ander over te hebben zonder de ruilgedachte, dat er iets voor terug moet komen.” Marian van der Ven is lid van de pastoraatsgroep en thans een van de dorpsondersteuners, die actief zijn in het Zorg en Welzijn Netwerk. “De grondgedachte komt voort uit de parabel in het evangelie, die zegt ‘wat gij niet wilt dat u geschiedt, doe dat ook een ander niet’. En dan omgekeerd. Wat gij wilt dat een ander met jou doet, doe dat zelf met anderen. Het gaat er om dat er toe doet hoe mensen met elkaar omgaan.”

Op zoek naar nieuwe wegen

Marian van der Ven kijkt enkele jaren terug, toen uit acht parochies de Paus Johannes XXIII parochie ontstond. Er kwamen toen nieuwe structuren. Binnen de pastoraatsgroep werd gezocht naar manieren om de zorg voor elkaar vanuit de geloofsgemeenschap vorm te geven. “Binnen de parochie is er gewerkt aan

het scheppen van een cultuur van inspiratie en coöperatie. Praat als je ergens mee zit of vindt dat het niet goed gaat. Ga geen dingen opkroppen en zoek naar manieren om verder te komen. In 2010 hebben we het Lucashuis kunnen openen in de oude pastorie naast de kerk. We drinken na de kerkvieringen koffie met meestal 40 tot 50 mensen. De laatste tijd blijven ze langer zitten omdat het gezellig is. Mensen wisselen ook van plaats om met elkaar te praten en nemen anderen mee naar het koffiedrinken. Als mensen elkaar kennen en van elkaar weten, komen ook vragen om hulp naar voren, die in het Zorg en Welzijn Netwerk opgepakt kunnen worden.”

“Je wil er als kerk toe doen in deze samenleving”

Zorg en Welzijn Netwerk en dorpsenquête

Arie van Rooijen vertelt “hoe vanuit de werkgroep Kerk en Samenleving voort gedacht is op het idee dat je er als kerk

toe wil doen in deze samenleving, waar binnen je als kerk een kleinere plaats bent gaan innemen. Kun je een activiteit met vrijwilligers opzetten, waarmee mensen iets voor elkaar kunnen betekenen? Want als je niets doet bloedt de gemeenschap dood. We wilden de activiteit breed in de samenleving opzetten, samen met anderen, zodat je van elkaars vrijwilligers en van elkaars netwer-

Marian van der Ven en Arie van Rooijen

een dorpsenquête, die we breed verspreid hebben, zowel in Schalkwijk als Tull en 't Waal. Wat vinden jullie belangrijk rond zorg en welzijn in het dorp? Er zijn 1.100 huishoudens aangeschreven en er kwamen 258 ingevulde vragenlijsten terug. Dat is bijna een kwart respons percentage, hetgeen heel goed is. Mensen noemden als belangrijk ontmoeting, een WMO loket, bewegen voor ouderen, bingo, vervoer, wandelen en fietsen, hulp bij klusjes, hulp bij boodschappen doen, hulp bij administratie en belasting, koffie drinken, een plek voor ontmoeting. Mensen wilden voor een kleine financiële bijdrage lid worden van een dorpscoöperatie. En maar liefst 115 mensen melden zich aan als vrijwilligers voor een van de genoemde activiteiten. We konden daarna snel starten met activiteiten.”

De Trossel

Marian van der Ven geeft aan dat zo het plan voor een dorpscoöperatie een groot draagvlak heeft gekregen. “Er is gekozen voor de naam De Trossel. In het Schalkwijks dialect blijkt trossel te staan voor tros of bundel. Dat vonden wij een mooie naam voor de bundeling van zorg en welzijn, die we nu doen in Schalkwijk en Tull en 't Waal. We hebben nu elke 14 dagen koffieochtend in De Wiese waar 10 gastvrouwen afwisselend 30 tot 50 mensen ontvangen. Per genoemde activiteit zijn groepen aan het werk gegaan, die elk een vrijwilliger als coördinator hebben. Langzaam aan worden de onderwerpen, waar voor gekozen is opgezet. Er is een bingogroep actief. Er is koffiedrinken. De vervoergroep is actief. Met enkele huishoudens zijn vrijwilligers actief, die al maatjes zijn geworden. Er is een website, een nieuwsbrief. En er zijn nu drie dorpsondersteuners actief.”

ken gebruik kunt maken. Zo is het Sociaal Cultureel Centrum De Wiese erbij gekomen, waar we ook een plek hebben gekregen. De werkgroep Mens en Zorg, die hulpvragen van mensen koppelde aan vrijwilligers, is als kern genomen en uitgebouwd. Zo kwamen we van het een op het ander. Al doende ontwikkelde het Zorg en Welzijn Netwerk zich. En ontstond het idee van een dorpscoöperatie. We zijn twee jaar geleden op bezoek geweest in het dorp Zeeland in Brabant, waar zo'n dorpscoöperatie actief was met een ontmoetingsplek in een verzorgingshuis. Dat idee wilden wij ook. Maar om van een idee tot een werkende organisatie te komen is nog een hele klus. We hebben hulp gekregen van Siert Wieringa, die als adviseur initiatieven op sociaal cultureel terrein begeleidt. We hebben een werkwijze opgesteld en die met de bewoners van het dorp gedeeld. De manier was

www.detrossel.nl

Jacqueline Meupelenberg

Ouderen- en Kerkdag Zuid Berghuizen

“Dorpsgevoel blijft bestaan”

De wijk Zuid-Berghuizen valt tegenwoordig binnen de gemeente Oldenzaal. Met name de oudere inwoners zien hun wijk nog als een dorp op zich. Dit komt omdat ‘hun wijk’ zich vroeger buiten de stadsmuren van Oldenzaal bevond.

Hier wonen betekende dat je er niet echt bij hoorde. Je telde niet echt mee. De mensen moesten zichzelf bedruipen. Daardoor bestaat er nog steeds een hechte band onder de oudere inwoners. Deze generatie inwoners heeft geholpen om de Maria ten Hemelopneming kerk, die in de wijk staat, te bouwen. Voor de parochianen is dit hun eigen kerk. Na de annexatie werd Zuid-Berghuizen deel van Oldenzaal en later werd men ook deel van de H. Plechelmus parochie. Echter het dorpsgevoel van de inwoners bleef bestaan alsook het omzien naar elkaar. Noaberschap stond en staat bij de Berghuizenaren hoog in het vaandel.

Van de nood een deugd maken

De parochianen waren teleurgesteld, toen enkele jaren geleden duidelijk werd dat er in de weekenden in de kerk Maria ten Hemelopneming geen sacramentele vieringen meer konden plaatsvinden. Sommigen legden vanwege deze beslissing hun vrijwilligerswerk neer. Meerdere betrokken vrijwilligers, waaronder Annie Laarveld en Annelies Olde Kalter, gingen door, ongeacht wat er speelde. Zij maakten van de nood een deugd. Zij vroegen het pastoresteam om mee te participeren, met als doel het in stand houden van de eigen geloofsgemeenschap en de daarbij behorende ontmoetingsdag voor ouderen die al jaren naar grote tevredenheid door de mensen werd bezocht. Annie en Annelies: “Het gaat ons om de

mensen, om de ouderen. Wat er op parochieel niveau speelt, was voor ons niet aan de orde. Er viel al zoveel weg voor ouderen. Deze motivatie geldt nog steeds voor ons.”

Hoe het ooit begon

Annie en Annelies vertellen: “De opzet van de dag is in 1999 begonnen vanuit het idee om wat extra’s voor de ouderen uit de parochie te organiseren. Dit vond plaats in de week van de diaconie. Alle parochianen van vijftien tot en met vijftig jaar en ouder werden toen aangeschreven en kregen een uitnodiging voor de bezinningsmiddag. Aan de hand van een thema werd er met elkaar gesproken, ideeën werden uitgewisseld. Natuurlijk speelde de ontmoeting ook een belangrijke rol. Enkele jaren later werd de middag uitgebreid met een eucharistieviering en een broodmaaltijd.”

De kerk is de verbindende factor

Tegenwoordig worden er ruim 600 uitnodigingen verstuurd onder de vijftig plussers. Er komen gemiddeld 150 ouderen op de jaarlijkse kerk- en ontmoetingsdag. Vrijwilligers zorgen voor het bezorgen van de brieven en halen ze zo nodig op als aanmelding via de telefoon

of de mail niet lukt. Ook staat de uitnodiging in het huis aan huisblad ‘De Glimlach’. De dag start met een eucharistieviering waarin het gehele pastorale team voorgaat. Het thema dat centraal staat in de viering loopt als een

“Het gaat ons
om de mensen,
om de ouderen”

Annie Laarveld en Annelies Olde Kalter

rode draad door de gehele dag. Ontmoeting, ontspanning, gezelligheid, een activiteit, bezinning en de broodmaaltijd met het traditionele broodje kroket zorgen voor een waardevolle dag, waar iedereen positief op terugkijkt. Rond 16.00 uur wordt de dag afgesloten met koffie, thee en wat lekkers. Zo mogelijk blijven de pastores de gehele dag aanwezig.

Ouderendag werkt verbindend

De kerk is voor veel ouderen een verbindende factor. Elkaar blijven ontmoeten is en blijft voor hen waardevol. Ook ouderen die vanwege omstandigheden zijn verhuisd, maar nog wel deel uitmaken van de geloofsgemeenschap, krijgen een uitnodiging voor deze bezinnings- en ontmoetingsdag. Velen van hen schuiven die dag aan en praten zo weer bij. Annelies en Annie: “Tijdens deze dag zie je de kracht van Zuid-Berghuizen. Door met elkaar in gesprek te gaan hoor je wat mensen beweegt, wat hen bezig houdt, welke behoeften er zijn. Het is enerzijds een prachtige manier om signalen op te pakken en te horen wat er leeft onder de mensen, en anderzijds is het voor het pastorale team een mooie gelegenheid om te vertellen over de ontwikkelingen in de parochie. Daarnaast is het fijn dat het mogelijk is gebleven om twee keer per maand een viering te houden in de kerk middels een gebedsdienst en een woord- en communieviering en dat er uitvaarten mogelijk zijn vanuit onze kerk. Het houdt de gemeenschap bijeen.”

Open houding

Door een open houding naar elkaar toe in te nemen, door samen het gemeenschappelijke

doel voor ogen te houden, en door in gesprek te blijven met elkaar hebben Annie en Annelies en hun echtgenoten en het pastorale team de mogelijkheden bekeken om de kerk en de geloofsgemeenschap van Zuid-Berghuizen handen en voeten te geven op het moment dat vele vrijwilligers hun functie neerlegden. Deze vrijwilligers hebben zich niet laten leiden door boosheid en frustratie, maar zijn zich samen blijven inzetten voor de ouderen en zieken in hun omgeving. Zij hebben laten zien dat kerkzijn meer is dan de strijd om een gebouw. Dat het meer is dan alleen maar vergaderen. Voor hen is er geen sprake van ‘wij en zij’ maar van ‘samen’. Een prachtig voorbeeld van hoe het ook kan in deze tijd waarin kerksluitingen aan de orde zijn.

Toekomst

Op dit moment zoekt men naar uitbreiding van de groep vrijwilligers zodat de jaarlijkse ouderen- en kerkdag kan voort bestaan. Dit project is een mooi voorbeeld hoe de kerk de verbindende factor is binnen een wijk en hoe door een open houding en in gesprek blijven de geloofsgemeenschap actief blijft.

www.plechelmusparochie.nl

Jacqueline Meupelenberg

Hulptelefoon Enschede

“Direct bieden van noodhulp”

De vrijwilligers van de hulptelefoon vergaderen niet eerst, maar bieden direct noodhulp. Aan tafel zitten vijf van de in totaal elf vrijwilligers.

Het zijn betrokken mensen met een groot hart voor mensen met problemen. Met de werken van barmhartigheid voor ogen dragen zij een maand lang de hulptelefoon bij zich en bieden heel concreet noodhulp aan mensen die bij hen aankloppen.

Hoe het begon

Vele jaren geleden nam pastoraal werker Hans van der Hulst het initiatief om een telefonische hulpdienst in het leven te roepen voor acute noden van mensen. Het ging daarbij om het verlenen van directe materiële hulp. De praktijk leerde dat hier behoefte aan was. Het snel kunnen reageren op een hulpvraag, zelfstandig beslissingen kunnen nemen en daarnaar handelen, het liefst dezelfde dag nog, stond hierbij centraal. Zo werd de telefonische hulpdienst opgericht, als onderdeel van de Parochiële Caritas Instelling (PCI) van RK parochie Jacobus de Meerdere. Toen vier jaar geleden bleek, dat de diaconie van de Ontmoetingskerk van de Protestantse Gemeente Enschede ook noodhulp bood, kreeg de hulptelefoon een oecumenische grondslag.

Geloven bij de Lidl

De aanwezigen vertellen: “We hebben per toerbeurt één maand lang de hulptelefoon bij ons. Als er een telefoontje binnenkomt gaan we met de beller in gesprek. Naar aanleiding van dit gesprek kunnen we een inschatting maken welke hulp nodig is. Bijna altijd betreft dit de behoefte aan levensmiddelen. Vervolgens maken we een afspraak met de betrokkenen en overleggen we welke boodschappen nodig

zijn. Mensen houden hierin hun eigen verantwoordelijkheid. Want wie zijn wij om te zeggen, die boodschappen mogen wel en die andere niet.” Desondanks wordt er gelet op verstandig inkopen. Het gaat altijd om de eerste levensbehoeften die nodig zijn. Alcohol en tabak worden niet verstrekt. De hulpvrager doet samen met de vrijwilliger van de hulptelefoon boodschappen, en de laatste betaalt. Af en toe gaat er een tolk mee. De limiet voor boodschappen is € 70,00. De hulp is in principe éénmalig, in een uitzonderlijke situatie kan ook twee keer.

Doorverwijzing

Er gebeurt meer. Tijdens het telefoongesprek luchten mensen hun hart. Een van de aanwezigen noemt het: “Lenigen van geestelijke nood.

We bieden een luisterend oor. Soms horen we dat mensen geen bed hebben om in te slapen, dat er onvoldoende kleding is of dat er andere problemen spelen. In zulke situaties kijken we hoe andere hulp kan komen dan alleen boodschappen kopen. Bijvoorbeeld via doorverwijzing naar de juiste instanties die vervolgens hulp kunnen bieden, zoals wijkcoaches, Maatschappelijk Werk, Vluchtelingenwerk, stichting Leergeld, de gemeente of de PCI.

Ook hebben de vrijwilligers contact met het Katholiek Steunfonds Enschede, het diaconaal platform Enschede en andere instanties. Als er een telefoontje binnenkomt kan het ook een wijkcoach, het maatschappelijk werk, predikant of pastor zijn die hulp vraagt voor een medemens in nood. Zo bundelen we krachten in het opvangen van mensen.”

“Bijna altijd

betreft de hulp

de behoefte aan

levensmiddelen”

Praktisch geloven

“Mensen zijn dankbaar, je kunt in hun ogen en aan hun hele houding zien hoe blij ze zijn met de geboden hulp”, vertelt een vrijwilliger. “Soms ook is er verbazing. Een tijdje terug vroeg een moslim: Waarom doen jullie dit? Waar komt het geld vandaan? Dan leggen we uit dat de christelijke kerken deze werken van barmhartigheid verrichten aan inwoners van Enschede, dat de kerken en de PCI dit zelf financieren in combinatie met giften. Men kijkt er van op, dat we dit doen vanuit gelovig perspectief ‘ER ZIJN voor je medemens’. En vanuit het principe solidair zijn met de ander. Het is letterlijk praktisch geloven.”

“Om goed in beeld te krijgen welke hulp we aan wie bieden houden we een logboek bij. In 2018 bijvoorbeeld is er 52 keer boodschappen betaald. Dit betekent een gemiddelde van eens per week. Iedereen die is geholpen krijgt in hetzelfde jaar als extraatje een kerstpakket, met een dinerbon, die men kan besteden in de ‘Ontmoetingskerk’. Daar vindt twee keer per maand een maaltijd plaats waarbij men kan aanschuiven.”

Er is een halfjaarlijks overleg met alle vrijwilligers om ervaringen uit te wisselen, casussen te bespreken en om van elkaar te leren. Desgewenst geven een van de pastores of de predikant begeleiding.

Zichtbaarheid

De contactgegevens van de hulptelefoon zijn te vinden op de websites van de beide kerken, in het parochieblad ‘Pelgrim’ van de RK kerk en in het blad ‘Kerk en Stad’ van de ontmoetings-

V.l.n.r.: Jos Marsman, Ans Koiter, Wil Brouwer,

Rob van der Horst, Hans Jansen

kerk. Er liggen folders in diverse kerken, in ontmoetingscentra, bij huisartsen, in het citypastoraat en in woongemeenschap ‘De Wonne.’

Toekomst

Kijkend naar de toekomst, spreekt men de wens uit dat men ooit overbodig zal zijn. Tegelijkertijd is dit ook een illusie. Armoede is van alle tijden en Enschede is een arme gemeente. Soms overkomt mensen pure pech. Door onvoorziene omstandigheden kunnen mensen hun baan verliezen of de greep op hun leven kwijtraken, in de problemen komen en een beroep moeten doen op de hulptelefoon. Integer handelen, de anonimiteit waarborgen van de hulpvrager en een goede balans vinden tussen distantie en nabijheid blijft uitgangspunt voor de vrijwilligers. “Want wie zijn wij om te oordelen. Iedereen die bij ons aanklopt heeft zijn eigen verhaal en van onze hulp wordt zelden misbruik gemaakt”.

<https://www.katholiekenenschede.nl/index.php/profielen/caritas>

<http://www.pgenschede.nl/hulptelefoon/>

Herman Agterhoek

Boerenpelgrimstocht Haarle

“In gesprek gaan over de boerenwaarden in hun leven”

Op 12 mei 2018 starten 25 deelnemers in een ochtend- en een middaggroep voor een pelgrimstocht door het Sallandse landschap. Zij mogen tussen de bedrijven doorlopen, over de akkers, langs de waterkant en dwars door de brandnetels en ander opgeschoten groen.

Voorzichtig gaan ze tussen de rijen opkomende mais door. Want respect en ontzag voor de natuur zijn kernwoorden voor hen. Onderweg worden, ter bezinning, citaten van boeren uit de buurt voorgelezen. Vooraf is met hen gesproken over hoe zij hun werken op het platteland en in de landbouw beleven. Sommige citaten krijgen begeleiding door Bijbelteksten met een korte bezinning.

Kerk in het Platteland

Drijvende kracht en initiatiefneemster van dit project is Ida Besten. Samen met haar man runt ze een boerenbedrijf in Haarle. Als voormalig psychiatisch verpleegkundige heeft ze op zorgboerderijen plekken gezocht voor haar patiënten. Ze weet uit ervaring hoe helend het verblijf op een boerderij kan zijn. Dat bracht haar ertoe om met boeren en boerinnen in gesprek te gaan over de boerenwaarden in hun leven. De oogst van die gesprekken werd de basis voor de boerenpelgrimstocht. Ze beoogt door middel van gesprek en bezinning bij te dragen aan verbinding van mensen. Vanuit haar bedrijf Boerenmens werkt Ida samen met de werk-

groep Kerk in het Platteland en met Veroni Nij Bijvank, mindfulness trainer en boerendochter. Die samenwerking tussen Ida en de werkgroep verbindt gelovige mensen en mensen, die vanuit een andere inspiratie leven. Dat is terug te vinden in de bezinningsmomenten tijdens de tocht. Zij hopen dat deze vormen van uitwisseling en verbinding meer begrip en respect onderling opleveren.

Waarde van het boerenleven

Ida en Veroni vinden een verbinding tussen boeren en boerinnen en de samenleving belangrijk, zodat waarden, waarvan boeren en boerinnen leven, aan het licht kunnen komen. Boeren komen niet altijd positief in het nieuws. Dat knaagt aan hun zelfvertrouwen. Dat kan ertoe leiden dat zij zich terugtrekken en juist de verbinding met de buitenwereld verbreken.

Een moment van bezinning bij het

kunstwerk 'Compleet nutteloos'

De pelgrimstocht nodigt hen uit om al lopende met collega's en burgers te praten over de waarden van waaruit zij dagelijks hun werk doen, en te vertellen met hoeveel zorg en toewijding zij op hun boerenbedrijf werken. Hoe zorgvuldig zij omgaan met de grond die hen gegeven is, soms van generaties her. Boeren beseffen zelf ook dat er best wat kan verbeteren. Daar werken ze graag aan. Veel boeren zijn op zoek naar een nieuwe identiteit en een nieuwe eigenwaarde. Gelovige boeren en boerinnen nemen mee en ervaren in hun werk waarden als het ontzag voor de natuur, het besef dat je een deel bent van een groter geheel, en dat je met je werk een bijdrage levert aan het voedsel van anderen. Ook het besef dat je verantwoordelijk bent voor de grond. De vruchtbare laag die er op ligt is het resultaat van - soms - eeuwenlang zorgvuldig boeren. Nu is het jouw verantwoordelijkheid aan de aarde terug te geven wat je ervan afhaalt, om weer vruchtbare aarde te kunnen doorgeven.

Waardevolle gesprekken

Al lopend kwamen mensen tot diepgaande gesprekken waarin ze dicht bij zichzelf en bij elkaar kwamen. Wie opgroeide op het platteland, voelde weer zijn of haar eigen wortels. Dat heeft hen gevormd. Boeren van gangbare landbouw en bioboeren troffen elkaar en herkennen elkaar. Soms wreef het ook en ook dat kon gezegd worden. Boeren laten gewoonlijk niet zo gemakkelijk hun binnenste zien. Deze pelgrimstocht hielp hen daar bij. Op het erf van de familie Besten staat een kunstwerk van Peter. Hij noemde het 'Compleet nutteloos'. Het verwoordt hun keuze voor een bedrijf waar het goed toeven is voor mens en

“Waarden,
waarvan boeren
en boerinnen
leven, kunnen aan
het licht komen”

dier, en er tijd en aandacht is voor hun gasten. De tocht begon en eindigde bij dat kunstwerk en sloot af met een vers gebakken boerenpannenkoek. De deelnemers bekostigen de pelgrimstocht met hun bijdragen. Dat kan net uit. Ida en Veroni willen de bijdrage niet te hoog maken. Die mag geen drempel worden voor deelname.

Voor herhaling vatbaar

De initiatiefnemers hadden nooit gedacht dat de boerenpelgrimstocht zo'n succes zou worden. Ze hadden gerekend op één enkele tocht in 2018. De deelname van de werkgroep KIP zorgt voor de verbinding met de parochie. Het project is in alle locaties onder de aandacht gebracht. Het pastoraal team draagt het project en beseft hoe bijzonder het is om op deze wijze met geloven bezig te zijn. Enkele van de aanwezigen zijn lid van de werkgroep 'Salland boert en eet bewust'. Ook daar delen zij informatie over de pelgrimstocht, zelfs over de provincies heen. Mond op mond reclame doet de rest. Dit jaar staat een nieuwe tocht op stapel. Nieuw element is dat men stilstaat bij een stuk land dat eens van de Caritas was en nu verkocht is. Men zoekt uit of de opbrengsten goede is gekomen van arme boeren. Ida en Veroni zijn verrast door het enthousiasme van de deelnemers, die de tocht als hartverwarmend hebben ervaren. Ze hebben elkaar echt wat te vertellen gehad, ondanks of misschien wel mede dankzij de verschillen. Er ontstond vertrouwen en daardoor kwetsbaarheid. Deelnemers leefden op van de waardering van anderen. Het zette hen op eigen benen en maakte hen sterk. Deze tocht is een echte aanrader.

<http://parochieheiligkruis.nl/news/482/57/Boerenpelgrimstocht>

www.boerenmens.nl

Herman Agterhoek

Stichting BOWIE Wierden

“Een baan verliezen en echtscheiding brengen mensen acuut in een armoedeval”

Henk Pasma en Mieke Stegeman zijn betrokken en enthousiaste bestuursleden van Stichting BOWIE in Wierden. Met nog zeven collega's, allen afkomstig uit de samenwerkende kerken in Wierden en Enter, vormen zij het bestuur.

Beiden waren destijds betrokken bij de Wierdense afdeling van de 'Arme Kant van Nederland'. Daar werd veel over armoede gesproken maar tot concrete acties kwam het nooit. Toen er iemand van SchuldHulpMaatje op bezoek kwam, kregen ze het handvat waar ze naar zochten. De christelijke naastenliefde, waar ze het zo vaak over hadden, konden ze nu echt in praktijk brengen. De plaatselijke kerken brachten het benodigde startkapitaal bijeen, de gemeente verleende ook haar steun en eind 2011 ging het project van start onder de naam Stichting Budget Ordenen Wierden-Enter, kortweg BOWIE.

Maatjes en voedselbank

“Zodoende kwamen we bij veel mensen achter de voordeur. Het was schrijnend om te zien hoe sommige gezinnen van heel weinig leefgeld rond moesten komen. Daar wilden we iets aan doen”. De voorzitter, kartrekker vanaf het eerste uur, had in zijn vorige woonplaats te maken gehad met het fenomeen 'De Boodschappenmand', een alternatieve voedselbank. Al snel werd besloten zo iets ook in Wierden op te zetten. Zeven jaar later werken er zo'n 35 vrijwilligers: inkopers, inpakkers en bezorgers. Ze doen dit geheel pro Deo. Elke twee weken worden de kratten bij de mensen thuisbezorgd. Men werkt zonder één cent subsidie. De boodschappen worden met eigen geld ingekocht bij de plaatselijke supermarkten. In 2018 zijn meer dan duizend boodschappenmanden bezorgd.

Het project SchuldHulpMaatje ging in 2011 met 20 vrijwilligers van start. Nu zijn er nog 15 actief. De hulpvraag is niet extreem groot, omdat er voor schuldsanering een beroep wordt gedaan op de Stadsbank Oost Nederland. Bij BOWIE krijgen de mensen tijdelijk hulp. Alles is erop gericht, dat ze zo snel mogelijk zelf hun financiën kunnen regelen. De schuldhulpmaatjes kijken niet alleen naar de cijfers. Ze bieden vooral steun in moeilijke tijden. Ze helpen de

Mieke Stegeman en Henk Pasma in de nieuwe bedrijfshal van de Boodschappenmand

mensen hun schaamte te overwinnen en loodsen ze door zwaar weer. Ze bemoedigen hen bij dappere stappen die zij zelf zetten en bieden nazorg om te voorkomen dat ze terugvallen in oude patronen.

Stichting BOWIE

Stichting BOWIE timmert flink aan de weg en krijgt veel publiciteit. Een van de bestuursleden schrijft regelmatig columns in de huis-aan-huisbladen. Er is een eigen website. De vrijwilligers staan bij supermarkten en vragen de mensen een extra bedrag bij hun boodschappen af te rekenen voor BOWIE. Zij bezoeken scholen om kinderen er bewust van te maken, dat sommige gezinnen minder te besteden hebben waardoor kinderen zonder ontbijt naar school komen. Want armoede is dichterbij en schrijnender dan je denkt.

De stichting werkt nauw samen met andere liefdadigheidsinstellingen. Deze samenwerking maakt het mogelijk, dat kinderen met hun verjaardag een feestpakket krijgen, zodat ze op school kunnen trakteren. Of dat ze met hun ouders een weekje op vakantie kunnen, en daar op school over kunnen vertellen. BOWIE is diepgeworteld in de Wierdense gemeenschap. Zowel de middenstand als het bedrijfsleven, maar ook de gewone inwoners, doneren geld en goederen voor de boodschappenmanden. De vrijwilligers zijn erg actief. Zij vertellen het verhaal van BOWIE ook op andere plekken in het land, waar men veel belangstelling voor dit initiatief heeft. Want de combinatie SchuldHulpMaatje & Boodschappenmand is uniek in Nederland. Op de kerstmarkten in Enter en Wierden staan elk jaar wensbomen van de Lions en de Rotary. Hierin kunnen mensen briefjes ophangen met wensen die zij zelf niet kunnen vervullen. Bijvoorbeeld om eens 'n keertje naar de kapper te kunnen. Stichting BOWIE wenst voor haar cliënten. Bijna altijd wordt dit gehonoreerd.

Alle acties van BOWIE krijgen publiciteit, niet alleen in de krant maar ook in de kerken. Bestuurders en vrijwilligers vertellen daar over hun werk. Bij collectes geven ze informatie. In het parochieblad staat hun werk vast vermeld. Elke maand vindt er een terugkoppeling plaats naar de Caritas en de Diaconieën.

“In 2018 zijn meer dan duizend boodschappenmanden bezorgd”

Bedrijfshal en goede naam

Nooit had men gedacht dat het zo groot zou worden. Henk Pasma is dit jaar, met name voor het vele werk dat hij voor de stichting doet, koninklijk geridderd. Hij begon met wat opslag in zijn eigen garage. Enkele malen is verhuisd naar een grotere ruimte. Een weldoener

bood hun uiteindelijk onderdak in een mooie bedrijfshal, waar volop ruimte is voor de goederen. Helemaal gratis en voor niks. Ook de inboedel is gesponsord. Stichting BOWIE heeft veel goodwill opgebouwd bij de plaatselijke bevolking. De medewerking van de kerken, de gemeente en vele andere organisaties, van zakenmensen en particulieren heeft het mogelijk gemaakt uit te groeien tot wat het nu is. De stichting waakt voor haar eigen goede naam en over de waardigheid van haar cliënten. Alles gebeurt zoveel mogelijk in de anonimiteit. Buitenstaanders twijfelen er weleens aan, of de geboden hulp en ondersteuning nodig is. Dat is van de buitenkant ook niet te zien. Maar een baan verliezen en echtscheiding kunnen mensen acuut in een armoedeval brengen. Omwille van de privacy wordt alleen benadrukt, dat het écht nodig is.

Door het werk van BOWIE zijn kerkmensen van de verschillende kerken, die eerst vreemden voor elkaar waren, bondgenoten geworden. Zij stappen nu met gemak elkaars ruimtes binnen en delen die in sommige gevallen ook.

www.bowie.nu | info@bowie.nu

Ria Doornbusch

Vereniging Armoedepreventie Oldenzaal

“Netwerken onder één dak wordt beloond”

Wanneer de stichting Armoedebestrijding in Oldenzaal niet voldoende blijkt te zijn, is mevrouw Carla Boerrichter de ‘aanjaagster’ om meerdere organisaties, die met armoedebestrijding bezig zijn, samen te brengen met als uiteindelijke doelstelling: ‘In eendrachtige samenwerking streven naar het laten verdwijnen van de armoede in Nederland te beginnen in Oldenzaal’.

Een bevlogen begin van wat het project nu is, verteld door Wim Gaalman, oud notaris en voorzitter van de Vereniging Armoedepreventie, en Jan de Gunst, voorzitter PCI H. Plechelmus parochie en tweede secretaris van de Vereniging.

Stichting Armoedebestrijding

De historie geeft aan dat bij de oprichting drie jaar geleden van de Stichting Armoedebestrijding Oldenzaal door de PCI van de Heilige Plechelmus parochie samen met de diaconie van de Hofkerk, de Fatih Moskee, de Syrisch Orthodoxe Kerk en de Vincentiusvereniging, de praktische kant van de armoede onvoldoende aandacht kon krijgen. Om die kant van armoede bestrijding meer te belichten kwam de volgende fase, de oprichting van de Vereniging Armoedepreventie Oldenzaal in beeld.

Vereniging Armoedepreventie

Jan de Gunst doet de voordeur van een groot bedrijfspand op het industrieterrein open. Voor het pand staat een grote zuil. Die maakt op een positieve manier nieuwsgierig omdat de zuil leert dat er zestien organisaties betrokken zijn bij armoedepreventie in Oldenzaal, en alle organisaties hun plaats hebben onder één dak! Wim en Jan zijn enthousiaste, betrokken vrijwilligers die vanuit hun achtergrond willen bijdragen aan de samenleving. Geïnspireerd vanuit het geloof en het gevoel te mogen krijgen dat je mensen kunt helpen.

“De klant wordt het gemakkelijk gemaakt, en staat in het middelpunt qua begeleiding en preventie” geeft Wim aan. Het project is in 2017 gestart en heeft één loket in het Michgoriushuis in Oldenzaal, altijd bemand op de ochtenden van de werkdagen. Organisatorisch is er een ‘voorpost’ genaamd het Sociaal Team Oldenzaal. In dit Team zitten zowel professionals (Welzijn, Maatschappelijk werk, Gezondheidszorg) als vrijwilligers (o.a. vanuit de leden van de Vereniging Armoedepreventie Oldenzaal). De beleving van armoede is voor iedereen verschillend. Het kan zijn dat iemand niet genoeg verdient om eten te kunnen kopen en de vaste lasten te betalen. Laat staan dat die mens mee kan doen aan clubjes, sporten, uitgaan en dergelijke. Het kan ook zijn dat iemand genoeg

V.l.n.r. Dick Mol, directeur WBO, verhuurder Ons Gebouw, Rob Christenhusz, wethouder Oldenzaal, subsidieverstrekker, Carla Boerrichter, welzijnswerker en adviseur, Wim Gaalman, voorzitter, Jan de Gunst, secretaris, Jan Smudde, penningmeester.

verdient, maar door persoonlijke omstandigheden in de schulden terecht is gekomen, zoals een scheiding, ziekte, opgroeien in armoede, verslaving, werkloosheid, of gewoonweg niet met geld kunnen omgaan.

Wanneer iemand een hulpvraag stelt, vindt er een gedegen intake plaats bij de leden van het loket team, en bekijkt men welk lid of leden van de Vereniging de beste hulp kan of kunnen verlenen. Dit is afhankelijk van de problematiek die zich voordoet. Dat kan psychisch, sociaal of financieel zijn. De hulpvrager wordt (bijna) direct doorverwezen naar het betreffende lid van de Vereniging Armoedepreventie Oldenzaal. Het grote voordeel is dat de hulpvrager éénmaal zijn of haar ‘verhaal’ op tafel moet leggen. Na doorverwijzing binnen het netwerk van Armoedepreventie weet het betreffende hulpverlenende lid alleen wat er voor wie gedaan moet worden, maar heeft geen bemoeienis met de inhoudelijke kant.

Niet onvermeld mag blijven dat het Vereniging veel steun heeft van de gemeente Oldenzaal. Regelmatig is er overleg met de betreffende wethouder en de ambtenaren aan tafel. Er is een contract voor vijf jaar, waarmee de gemeente een flinke financiële impuls geeft om op deze manier bij te dragen aan het welzijn voor hun burgers.

Groot aantal vrijwilligers actief

Bij al deze organisaties die de ‘klant’ centraal stellen zijn in totaal ongeveer 300 vrijwilligers actief betrokken. Deze vrijwilligers zien elkaar regelmatig door de week in het ‘gezamenlijke’

gebouw. Door elkaar te zien en te ontmoeten vindt er een geweldige vorm van ‘kruisbestuiving’ plaats. Zonder aanzien des persoons worden links en rechts hand- en spandiensten verleend.

Het gezamenlijke project dat door vele organisaties gedragen wordt loopt goed. Het wil niet zeggen dat er geen aandachtspunten zijn voor de toekomst, waarbij te denken valt aan een eigen website en nog meer ondersteuning aan vrijwilligers door het aanbieden van cursussen. Vermeldenswaardig zijn natuurlijk de organisaties die zich met hart en ziel inzetten voor de mensen aan de zelfkant van de samenleving. Caritas Plechelmusparochie, diaconie Hofkerk, Fatih Moskee, Syrisch Orthodoxe Kerk, Stichting Vincentius (alle vijf verenigd in de Stichting Armoedebestrijding Oldenzaal), maar ook afzonderlijk lid met behoud van eigen identiteit. Verder werken mee de Computerbank, de Huisraadbank, Humanitas Thuis administratie, de Kledingbank, de Kraambank, de Stichting Leergeld, de Stichting Present, de Verjaardagsbox, de Voedselbank, Repair Café en de Service in de stad. En dat alles onder één dak!

Alles onder één dak

Na het aangename gesprek verzorgen de beide heren een rondleiding door het voormalige pand van de Woningbouw en de vele organisaties. In Oldenzaal is een bijzonder project gerealiseerd door samenwerking van iedereen. Waar vind je zestien organisaties die te maken hebben met armoedepreventie onder één dak?

De Vereniging Armoedepreventie Oldenzaal omvat zestien organisaties in Oldenzaal, die zich elk op eigen wijze bezig houden met armoede bestrijding en een gezamenlijk onderkomen hebben aan de Nijverheidstraat in Oldenzaal.

<https://nl-nl.facebook.com/pages/category/Nonprofit-Organization/Stichting-Armoedebestrijding-Oldenzaal-488211821367667/>

<https://www.impuls-oldenzaal.nl/activiteit/dienst/armoede>

Herman Agterhoek

Bloedprikpost Rossum

“Als er verdere initiatieven ontstaan, is dat van onderop. Vanuit henzelf”

Rond kwart voor acht in de ochtend komen in het Kulturhus, Rabo de CoCeR in het centrum van het Twentse dorp Rossum, de eerste gegadigden binnen voor de bloedprikpost, die daar elke donderdagochtend zitting houdt. Stoelen worden bijgeschoven.

De kring breidt zich in de loop van de ochtend uit tot zo'n twintig mensen. Er ontstaan geanimeerde gesprekken. Wie van de bloedafgifte terug komt krijgt koffie of thee aangeboden en een krentenbol. Mensen komen en gaan. Sommige gaan vrij snel weer verder. Velen blijven tot de gastvrouwen gaan afruimen.

Initiatief Caritas en Zonnebloem

Het initiatief is ontstaan in een gesprek tussen de Caritas van de H Plechelmus parochie en de Zonnebloem. Vanuit het nadenken over armoede, die voor veel mensen isolerend werkt, komen zij op de thematiek van de eenzaamheid. Met name onder ouderen. Ouderen hadden eerder aangegeven met moeite de zondagmiddag of de middag van de Tweede Kerstdag door te komen. Recente cijfers tonen

aan dat eenzaamheid, ook op het platteland, groter is dan gedacht. Zij gaan op zoek naar een initiatief dat mensen, die weinig het huis uit komen, uitkomst kan bieden. Naar de prikpost komen juist mensen die veel thuis zitten. Voorheen kwamen ze binnen, werden geprikt, en gingen weer naar huis. Sommigen bleven nog wat hangen. Velen van hen blijken behoefte aan contact te hebben. Zij komen vaak nuchter of hebben nog niet ontbeten. Het idee groeit om na het bloedprikken een kop koffie en een krentenbol aan te bieden zodat mensen die dat willen, wat langer na kunnen blijven. Het is meteen een succes. Voor velen is het hun wekelijkse uitje. Het Kulturhus is een prachtige accommodatie voor deze ontmoetingen.

Nieuwe sociale plek

Tegenover het Kulturhus was vroeger een Buurtsuper gevestigd, die eenzelfde functie had. Die Buurtsuper is verdwenen, samen met veel andere voorzieningen. Er zijn weinig plekken over waar mensen elkaar kunnen ontmoeten. Uit de ontmoetingen op de donderdagochtend ontstaan afspraken om bij elkaar thuis op

Koffiedrinken, bijpraten en wat eten na het bloed prikken

de koffie te komen, of om samen naar Oldenzaal te gaan. Er is zelfs een wandelclubje uit ontstaan. Zo brengen deze ontmoetingen weer activiteiten voort die eenzaamheid helpen oplossen. Die verdere initiatieven ontstaan van onderop, vanuit de mensen zelf. Vragen en behoeften, die opkomen uit hun gesprekken en ontmoetingen, zijn leidend bij de uitgroei. Het is van groot belang, dat een project als dit 'van henzelf' is en blijft. Van bovenaf bedachte plannen werken niet en stimuleren hen niet om na te denken over wat voor hen belangrijk is. Het bloedprikken en napraten is ook belangrijk voor het Kulturhus. De voorzitter ervan vertelt hoe enkele vaste huurders van ruimten in het huis zijn weggefallen door krimp in de regio, door afname van het aantal kinderen en dus voor hen bedoelde voorzieningen, en door inkrimping van het budget van instellingen, waardoor bijvoorbeeld de bibliotheek verdween. Voor het voortbestaan is het belangrijk dat het Kulturhus in de belangstelling blijft van het dorp. Vele verenigingen maken er gebruik van. Het bestuur hoopt dat door dit soort activiteiten het dorp het huis blijft zien als van henzelf, en dus een levendig gebeuren blijft. De Caritas heeft na het gesprek met de Zonnebloem het initiatief genomen om het project van de grond te tillen en in de opstartperiode financieel mogelijk te maken. Na bijna één jaar op deze subsidie gedraaid te hebben, moet men op zoek naar eigen financiering. Het liefst zoveel mogelijk uit het dorp zelf. Het succes van het project is in sterke mate te danken aan acht vrouwen, die hebben aangeboden om op deze donderdagochtenden gastvrouw te zijn. Zij dragen het project. Zij vinden het prachtig om te doen. Als er iemand ziek is, 'vechten' ze om het vervangen.

“Voor velen is het hun wekelijkse uitje”

Het is een levend gebeuren, in en van het dorp zelf

De voorwaarden zijn een goede plek om samen te komen, een startkapitaal en een groep dorpsgenoten die het met enthousiasme dragen. De mensen die er gebruik van maken vullen

de uiteindelijke betekenis in.

De bezoekers zelf brengen anderen mee om te komen. Ook als je geen gebruik maakt van de prikpost ben je van harte welkom om een kop koffie te drinken en anderen te ontmoeten. De prijzen zijn laag, zodat die geen drempel vormen om te komen. De gastvrouwen ontvangen signalen over wie in aanmerking komt voor deze ontmoetingsmogelijkheid van de bezoekers zelf, van bezoekgroepen die weer nieuw leven krijgen ingeblazen en zo mogelijk via instellingen als de thuiszorg. De vrijwilligers komen twee keer per jaar bij elkaar voor de onderlinge band, en om te evalueren. Om met elkaar te spreken over situaties waar ze tegen aan lopen en niet zo goed raad mee weten en samen terug te kijken naar het afgelopen half jaar. De parochie hoort van tijd tot tijd hoe het met dit project gaat. Met Pasen en Kerstmis gaat de opbrengst van de tweede collecte of de deurcollecte naar het diaconale werk. Verder brengt men het project regelmatig openbaar onder de aandacht. Dit project is een aanrader voor andere geloofsgemeenschappen, mits de genoemde voorwaarden aanwezig zijn. Belangrijk is dat het project mede ten doel heeft meer 'reuring' te geven in het dorp, en daardoor het dorp (meer) levensvatbaar te houden.

www.kulturhus-de-cocer.nl

<http://www.dorp-rossum.nl/evenementen/bloedafname-medlon-6/>

Hans Oldenhof

Hergebruik van voedsel en goederen in Arnhem

“Samen een dag gezond en gezellig eten is zó belangrijk”

De oorsprong lag bij het wegbezuinigen van een goedlopende eetgroep van een GGZ-instelling. Jos Verhagen, die daar werkte, zette de eetgroep voort in het Inloophuis Sint Marten, dat gevestigd is in een oud en groot parochiehuus van de Eusebius parochie.

Jos en Ellie Smeekens, pastoraal werker van de parochie, vertellen in haar werkkamer, met de heerlijke etensgeuren uit de keuken erbij. Zij maken duidelijk waarom het Inloophuis niet meer weg te denken is uit Arnhem. Er is een gemeenschap en een netwerk opgebouwd met activiteiten, waardoor een grote groep mensen met een kleine beurs bereikt wordt.

Maandag maaltijd

Elke maandag is er een maaltijd voor mensen met een psychiatrische achtergrond, en ook anderen zijn welkom. Aanmelden werkt niet bij deze groep, want of men zich in staat voelt om te komen hangt af van het moment. Er schuiven gemiddeld zo'n dertig mensen aan uit de hele stad. Twee dagen per week werken sommigen van hen ook als dagbesteding in de moestuin van Jos. De koks en kokkinnen hebben dezelfde achtergrond in de psychiatrie. Er is altijd een voorgerecht, meestal soep. Er is altijd een salade en een fruitsalade. Gezond en gezellig met elkaar eten is belangrijk voor mensen met weinig inkomen; een volledige warme maaltijd zit er lang niet elke dag in. De PCI ondersteunt dit project al enkele jaren met een bedrag van € 250,-. Veel mensen met een psychiatrische achtergrond zijn gelovig; logisch, want er is een grote behoefte aan innerlijk houvast. Toch is er een drempel naar de kerken. Door de contacten in het Inloophuis helpt een aantal

van hen mee bij het vouwen en nieten van liturgieboekjes en de Aktie Kerkbalans. Er is een koor ontstaan dat zich inzet bij de parochie en elders. Soms flipt er iemand, want het zijn kwetsbare mensen. In de groep wordt dat goed opgevangen. Men steunt elkaar en er ontstaan vriendschappen. Gebedsintenties uit de groep gaan mee in de vieringen van de Martinuskerk, van het oecumenische Stads-klooster en binnenkort ook in het Trappistinen klooster van Oosterbeek. Wie niet naar de kerk kon op Palmzondag maar toch een takje wil krijgt er een. Ook rond Allerzielen is er meer betrokkenheid. De wekelijkse maaltijd in het Inloophuis past goed bij dit geheel.

“Gezond en gezellig met elkaar eten is belangrijk”

Voor de wijkbewoners

Eenmaal per maand is er op dinsdag een maaltijd voor wijkbewoners. Dan komen er tussen de 20 en 25 mensen. Er is maar een kleine overlap met de maandag. Het buurthuis nodigt mee uit. Het kinderwerk van een welzijns-koepel organiseert een kinderkookclub. Dit is niet het hele verhaal over voedsel. Want het Inloophuis is ook een doorgeefluik voor grote hoeveelheden voedsel, die mensen met een kleine beurs thuis bereiden. Dat komt omdat er diverse aanvoerlijnen zijn. Marktkooplieden en anderen geven wat niet verkocht is aan de stichting EVS Ecovrede, die het weer doorgeeft. Hetzelfde doen de

De keuken is het hart van alle kookactiviteit

vrijwilligers van De Blauwe Tomaat met hun SRV-bus. Een aantal bakkerijen uit de regio staat dagelijks brood af dat over is gebleven. Het regionaal distributiecentrum van de voedselbanken krijgt soms zoveel aanbod dat ook het Inloophuis wat mag ophalen, bijvoorbeeld laatst blikken erwtensoep. De Rotary had laatst eten over van een groot diner. Er blijven kerstpakketten over en restanten van sinterklaasacties bij diverse instellingen. Jos en zijn vrijwilligers halen overal voedsel vandaan dat nog goed is, gebruiken het voor de maaltijden of geven het aan mensen die het goed kunnen gebruiken. Een andere vrijwilliger, Jacqueline, haalt op vrijdag de restanten op van de Voedselbank die een uitgiftepunt heeft in het Inloophuis, en verdeelt dat onder mensen die net niet in aanmerking komen voor een pakket van de Voedselbank. Zo is de actie Paastas ontstaan in samenwerking met anderen in de wijk: een tas met voedsel, vergelijkbaar met de kerstpakkettenactie en met dezelfde doelgroep. Toen er een grote instroom van asielzoekers was, organiseerden men maaltijden, zodat deze mensen en verschillende groepen uit de parochie elkaar konden ontmoeten.

Kledingbank en meubelbank

Er komen veel mensen naar het Inloophuis, en zo kwam de verdeling van kleding in beeld. De Kledingbank in Arnhem kiest voor een individuele benadering. Daardoor zijn er vaak lange wachttijden. Het Inloophuis heeft nu eenmaal per week een kledinghoek. Daar mogen mensen eenmaal per maand voor een klein bedrag maximaal vijf kledingstukken meenemen. Hulpverleners attenderen cliënten erop. Mensen staan in de rij en worden één voor één geholpen. Er is ook een weggeefkast voor spullen. De omloopsnelheid is hoog. Berichten over aangeboden meubels verspreiden zich in het netwerk van collega pastores, PCI, wijkinitiatieven en hulpverleners. Soms wordt er gericht gezocht naar meubels. Laatst vond een hele inventaris op dezelfde dag een herbestemming. De moderne Kringloopwinkels zijn voor een deel van de armen nog te duur. Het Inloophuis Sint Marten speelt een grote rol in het hergebruik van voedsel en goederen en het voorkomen van verspilling. Men bereikt kwetsbare mensen, wat inkomen en/of gezondheid betreft. Hoe kwetsbaar is het Inloophuis zelf? Om de paar weken overleggen vertegenwoordigers van alle werkgroepen met elkaar. Het gebouw is van de parochie. Een aantal fondsen heeft geld bij elkaar gebracht voor een betaalde coördinator voor drie jaar. Het werk gaat door!

<https://nl-nl.facebook.com/pages/category/Religious-Organization/Inloophuis-Sint-Marten-Diaconaal-Centrum-RK-Parochie-Sint-Eusebius-639780932831654/>

<http://www.eusebiusparochie.nl/index.php/locaties/diaconaal-inloopcentrum>

Hans Oldenhof

Herinneringsboek voor wie eenzaam sterven Arnhem

Eenzame stervende wordt gezien

In 2014 richtten Ellen Brussen en John Jansen uit Arnhem de Stichting 'Eenzame Dood' op. Ze werkten in de palliatieve zorg en wilden meer bekendheid geven aan het lot van mensen, die eenzaam sterven en bij wie (bijna) niemand op de uitvaart komt.

Ook richtten ze de stichting 'NAbij' op en trainden tientallen vrijwilligers om mantelzorg te verlenen in de regio Arnhem aan juist deze mensen. De stichting komt hen op het spoor door signalen uit de zorg: huisarts, specialistisch verpleegkundige, palliatief team van ziekenhuis of thuiszorg, buurtpastor of wijkteam. Als iemand een kennismaking op prijs stelt gaan er twee vrijwilligers op bezoek.

Mantelzorg op aanvraag

Het is aan de zorgvrager om aan te geven wat hij of zij wil of nodig heeft. Ondersteuning kan plaatsvinden in de thuissituatie, in een hospice, verpleeghuis, ziekenhuis of bij een organisatie voor dak- en thuislozen. De vrijwilliger wordt mantelzorger waar geen mantelzorger is. Je gaat soms mee naar de dokter of mee op een korte vakantie. Je waakt en ondersteunt als het einde echt komt. Ook de uitvaart verzorg je mee. De

zorgvragen zijn zeer divers, en die diversiteit is er ook in het team van Stichting NAbij van 35 personen. Daardoor kunnen ze bij elke situatie aansluiten. Bij spoedvragen is 24-uurs zorg mogelijk.

In gebruikname van het herinneringsboek

Herinneringsboek

In het Inloophuis Sint Marten spreken betrokkenen bij het project elkaar. John Jansen van de Stichting NAbij is nog werkzaam in de palliatieve zorg. Dennis Schreurs is koster in de Martinuskerk. Rieky van Elk is werkzaam geweest als humanistisch geestelijk verzorger en een zeer creatieve wijkbewoonster. Ellie Smeekens is pastoraal werker van de parochie. John en Ellie hebben in 2013 het idee van een herinneringsboek met elkaar besproken. Dat idee kwam dichterbij toen de Maria-kapel van de Martinuskerk in de Steenstraat, in het

hartje van Arnhem, vanaf september 2017 weer dagelijks de hele dag open ging. Dat zou een mooie plek zijn om mensen te gedenken, die door (bijna) niemand gemist en herdacht worden omdat ze amper of geen sociaal netwerk hadden. Hoe mooi zou het zijn om met mensen, als zij dat zouden willen, in hun laatste fase samen te werken aan een bijdrage aan een herinneringsboek: een A4 met een foto of een andere afbeelding, en daarnaast een A4 met de naam en een levensverhaal of korte tekst.

Persoonlijk verhaal

Het plan doet denken aan het werk van stadsdichters elders: een deel van hun werk is het maken van een gedicht over een overledene en dat voordragen als ze (vaak als enige) aanwezig zijn bij een door de gemeente betaalde crematie of graflegging. Die stadsdichters moeten afgaan op verhalen, als die al te vinden zijn. Soms komen hun gedichten op een gemeentelijke website te staan of verschijnen ze in druk. Maar zelden die over eenzaam gestorvenen. Dan is het herinneringsboek veel rijker: de stervende doet zelf zijn of haar verhaal en denkt mee over een mooie foto of een andere afbeelding (bijvoorbeeld de brug waaronder de nacht vaak is doorgebracht). Wie eenzaam sterft is vaak al langer gewend aan het eigen sociale isolement. Er kunnen allerlei redenen zijn waarom familieleden en vrienden zich van iemand hebben afgekeerd. Het doet goed om je verhaal te vertellen aan een onbekende die oprechte belangstelling heeft en je ook helpt om je laatste levensperiode door te komen. Er kan troost van uitgaan als je weet dat je zichtbaar blijft in een herinneringsboek in een drukbezochte kapel. Iemand kan daar een kaarsje aansteken voor jou en al je lotgenoten of voor je bidden.

“Er was donker

én licht”

Jouw leven gaat niet ongemerkt voorbij! Veel eenzame stervenden hebben zoiets van: “Zet mij maar als ik dood ben bij het oud vuil”. Als er in die laatste periode iemand nabij is, die ook zal spreken bij je uitvaart en die de gemaakte bladzijden zal opnemen in een boek waar anderen in zullen bladeren, dan smelt een stukje cynisme en ontwaakt het gevoel van eigenwaarde dwars door alles heen weer. Dat bereiken de stadsdichters niet. Op de vraag of de mensen in die gesprekken de balans van hun leven op maken is het antwoord: “Het is vaak een bijeffect. Deze stervenden hebben een grote behoefte om hun levensverhaal te vertellen, omdat er zoveel gebeurd is en omdat ze het aan niemand meer kwijt konden. Al pratende komt er iets van een balans opmaken: als de donkere kanten aan bod zijn geweest komen er ook goede herinneringen naar boven. Niet alles ligt dan meer onder een grauwsliuier, en dat doet goed. Er was donker én licht”.

Officieel in te zien

Op 26 maart 2019, de vijfde verjaardag van de stichting 'Eenzame Dood', is het herinneringsboek officieel in gebruik genomen. In de Maria-kapel van de Martinuskerk ligt het boek op een standaard vastgeklonken (“Hufferproof; je kunt het niet meenemen”). Zuster Rafaël van de boekbinderij van de Trappistinnen in Oosterbeek heeft een prachtige leren omslag gemaakt. Voorin een voorwoord van de initiatiefnemers. De eerste bijdragen zijn geplastificeerd, zodat de bladzijden niet vuil worden of uitgescheurd. Nieuwe bijdragen zijn eenvoudig toe te voegen. Wie in het herinneringsboek leest en een overledene heeft gekend kan via een website en een app een digitale kopie van de beide pagina's ontvangen.

www.nabij.nu | www.eenzamedood.nl

Hans Oldenhof

Arnhemse Wereldvrouwen

Intercultureel, interreligieus, intermenselijk

Leven in je eigen bubbel, anderen bevestigen je steeds in je eigen gelijk: het lijkt aantrekkelijk. Velen ervaren dat ook zo. Het blijkt in de praktijk verrijkend als je uit je comfortzone durft te komen en mensen ontmoet met een heel andere religie, cultuur of levensbeschouwing dan de jouwe.

In de spiegel van de ontmoeting ontdek je meer wat je eigen waarheid is en welke je eigen waarden zijn. Je krijgt meer oog voor vormen van uitsluiting en voor het verlangen van migranten om zich een plaats te bevechten in de samenleving. Een samenleving die de laatste jaren verhardt en waar één op de vijf mensen gevoelig blijkt te zijn voor populistische slogans, gericht tegen migranten in het algemeen en moslims in het bijzonder.

Ontmoeting en dialoog

Tegen het populisme in zijn er overal in Nederland pogingen om tot ontmoeting en dialoog te komen, over bestaande grenzen heen. In tegenstelling tot contacten tussen individuen (collega's, burens, klasgenoten) ontstaan contacten tussen groepen niet spontaan. Ze vragen organisatie en trekkers. Het verlangen (en ook de maatschappelijke noodzaak) blijft en neemt steeds nieuwe vormen aan. Landelijke platforms zijn waardevol, maar het meeste impact hebben plaatselijke initiatieven.

Neem nu Arnhem

In Arnhem was een paar jaar een Arnhemse Raad voor Religies actief, maar die bloedde dood. Na de aanslag in Parijs begin 2015 op de redactie van het satirische blad 'Charlie Hebdo' ontstond het Arnhemse Platform voor Levensbeschouwingen. Het vlamde even hoog op, maar het vuur doofde na een paar jaar. Heeft het te maken met het feit dat in dit soort gremia vooral mannen participeren, die bovendien sterk gebonden zijn aan de achterban, die zij vertegenwoordigen? Er ontstond naast dit Platform in november 2016 een werkgroep van vrouwen die ontmoetingen tussen vrouwen waardevol en belangrijk vonden, ook voor vrouwen die niet mee kunnen doen als er mannen bij aanwezig zijn. Eerst waren het christenen en moslima's. Zij noemden zichzelf 'Dochters van Maria' naar aanleiding van een ontmoeting rond de plaats van Maria in katholicisme en islam. De groep wilde ook open staan voor andere godsdiensten en voor humanisten en agnosten. Daarom

De Arnhemse wereldvrouwen zijn een bont gezelschap

werd de neutralere naam 'Arnhemse Wereldvrouwen' gekozen. Initiatieven van vrouwen hebben vaak een andere dynamiek dan die van mannen: vrouwen willen niet alleen praten en vooral samen dingen doen. De omgangsvormen zijn informeler.

“De kunst is om jezelf te blijven”

zonder varkensvlees en alcohol om niemand buiten te sluiten. De kerngroep let er op dat de vrouwen onderling goed mengen. Leidraad is een spel met gespreksvragen dat door een Arnhemse vrouw ontwikkeld is.

Arnhemse Wereldvrouwen

Drie leden van de werkgroep zijn Rieky van Elk, humanistisch raadvrouw, Rabia Karaman, een vrouw met islamitische en Turkse wortels, en Ellie Smeekens, pastoraal werkster van de Eusebiusparochie. Hun kracht is dat ze contact hebben met veel andere vrouwen, kunnen onderzoeken waar behoefte aan is, en ervaring hebben met organiseren. Wat hen bindt is het onderlinge vertrouwen, de positieve rol die ze toekennen aan religie en levensbeschouwing en de behoefte om tegenwicht te bieden aan het populistische gepraat over 'de islam' en 'de Nederlandse identiteit'. Hun organisatie is vloeier dan veel andere: als ze het samen over iets eens zijn treden ze naar buiten. Onlangs bijvoorbeeld met een open brief aan islamitische organisaties na de moordpartij op moslims in een moskee in Nieuw Zeeland.

Activiteiten

Sinds enkele jaren organiseren de Wereldvrouwen twee activiteiten per jaar: een bijeenkomst op Internationale Vrouwendag 8 maart en in oktober een wijkwandeling langs drie inspiratieplekken. Drie vaste elementen komen steeds terug: samen eten, elkaars verhalen horen en met elkaar in gesprek gaan en samen iets doen. De groep deelnemende vrouwen groeit: van ongeveer 60 in 2017 via 80 in 2018 naar 100 in 2019. De groep is heel divers wat betreft leeftijd, etnische achtergrond, opleidingsniveau en levensbeschouwing. De maaltijden zijn

Bescheiden open dialoog

Vrouwen zijn geen betere mensen dan mannen. De verschillen van vrouwen onderling en mannen onderling ervaren de werkgroep leden als veel groter dan de verschillen tussen mannen en vrouwen. Witte vrouwen hebben een lange periode van emancipatie achter de rug. De oudere generatie van migrantenvrouwen heeft vooral hard gewerkt. De jongere generatie is individualistischer, zoekt vaak wel vastigheid in het geloof, maar neemt meer ruimte om uit te zoeken wat men wil en kan. In een gespannen samenleving als de huidige is er de verleiding om in het publieke domein scherpe standpunten in te nemen en grote ego's te ontwikkelen. Rabia Karaman hecht in die context aan de kunst om jezelf te blijven en je niet te laten meeslepen door het populisme. De kunst is om je ervaringen en ook je levensovertuiging trouw te blijven en jezelf niet te overschreeuwen. Zij pleit voor een zekere bescheidenheid, waarbij je juist door een open dialoog je eigen waarheid meer leert kennen, zonder die te verabsoluteren. Zij ziet als uitdaging voor alle godsdienstige groepen om zich niet in zichzelf op te sluiten, en voor zichzelf een plek te vinden binnen de gesecculariseerde publieke ruimte.

De organiserende werkgroep bestaat uit drukbezette vrouwen. Zij hopen dat er geld gevonden kan worden voor wat betaalde uren. Hun hoop is daarbij onder andere gevestigd op de Gemeente Arnhem, die een wethouder heeft met als aandachtspunt inclusiviteit.

<https://nl-nl.facebook.com/ArnhemseWereldvrouwen/>

Jos Oostrik

Boerderijvieringen Lemelerveld

“De zorg voor het leven is ons werk”

Het is prachtig voorjaars weer in Lemerlerveld. Al het groen ontluikt, maar het is ook droog. Hier en daar staat al een sproei installatie aan. Er is juist een bericht op de radio dat we zuiniger met het water moeten omgaan.

Onwillekeurig zit je midden in de problematiek van de boeren. De landbouw moet zich voortdurend aanpassen aan hetgeen de markt, het milieu, de maatschappij vragen. Hoe kun je nog op een verantwoorde manier voedsel produceren? Hoe moet je het landschap beheren?

Boeren zorgen

Het zijn de problemen waar elke boer en boerin mee worden geconfronteerd. Ruim tien jaar geleden bracht de toenmalige pastorale werkster Lonneke Gunnink een aantal mensen samen om stil te staan bij allerlei problemen waar boeren in de huidige tijd mee te maken hebben. Het werd een klankbordgroep, die de pastor helpt om over de vragen en zorgen van de boeren na te denken.

Ook de huidige pastoraal werkster Marga Overmeen is erg blij met de klankbordgroep

Kerk in Platteland (KIP). Het gaat haar vooral om te luisteren naar de zorgen en problemen van de boeren. Ze is zich bewust, dat ze de problemen niet kan oplossen, maar het luisteren, de presentie is voor haar wezenlijk. “Op deze wijze laat je iets zien van betrokkenheid en maak je iets waar van de naam van God, ‘Ik zal er zijn!’”

Boerderij viering

Naast klankbord voor de pastor verzorgt de werkgroep Kerk in Platteland enkele keren per jaar een viering op de boerderij. In aansluiting bij de dankdagen voor het gewas wordt er op locatie, op een boerderij een viering gehouden. Mensen uit de omgeving, vooral burgers worden uitgenodigd. Ook de boeren treffen elkaar daar.

Na de viering is er een rondleiding over het bedrijf en kan er met de betreffende boer en boerin gesproken worden over hun bedrijf, over hun wijze van werken en over de zorgen en vragen die er leven. Burgers ervaren daar, dat de problematieken waar de boeren mee te kampen hebben, complexer zijn dan wat de media laten zien.

Natuurlijk valt er veel na te praten na de viering

Vaak komen er boeiende gesprekken op gang, niet alleen tussen boer en burger, maar ook tussen boeren onderling. Gesprekken waarin men zorgen en hoop met elkaar deelt. Een van de leden van de klankbordgroep verwoordt het als “zorg naar elkaar. Wij boeren hebben weet van leven en dood van groei en afsterven, van het mysterie van leven. De zorg voor het leven is ons werk.”

Aan de vieringen nemen gemiddeld 150 mensen deel. Verschillende mensen uit andere delen van de Emmanuelparochie zijn er bij om na te gaan of zo'n viering in hun dorp of regio

te organiseren is. Inmiddels houden meerdere plekken boerderijvieringen. Aan het eind van deze viering vertelt Marga klein Overmeen dat zij zich graag laat uitnodigen aan de keukentafel bij de boeren, om een luisterend oor te zijn voor hen die graag eens willen praten. Intussen maken zes boerinnen daar gebruik van. De boerderijvieringen zijn een mooi voorbeeld van een kerk die naar mensen toe komt. Het is ook een vorm die juist in een agrarische omgeving uitstekend kan werken. Een aanbeveling voor andere plattelands parochies.

Grote belangstelling voor boerderijviering

De boerderij viering van afgelopen zondag, georganiseerd door de werkgroep KerkInPlatteland (KIP) van de H. Hart parochie, trok veel belangstelling. In de zorgboerderij De Marshoeve, van Christien en Rinus Mars, stond de koffie klaar. Er kwamen stoelen bij en het koor bleef staan. Het thema was “Deel van het leven”. Voices zong vol overgave de liedjes. Pastoraal werkster Marga klein Overmeen heette eenieder welkom. Rinus Mars ontstak de kaarsen. De leden van KIP verzorgden elk een onderdeel met mooie teksten. Het interview met Christien Mars-Koggel en medewerkster Willeke maakte de meeste indruk. Vol passie vertelden zij over hun werk met de jongeren die beperkt zijn in hun sociaal emotionele ontwikkeling. Zij verwezen naar de volgende tekst: “Als terugkijken pijn doet en vooruitkijken je bang maakt, kijk dan naast je... Ik loop met je MEE.” Dat is wat ze doen, elkaar ruimte geven en ruimte laten nemen voor zichzelf, om het leven te ervaren en zich te kunnen ontplooien. De paarden zijn hierbij van veel waarde. De geboorte van een veulen, of het sterven van een geliefd paard horen bij dit ervaren van het leven.

Intussen is in de springbak een demonstratie van voltige op een paard gaande. Christien gaf hierbij duidelijk uitleg en het was muisstil. Enkele jongeren voerden onder begeleiding van medewerkster Willeke oefeningen uit. Het omgaan met een paard kan veel gevoelens losmaken. Een paard spiegelt de mens daarin. Eerst was er lopen in het ritme van het paard, dan draf en nog galop om als laatste een echte balans oefening te laten zien. Het verdiende een warm applaus.

Na afloop van de viering was er koffie met krentenwegge. Vanuit de viering gaat er een drietal attenties naar zieken in de parochie. Het is een prachtige viering, waarin we hebben gehoord en gezien hoe kerkzij is op het platteland en men het leven deelt. (Bewerkte tekst van de site van de parochie.)

<https://www.sukerbiet.nl/oogstdankdienst-op-locatie/>

https://www.parochielemelerveld.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=489%3Alevende-kerststalwandeltocht&catid=1%3Anieuws&Itemid=1

Lonneke Gunnink - van den Berg

Eettafel Dedemsvaart

“Je wordt elkaars gelijke en ieder krijgt een naam en een gezicht”

Het gezelschap van de Eettafel in Dedemsvaart is letterlijk en figuurlijk een kleurrijk gezelschap. Naast oprichtster Ineke van de Logt zijn Donna en Su uit China, Natsinet uit Eritrea, Lubna uit Soedan, Naoile uit Marokko en Gonne en Gineke uit de gemeente Hardenberg aanwezig. Met zichtbaar trots dragen zij kleding uit eigen land.

De Eettafel Dedemsvaart begon eenvoudig. Via het taalcafé ‘Koffie en taal’ leerde Ineke een groep vrouwen kennen. Zij werkt daar als taalcoach en is vrijwilliger bij Vluchtelingenwerk. Het verbindende karakter is belangrijk. De vrouwen willen laten zien waar ze hetzelfde in zijn en waar ze verschillen.

Taalcafé als startplek

Gineke vertelt: “Het gaat om het contact en het vertrouwen. We willen onze ideeën en activiteiten door-ontwikkelen tot een cultuurhuis. Leidraad voor ons: ‘Als mensen een naam hebben gekregen, zijn het geen vluchtelingen meer.’” Het is mooi, als je elkaar bij naam kunt groeten en een praatje kunt maken wanneer je elkaar op straat tegenkomt. Samen eten verbindt en is toegankelijk voor iedereen. Vanuit Vluchtelingenwerk kenden ze de Eettafel in Hardenberg. Kleinschalig en minder divers dan de Eettafel in Dedemsvaart. Donna is een verbindende schakel. Zij had drieëntwintig jaar een restaurant in Dedemsvaart. Een sterke groep om mee te starten.

Vorbereiding vooraf

In het parochiecentrum van de St. Vituskerk in Dedemsvaart bleek, na overleg met de locatieraad en de beheerder, gratis ruimte beschikbaar.

Er was werkoverleg over de boodschappen. Belangrijk zijn de afspraken met de leverancier over de kosten en het soort vlees. Alles halal, zodat iedereen mee kan eten. De vrouwen bereiden het eten zoveel mogelijk thuis voor. Daarna zet ieder de puntjes op de ‘i’ in de keuken van de parochiezaal. De tafels staan in een buffetopstelling en zijn van tevoren gedekt met servetten in twee kleuren. Bij de ene kleur gaat iemand van Nederlandse komaf zitten en bij de andere kleur iemand vanuit een ander land. Zo ontstaat een gemengde tafel. Aan die tafel alle gelegenheid voor een goed gesprek, dat niemand uitsluit, en er op gericht is elkaar te leren kennen.

Kleurrijk eten

De eerste maaltijd in oktober 2018 was een groot succes, mede dankzij veel publiciteit via facebook, plaatselijke kranten, parochieblad en persoonlijke uitnodigingen. Ineke: “Eerst zeiden we dat het maximum moest liggen bij vijftig personen. We vroegen wie er eten wilde koken. Dat waren tien vrouwen erbij. We nodigden ook de mensen van de Eettafel in Hardenberg uit, de mensen van de locatieraad en de wethouder van de gemeente Hardenberg, waar Dedemsvaart onder valt. Uiteindelijk waren er zo negentig personen. Dat was eigenlijk te veel.”

De werkgroep is een kleurrijk gezelschap

De tweede maaltijd in november was bewust iets kleinschaliger gehouden. Sindsdien wordt er wel naar gevraagd: “Wanneer is er weer een Eettafel?” Een goed teken. Inmiddels zijn er contacten gelegd met de PKN-kerk in Dedemsvaart en de naburige katholieke kerk in Slagharen om ook daar maaltijden te gaan houden. De groep legt niet alleen zelf contacten met anderen, er zijn ook groeperingen die hiervan gehoord hebben en contact opnemen met de Eettafel.

Hoe gaat de maaltijd in zijn werk?

De mensen komen binnen en betalen een bijdrage van tien euro. Na het welkom kunnen de mensen een plekje bij een bepaalde kleur servet op zoeken. De opening bij de eerste maaltijd werd verzorgd door de wethouder van de gemeente Hardenberg. De soep werd opgediend. Daarna werd het buffet geopend, om zelf op te scheppen. Als toegift werd door Lubna en Naoile in traditionele Soedanese kleding thee geschenken. Op die manier kon iedereen kennis maken met een mooi traditioneel gebruik: ‘Hoe hoger men de thee uit schenkt, hoe meer liefde er in zit.’

Koffie en taal

Er zijn plannen voor de volgende eettafel. In januari was er bij ‘Koffie en taal’ bijvoorbeeld een Chinese dansgroep. Donna gaf daarbij een demonstratie line dance. Er was ook een koor bij gevraagd. Eritrea kent een bijzonder gebruik rondom het schenken van koffie. Natsinet heeft laten zien hoe men koffie brandt, zet en schenkt in Eritrea. Sterke koffie met veel suiker, een bijzondere smaakervaring. De verhalen die mensen vertellen rondom de koffie zijn net zo

belangrijk als de koffie zelf. De groep probeert een bijdrage te leveren aan de integratie onder de jeugd door ze kennis te laten maken met de ‘nieuwe’ Nederlanders tijdens catechisatie. Ineke: “Wij laten hen kennismaken met Sinterklaas, zij laten ons kennismaken met de Chinese pizza en de Syrische baklava. Een volgende keer laten we ook de kinderen met elkaar kennis maken.”

Al met al probeert de groep zoveel mogelijk verbindende activiteiten te houden. De Eettafel Dedemsvaart is breed. Daar waar de groep een kans ziet, nemen ze die en organiseren iets nieuws waarbij verbinding het grote woord is.

Respect voor elkaars inbreng

Uit alles spreekt wederzijds respect, aandacht voor elkaar, enthousiasme, wetend dat iedereen elkaar nodig heeft. Gineke: “Iedereen heeft zo haar eigen gaven en taken. De een is de hand, de ander de voet”. Ineke vertelt, dat ze nu zelf Arabische les volgt. In die taal zegt ze: “Ik ben Ineke. Hoe gaat het?” Je ziet Natsinet, die zelf Nederlands leert bij Ineke, opleven. Zo werkt het als je jezelf wederzijds kwetsbaar durft op te stellen. Je wordt elkaars gelijke en ieder krijgt een naam en een gezicht.

<https://nl-nl.facebook.com/pages/category/Interest/Eettafel-Dedemsvaart-849863038737380/>

Jacqueline Meupelenberg

Duofiets Vilsteren

“Ze was niet ‘over’ maar hoorde er bij. Daar doe je het voor.”

Willie Koerhuis en Marliek Kalter zetten zich met hart en ziel in voor de duofiets in hun dorp Vilsteren. Willie Koerhuis stond samen met Dania Veltmaat aan de wieg van dit mooie en bijzondere project. Sinds een jaar maakt ook Marliek deel uit van de kerngroep.

Het dorp Vilsteren leefbaar houden, hoe doe je dat en wat is hiervoor nodig? In antwoord op deze vragen droegen Vilsternaren allerlei ideeën aan. Zo ook het idee voor de aanschaf van een duofiets. Dania en Willie stonden in mei 2017 aan de wieg van dit fietsproject. dat direct door de dorpsgemeenschap is omarmd.

Leefbaarheid in Vilsteren

Dania kende het fenomeen duofiets omdat het verzorgingshuis ‘De Rosengaerde’, waar zij werkte, een duofiets had aangeschaft en men hier positief over was. Hoe mooi zou het dus zijn om ook een duofiets te realiseren voor de leefbaarheid in het dorp. Een fiets voor het dorp, door het dorp, met het dorp. De combinatie van een prachtige omgeving, het activeren van ouderen en mensen met een beperking, hen uit hun isolement halen en weer een plek geven in de maatschappij werden de doelen die Dania en Willie voor ogen hielden. Ook zorg en aandacht voor ouderen speelden een belangrijke rol. De ander de kans geven om actief buitenshuis te genieten en de band tussen jong en oud vast te houden en te intensiveren. Dit alles paste ook prima binnen het gedachten-goed van de Parochiële Caristas Instelling waar Willie en Dania lid van zijn. Vanuit hun gelovige en sociale betrokkenheid op de ander was dit een prachtig project om te realiseren. Kerk en

maatschappij sloegen de handen ineen en trokken samen op en dit gebeurt nog steeds.

Mensen melden zich spontaan aan

Willie en Dania schreven een plan van aanpak. Er werden sponsors gezocht, flyers ontworpen en tijdens ‘Vilsteren Bruist’, haalde men met een geleende duofiets geld op voor het project. Na één dag was de eerste duizend euro al binnen. Er werden busjes gemaakt en aan allerlei verenigingen uitgedeeld om geld in te zamelen. Winkeliers gingen mee doen en allerlei acties zijn op touw gezet waaronder een flessenactie. Sommige mensen fietsten een sponsortocht van Delft naar Den Haag. Omliggende plaatsen, bedrijven en zelfs de provincie Overijssel droegen op hun eigen manier hun steentje bij. Het allermooiste was, aldus Marliek en Willie, dat vele mensen wilden meewerken aan dit idee. Spontaan meldde men zich aan. Want al fietsend elkaar ontmoeten, betrokken zijn op elkaar, sprak mensen aan.

Van en voor iedereen

Binnen een half jaar, eind 2017 was er elf duizend euro ingezameld. Voldoende om de duofiets aan te kunnen schaffen. In het voorjaar van 2018 is de fiets besteld en in elkaar gezet. Nadat de fiets symbolisch was overgedragen aan Plaatselijk belang Vilsteren, kwam hij in mei

Willie Koerhuis en Marliek Kalter

op de duofiets te Vilsteren

in gebruik. De duofiets was nu officieel van en voor iedereen. Vrijwilligers ontwierpen een website met informatie over de fiets. Hoe men de duofiets kan reserveren. Er is een Facebook pagina aangeemaakt. Voor het gebruik is een stappenplan met gebruiksregels opgesteld. Wie liever persoonlijke uitleg wil over de fiets kan hiervoor een afspraak maken en wanneer het nodig is fietst een van de vrijwilligers een stukje mee. Bij pech onderweg komt de ANBW fietsservice. Ook dit is prima geregeld. Het landgoed Vilsteren heeft gratis grond ter beschikking gesteld voor de bouw van een schuurtje voor de stalling van de fiets. Ook dit gebouwtje is door vrijwilligers gerealiseerd en zij voeren het beheer en onderhoud.

In de winter is de fiets in onderhoud. Dit gebeurt door vrijwilligers in samenwerking met de plaatselijke fietsenmaker. Zodra echter het weer het toelaat is de fiets dagelijks te reserveren. De afspraak is geen huurprijs en wel een vrijwillige bijdrage. Men wil de gebruikersdrempel zo laag mogelijk houden.

Mensen doen weer mee in de samenleving

De fiets is te reserveren door alle dorpsbewoners en door niet Vilsternaren, bijvoorbeeld vakantiegevoelers of dagjesmensen. Er zijn fietsroutes beschikbaar en bepaalde restaurants gelegen aan deze route geven korting aan de gebruikers van de duofiets.

Willie: “Een inwonster van 93 jaar ging afgelopen zomer met haar kleinkind fietsen. Ze had al jaren niet meer gefietst en nu genoot ze van de prachtige omgeving en kwam ze langs plekken waar ze jaren niet meer was geweest. Het contact met haar kleinkind, de ontmoetingen met anderen, een kopje koffie op het terras van een restaurant, het plaatste haar weer midden in de samenleving. Ze was niet ‘over’ maar hoorde er bij. Daar doe je het voor.”

Toekomst

Marliek: “Op dit moment zijn we bezig om de groep vrijwilligers uit te breiden zodat ook mensen die graag gebruik willen maken van de duofiets, maar geen partner, familie of vrienden ter beschikking hebben, samen met een vrijwilliger kunnen gaan fietsen. Daarnaast hebben een aantal gemeenten uit de regio contact met ons gezocht. Zij hoorden over de duofiets, werden enthousiast en gaan nu onderzoeken of dit project ook in hun gemeente gerealiseerd kan worden.” Al met al is dit een prachtig diaconaal project en wie weet staat er over een tijdje wel een tweede fiets in de stalling.

www.duofietsvilsteren.nl

<https://nl-nl.facebook.com/pages/category/Personal-Blog/Duofiets-Van-Vilsteren-1634667866553809/>

www.landgoedvilsteren.nl

Bennie Oude Maatman

Werken met een missie Tubbergen

“Waar een missie en vakbeweging samengaan”

Inge Kuiphuis, 32 jaar oud, universitair opgeleid in internationale ontwikkelingsstudies in Wageningen, is sinds 2015 actief als missionair werker voor de landarbeidersbeweging MTC in Guatemala. Haar drijfveer: mensen die het zelf niet kunnen oplossen helpen in de strijd tegen onrechtvaardigheid.

Op dit moment is de Heilige Pancratius parochie Tubbergen met ondersteuning van de Week Nederlandse Missionaris voor Inge de zendende instantie.

Guatemala

Guatemala is een land met 17 miljoen inwoners, liggend in Zuid-Amerika, grenzend aan Mexico en vier keer zo groot als Nederland. Het land is straatarm en wordt geregeerd door een aantal rijke families. Van een democratie is nagenoeg geen sprake. Er heerst een een-partij stelsel. De president is rechtstreeks gekozen en benoemt en ontslaat de leden van het kabinet. Het land heeft vele verschillende etnische groeperingen, waarvan het merendeel katholiek is. Er is sprake van onderdrukking. De politie treedt nagenoeg niet op bij het verkrachten van vrouwen. Er zijn veel alleenstaande vrouwen met kinderen. Dit alleen staan verergert door de migratie van mannen naar de Verenigde Staten, omdat men daar meer kan verdienen voor het gezin. Globaal gezien vind je in de kustvlakte de koffieplantages (vaak erg kleinschalig), op de hoogvlakte de kleine boeren met landbouw en in de vallei de steden die iets beter ontwikkeld zijn.

Het land is slecht georganiseerd. De regering werkt betere organisatie stelselmatig tegen. Hierdoor heerst sterk de mentaliteit van ieder voor zich en God voor ons allen. Zo is iemand die zich verzet tegen het realiseren van een warmtekrachtcentrale met gezochte redenen twee jaar opgesloten in de gevangenis, om dan

zonder excuses of een vergoeding weer in vrijheid gesteld te worden. Vrouw en kinderen moeten zich in die tijd zonder enige vorm van inkomen maar redden.

De organisatiegraad, met name van de arbeiders, is te vergelijken met die van Nederland voordat Alphons Ariëns bezig ging met het oprichten van de textiel vakbonden in Twente eind 19^e eeuw.

Wat ga je daar doen als missionair werker?

Vanuit verschillende internationale organisaties is Inge, samen met een twintigtal werkers, bezig

De educatie gaat ook per radio

het platteland in

om de cultuur in dit land te verbeteren. De toename van de mondigheid van de mensen is belangrijk. Mensen dienen beter voor zichzelf te kunnen opkomen. Dit doel is gemakkelijk te stellen vanuit Nederland, maar is in de praktijk in Guatemala weerbarstig. De regering ondersteunt deze initiatieven niet, sterker nog; men werkt fundamenteel tegen door structureel de eigen bevolking monddood te maken door een ieder die het hoofd boven het maaiveld uitsteekt om drogredenen op te sluiten of anderszins te laten verdwijnen. Het is een moeilijke opdracht om hierin verandering te brengen. Desondanks werken velen enthousiast en hard aan verbetering van deze situatie.

Aanpak

Het land is slecht georganiseerd, en democratiseren van Guatemala moet vanaf de grond worden opgebouwd. Vandaar dat de verschillende internationale vakbewegingen met verschillende ondersteunende programma's middelen beschikbaar stellen voor het werk van Inge om de organisatiegraad te verbeteren. De arbeidsomstandigheden zijn slecht, de arbeidsvoorwaarden zijn niet beter, de macht van de ondernemers is te groot, uitbuiting vindt veelvuldig plaats en de werkende bevolking is onderdanig. De mensen voelen zich in de steek gelaten door de regering en hebben vaak een lage eigenwaarde.

Inge tracht de doelen van de vakbeweging te bereiken via het optimaliseren van de communicatie. Veel van haar tijd gaat zitten in het verbeteren van de communicatie binnen de organisaties, het informeren van mensen over hun rechten, het motiveren van een duurzame ontwikkeling van de mensen waarbij de mense-

lijke waardigheid boven het geld staat. Hiertoe geeft ze zowel trainingen aan de leden van de georganiseerde bewegingen, als ook aan het personeel dat verantwoordelijk is voor de verschillende raden, die functioneren in haar gebied met een omvang van de provincie Overijssel, zoals de jongerenraad, de vrouwenraad, de ontwikkelingsraad, de juridische en de politieke raad. Haar aandacht gaat veel naar de jongeren die hiervoor een thema uitkiezen en uitwerken, en daarna veelvuldig uitdragen middels standjes op markten en sociale media zoals facebook en hun smartphones. Daarnaast is zij erg actief met het organiseren van een radioprogramma, gemaakt door en voor de plaatselijke bevolking. In dit programma komen mensen aan het woord over hun eigen problemen en wordt er gediscussieerd over mogelijke oplossingen voor de meest primaire zaken in het leven. Hoe kan bijvoorbeeld de opbrengst van de koffieplantage stijgen, terwijl de prijs van de koffie in de afgelopen 20 jaar gehalveerd is en de bereidheid om met meerdere boeren te gaan samenwerken marginaal is?

Gevaar

Inge is op een gevaarlijk terrein bezig. Daar waar de regering de onderdrukking van de bevolking wil handhaven is zij, met haar collega's, bezig om een tegenstelde beweging te organiseren naar het voorbeeld van Alphons Ariëns aan het eind van de 19^e eeuw. Graag zou ze zien dat er vakbewegingen zouden ontstaan die rond arbeidsomstandigheden en arbeidsvoorwaarden het gesprek op gelijk niveau aan kunnen gaan met de werkgevers en de regering. Het zou het begin van het Nederlandse 'polderen' kunnen zijn.

Inge Kuiphuis schrijft regelmatig een blog, in de huis aan huis bladen in Tubbergen en op de website van de H. Pancratius parochie Tubbergen.

<https://missieinguatemala.wordpress.com/>

<https://hpancratius.nl/missie-guatomala/>

Lonneke Gunnink - van den Berg

Werkgroep PCI Gaanderen

“Ubi Caritas et Amor, Deus ibi est”

“Ubi Caritas et Amor, Deus ibi est. Waar zorg en liefde zijn, daar is God.
Aandacht, medeleven, een steuntje in de rug.”
Zo luidt het visitekaartje van de werkgroep PCI in Gaanderen.

In 2015 bestond de St. Martinuskerk honderd jaar en dit feest bracht veel geld op. De vraag rees wat daarmee te doen. Een van de pastores kwam met het idee dit te besteden aan gezinnen met jonge kinderen, die het niet breed hebben.

Sinterklaas en Kerstactie

Een Sinterklaasactie werd georganiseerd. PCI werkgroep lid Ria Aarntzen wist vanuit haar functie als vertrouwenspersoon op school te achterhalen welke gezinnen een steuntje in de rug konden gebruiken.

Twaalf gezinnen met eenendertig kinderen kregen een mooie surprise met daarin cadeaukaarten voor de kinderen. Wilmiën Tunter was de creatieve kracht. Zij maakte de Sinterklaaskaartjes, waarin de cadeaukaarten gestoken zijn. Op deze manier konden de gezinnen het geld veilig, gevarieerd en goed besteden. Het geld was nog niet op, net zomin als het enthousiasme en de creatieve ideeën. Met Kerstmis ontvingen alleengaande ouderen cadeaumanden.

Valentijnsdag actie

Voor Valentijnsdag 2016 ontstond het idee een maaltijd te houden voor mensen, die vaak alleen aan tafel zitten. De eerste maaltijd was een stampotmaaltijd. Al snel volgde een tweede maaltijd. Het bleek zo'n succes, dat ze zich rea-

liseerden: 'Dit houden we zo niet vol'. Er werd contact gelegd met de vrijwilligers van buurthuis 't Gaanderhuus. Zij namen het idee over en gingen maaltijden verzorgen, waarvoor mensen zich kunnen aanmelden. Daarmee stopte het niet voor de werkgroep PCI. Zij ging door met het persoonlijk uitnodigen van mensen om naar de pastorie te komen om samen te eten. Circa veertien mensen, jong en oud, ook niet-katholieken en oud-Gaandernaren krijgen een uitnodiging op het moment dat de werkgroep tijd heeft. De echtgenoten van de werkgroep dames halen wie niet zelfstandig kan komen op en brengen ze na afloop weer thuis. "We blijven het doen, omdat we er zelf zoveel energie van krijgen", aldus Ria. De chauffeurs eten mee. De leden van de werkgroep koken, dienen op en wassen af. De maaltijd sluit af met een kopje koffie en een bonbon en daar zitten de leden van de werkgroep bij. Aandacht en een goed gesprek zijn net zo belangrijk.

Moederdag en zomervakantie

Met moederdag 2016 zijn twee langdurig zieke moeders met jonge kinderen in de bloemen gezet. Voor de zomervakantie zijn er tasjes met stoepkrijt, bellenblaas en een cadeaukaart gebracht bij dertien gezinnen met vijftientig kinderen.

De acties gingen door. Daarnaast ondersteuning van het werk van de bezoekersgroep:

“Aandacht voor
de sociale nood is
bijzonder belangrijk”

bezoekjes en felicitaties aan ouderen en 'Omgekeerd Bezoek'. De werkgroep bezoekt geen mensen, maar haalt hen op om in een groep samen een mooie dag te hebben. "Naast de financiële noodhulp, die de PCI geeft, is aandacht voor de sociale nood bijzonder belangrijk".

Pannenkoekdag

Opmerkelijk is de pannenkoekdag op 2 februari, Maria Lichtmis. "Vroeger mochten knechten twee keer per jaar wisselen van boerderij waar ze werkten", vertelt Ria. "Dan bakte de boerin van de boerderij, waar de knecht nieuw kwam te werken, haardkoeken om hem en zijn gezin welkom te heten op de boerderij. Later zijn dit pannenkoeken geworden." "Wie op Maria Lichtmis pannenkoeken eet, zal het hele jaar door werk hebben en gelukkig zijn", aldus een volkswijsheid. Zo bedacht de werkgroep de actie tasjes met ingrediënten om pannenkoeken te bakken. Deze tasjes brachten ze naar zes à zeven gezinnen met kleine kinderen, waar ze het moeilijk hebben. "Het is zulk dankbaar werk als je die glinsterende kinderoogen ziet wanneer je zo'n tasje af geeft", zegt Ria met glunderende ogen.

Ook in Gaanderen wordt de kerkbetrokkenheid minder. Toen men besloot, dat de kinderen en de schutterij het patroonsfeest Sint Maarten niet meer in de kerk wilden vieren, nam de werkgroep PCI het initiatief zelf naar de kinderen toe te gaan om zichzelf als kerk zichtbaar te maken. Zij deelde kaarsjes met daarop het verhaal van Sint Maarten uit.

Op eenzelfde manier zetten de werkgroepleden zich bij veel activiteiten in waar helpende handen worden gevraagd. Te denken valt aan de Mariapassie, de Levende Kerststal, het Goede Vrijdagconcert en het bedankfeest voor alle vrijwilligers. De werkgroep PCI zorgt dan bijvoorbeeld voor drinken en een broodje. Ook bij het verzorgen van inspiratievieringen bieden

De PCI werkgroep Gaanderen

de werkgroepleden de helpende hand. Inspiratie voor jonge gezinnen en inspiratie tijdens Allerzielen bijvoorbeeld. Zo zijn ze zichtbaar bezig en het houdt de groep enthousiast en bij elkaar.

Vervoer en week van ontmoeting

Er zijn mensen, die afhankelijk zijn van de voedselbank, maar daar geen gebruik van maken, omdat het te ver weg is om op te halen. Het treffen van een vervoersregeling voor deze mensen is een volgend project. Ria haalt voor drie adressen de pakketten op. De pakketten zijn te zwaar om op de fiets mee te kunnen nemen. Dat is een auto vol. De werkgroep droomt: "Als we een Ariëns Prijs winnen, gaan we die inzetten om iets rondom vervoer naar de voedselbank te regelen".

Het nieuwste project is het organiseren van de week van de ontmoeting, samen met ketenpartners (de gezamenlijke kerken en maatschappelijke organisaties). De ideeën blijven stromen. De werkgroep is dankbaar voor giften van parochianen in collectes, en voor de blijde gezichten van hen, die iets mogen ontvangen.

<https://maria-laetitia.nl/caritas/>

Hans Oldenhof

Oecumenische vredesweek onder de Kroezeboom Tubbergen

“Vrede dichtbij en wereldwijd blijft een actueel thema”

In Fleringen bij Tubbergen staat een eeuwenoude eik: de Kroezeboom. In de periode van de schuilkerken hielden katholieken clandestiene vieringen bij een veldkapelletje, het 'hilligen hoesken'. Ook na de sloop van het kapelletje bleef dit een heilige plaats voor de katholieken uit de omgeving.

In 1909 werd bij het eeuwfeest van de teruggave van de Sint Pancratiuskerk een procesie gehouden naar de nieuwe kapel die was gebouwd. De grond rond de boom is in 1916 door de Gemeente geschonken aan de parochie. Tot aan de Tweede Wereldoorlog droegen men ieder jaar in de zomer een mis op bij de Kroezeboom.

Vredesweek bijeenkomsten

In de tachtiger jaren van de vorige eeuw ontstond een nieuwe traditie: bijeenkomsten in de Vredesweek. Er was toen in ons land veel discussie over de kernwapenwedloop. In 1981 (Amsterdam) en 1983 (Den Haag) waren er grote demonstraties met respectievelijk zo'n 400.000 en 550.000 deelnemers uit het hele land, ook uit Twente. Inzet was het tegenhouden van de plaatsing van kruisraketten met atoomkoppen op de vliegbasis Woensdrecht.

In de kerken hield deze thematiek veel mensen bezig. In het Openluchttheater in Hertme organiseerde het dekenaat Twente vanuit de Zwanenhof in Zenderen twee jaar lang in de Vredesweek bijeenkomsten rond deze thema's. De MOV-groep van Tubbergen organiseerde samen met de protestantse collega's een fietstocht daarheen. Deze tocht begon met een gebed onder de Kroezeboom. In 1982 hield dit op. Wat nu? Tubbergen richtte een oecumenische werkgroep Vredesweek op.

Onder de Kroezeboom

Men besloot jaarlijks onder de Kroezeboom een oecumenische viering te houden. In de eerste jaren waren er zondagsmiddags om

Een impressie van de vredesweek viering

half drie 200 bezoekers. Een koor luisterde de bijeenkomst op met liederen over ontwikkeling en vrede, bijvoorbeeld een jongerenkoor. Iemand uit de regio hield de overweging, die persoonlijke ervaringen had met deze thema's. In 2008 was dit bijvoorbeeld een brigadegeneraal met ervaring met vredesmissies. In 2009 een vertegenwoordiger van de stichting Hospital Sanyang in Gambia. In 2017 sprak een missionaris die de burgeroorlog in Zuid Soedan was ontvlucht. En in 2018, tijdens de 35ste bijeenkomst, sprak een vrouw die als vrijwilliger op Lesbos vluchtelingen uit Syrië had opgevangen. In 2019 zal een aalmoesener spreken die regelmatig is uitgezonden naar Afghanistan. De sprekers krijgen altijd de collecte mee om vrij te besteden als men weer terug is bij zijn of haar project. Soms is er een kraampje met producten van de Wereldwinkel. Voorafgaand aan en na afloop van de viering is er koffie, thee en frisdrank met wat lekkers, aangeboden door de leden van de MOV-werkgroepen uit de parochie. Velen van hen doen dit al sinds het allereerste begin. De Pancratiusparochie omvat nu negen geloofsgemeenschappen.

Het weer was bijna altijd goed

De bijeenkomsten zijn maar twee keer niet doorgegaan. Eenmaal vanwege de BSE (de gekke koeienziekte) en eenmaal omdat er geen koor beschikbaar was. Dat laatste kan in 2019 weer het geval zijn vanwege een gelijktijdig korenfestival. De bijeenkomsten hadden tot 2016 de vorm van een agapéviering: er werd na een gebed brood gedeeld. Het karakter van een gebedsviering wierp de laatste jaren ook een drempel op voor mensen die minder hebben met kerk en geloof. Deze vanouds overwegend katholieke regio heeft net als de rest van Nederland te maken met een sterke vermindering van het kerkbezoek. Ook de PKN-gemeente

heeft daarmee te maken. Daarom heeft de oecumenische werkgroep er vanaf 2016 voor gekozen om het karakter van een gebedsdienst los te laten en over te gaan tot een afwisseling van liederen en toespraken. De kerken van Tubbergen, de katholieke en de protestantse, geven aandacht aan de Vredesweek in de vorm van een voorbede. Er wordt niet gecollecteerd voor Pax, de landelijke oecumenische vredesorganisatie van de kerken. De oecumenische werkgroep heeft wel steeds gebruik gemaakt van het landelijk materiaal, eerst van Pax Christi en later van Pax. Met name het liturgiekatern en het plaatje op de landelijke poster van tekenaar Len Munnik zijn benut.

Trouwe vrijwilligers

De bemensing van de werkgroep van drie leden is een probleem: de protestantse kerk leverde een nieuwe vrijwilliger, een veertiger. Aan de katholieke kant trekt Paul van Wegen de kar, een man van het eerste uur. Hij en zijn vrouw hebben ieder wel drie petten op in de geloofsgemeenschap van Tubbergen. Want de kerk gaat hen ter harte, maar er zijn steeds minder mensen om de taken te verdelen. Ook onder de bezoekers onder de Kroezeboom slaat de vergrijzing toe. Lange tijd haakten de basisscholen uit de omgeving in op de Vredesweek. De spreker bij de Kroezeboom was vaak van tevoren gastspreker in schoolklassen. Zo kon er ook richting kinderen en hun ouders reclame gemaakt worden voor de bijeenkomsten. En kinderen speelden lange tijd een actieve rol in de vredesweekbijeenkomsten. De laatste jaren zeggen de basisscholen dat dit niet meer in hun overvolle programma's past. In 2017 waren er extra veel bezoekers: een grote groep fietsers kwam langs en besloot ter plekke deel te nemen aan de bijeenkomst.

<https://hpancratius.nl/activiteit/vredesbijeenkomst/>

<https://www.facebook.com/events/682479635477566/>

Lonneke Gunnink - van den Berg

Stichting Dagopvang 'De Warmtebron' in Benschop

“Klein beginnen, in eigen dorp, aandacht en zorg hebben voor kwetsbaren en ouderen”

Zeer welkom zijn de deelnemers aan dagopvang 'De Warmtebron' in de kantine van sporthal De Bosrand. De initiatiefnemers bedachten deze naam om aan te geven, dat ze een bron van warmte willen uitstralen, genegenheid en aandacht willen geven aan kwetsbaren en ouderen.

Ans van den IJssel was vrijwilliger bij de dagopvang in een zorgcentrum en zag wat dat met mensen deed. Ans: "Ik wilde graag een dergelijke opvang voor onze bewoners in Benschop". Nicht Annemiek van Vliet, doktersassistente van beroep, en Ans sloegen de handen ineen en zeiden tegen elkaar: "Laten we het maar gewoon proberen". Daar zit de kracht: klein beginnen, in eigen dorp, aandacht en zorg hebben voor kwetsbaren en ouderen. Ze onderzochten wat mogelijk was, klopten aan bij de kerkcommissie en vroegen subsidie bij de gemeente aan.

Omzien naar elkaar

Wim Velis van de kerkcommissie ziet, dat caritas hier ten volle in de praktijk wordt gebracht. "Mensen zorgen voor elkaar en zien naar elkaar om. Een grote groep vrijwilligers is bereid zich belangeloos in te zetten als kok, chauffeur of activiteitenbegeleider voor hun oudere dorpsgenoten". Ans is er niet alleen op donderdag druk mee. De andere dagen van de week belt ze nog eens met de een of gaat met een ander ergens naartoe. "Ik kan het, omdat ik er zoveel voor terugkrijg."

Via de regionale bladen maakten Ans en Annemiek hun ideeën kenbaar en toen ze op huisbezoek gingen bij mensen, die gebaat zouden zijn

bij dagopvang, waren er spontaan al een paar aanmeldingen. Ze begonnen met vijf deelnemers en wilden maximaal tot twaalf personen gaan. Inmiddels komen er iedere donderdag 17 personen. En er zijn al meer geïnteresseerden. Daarom zijn ze op zoek naar een grotere ruimte. Dat valt tegen. Je hebt niet alleen veel vrijwilligers nodig, maar ook ruimte voor een grote tafel waaraan gegeten kan worden en ruimte om te koken voor dit aantal mensen. De sporthal heeft bovendien ruimte waarin de fysiotherapeut eens in de veertien dagen gymles kan geven.

"Mensen zorgen

voor elkaar en zien

naar elkaar om"

Het is van en voor elkaar
De mensen komen op eigen gelegenheid of chauffeurs, die dit als vrijwilliger doen, halen en brengen hen. De dag begint met koffie, thee en iets erbij. Is er iemand jarig, dan trakteert die. Hij of zij krijgt een cadeautje. Aandacht en zorg blijven belangrijk! Wim Velis komt met de krant en vertelt het nieuws. Hij probeert het wel altijd positief te houden. Hij maakt keuzes, want anders liggen de mensen er wakker van. "Dat is onze bedoeling niet." Naast Wim leest een deelnemer een gedicht, waarin ze iets van liefde, de samenleving en 'De Warmtebron' verwoordt. De vrijwilligers bereiden de maaltijd zelf. Soms

De Warmtebron ontving ook bisschoppelijk bezoek

maken ze een uitstapje naar bijvoorbeeld een tuincentrum, een pannenkoekhuis of is het goed kersen eten bij een vrijwilliger thuis, die tegenover een kersenboomgaard woont. Ieder jaar is er een uitstapje

helpen deelnemers daarbij. Die maaltijd is altijd uitgebreid, warm en vers. Veel deelnemers eten niet iedere dag warm. Na het middageten gaat een aantal naar huis. Wie blijft vermaakt zich met kaarten, breien, samen kletsen of gewoon even niets doen. Een dame op de respectabele leeftijd van 96 jaar zegt: "Thuis eet ik nooit fruit. Hier wel, want als iemand het helemaal voor je klaar maakt, dan is het extra lekker". Gedurende de dag is er muziek. Een deelnemer speelt de ene donderdag keyboard, de zoon van een vrijwilliger speelt een andere donderdag gitaar, weer een andere donderdag speelt een mevrouw accordeon. Er gebeuren ook bijzondere dingen. Twee deelnemers van 89 en 92 jaar vonden elkaar bij 'De Warmtebron' en besloten samen met de boot van het Rode Kruis op vakantie te gaan. Hoe mooi is het, dat mensen elkaar vinden, in die fase van hun leven.

Wandelen en grotere activiteiten

De aanwezigheid van vijf rolstoelen maakt wandelen met de hele groep in het naastgelegen Bosplan mogelijk. Het is er goed wandelen rondom een grote vijver en er staan bankjes, die in de zomer heerlijke schaduw bieden. Er zijn ook grotere uitjes. Vier keer per jaar

voor alle deelnemers en vrijwilligers. Ze zijn een keer naar een museum in Utrecht geweest en hebben een rondvaart op de Linge gemaakt. Dat is een hele organisatie. De groep is dan erg groot, want er blijken meer vrijwilligers dan deelnemers te zijn: 21 vrijwilligers tegenover 17 deelnemers. Dat is nodig, want als iemand weg valt moet de dagopvang gewoon door kunnen gaan.

Aandacht vanuit de regio

Mensen die een jubileum of een bijzondere verjaardag vieren geven een bijdrage aan 'De Warmtebron'. Zo ook lokale bedrijven, de Lions Club en meer. Vanaf het begin is de Caritas betrokken met een jaarlijkse gift en de toezegging er te zijn als er financieel geholpen moet worden. De notaris schonk de acte van oprichting van de stichting en 'De Warmtebron' geeft hem dan weer ruimte om eens te komen vertellen over erfrecht, testament, enzovoort.

De sociale verbindingen, de contacten met de sportvereniging en met andere kerken zijn belangrijk. Er is een directe lijn met de huisartsenpraktijk, wijkverpleging en thuiszorg. Ter plaatse wordt bloed geprikt. Ook maatschappelijke stages vinden wel eens plaats.

www.dagopvangdewarmtebron.nl

Herman Agterhoek

Fietsproject Low Budget Bikes Liemers

“Sjon bleek een paar gouden handen te hebben”

‘Kun jij mij aan fietsen helpen, want de mensen die bij ons komen moeten vaak naar Arnhem of Zevenaar voor de inburgeringscursus’. Diaken Adri van Zundert van de Willibrordparochie kreeg deze vraag van Vluchtelingenwerk bij zijn kennismakingsronde langs maatschappelijke groepen en instellingen. Het werd de start van het Fietsenproject in de Liemers.

Bij zijn lobby om in Duiven een steunpunt van de Voedselbank te realiseren ontmoette Van Zundert Sjon en Ingrid. Sjon bleek een paar gouden handen te hebben, en wilde graag aan het werk. Hij heeft nooit de kans gehad om te leren lezen en schrijven, maar is technisch zeer begaafd. Ingrid vult hem met haar werkzaamheden aan en zorgt dat de fietsen op tijd klaar zijn. Sjon begon met enkele fietsen in zijn schuur. Toen de winter aanbrak verhuisde hij naar de woonkamer. In die tijd zijn er zo'n 25 fietsen klaargemaakt voor hergebruik.

Fietsenplek bij de scouting

Gelukkig bood de gemeente Westervoort na enige tijd onderdak aan in het oude scoutinggebouw en betaalde de huur en de nutsvoorzieningen. Bij Sjon en Ingrid ging de vlag uit. Hun huis was weer voor henzelf. Sjon en Ingrid zijn gelukkige mensen. Zij komen weer hun huis uit, ontmoeten mensen en zien dolgelukkige mensen met een mooie fiets de deur uit gaan. Zij spreken met wethouders en met een diaken van de kerk; tot voor kort voor hen vreemden die ver van hen af stonden. Sjon vindt het schitterend werk. De meeste voldoening krijgt hij uit de glimlach waarmee mensen hem bedanken.

V.l.n.r.: John en Ingrid in hun werkplaats, een medewerker en diaken Adri van Zundert

Sociaal hulpmiddel en werk

Het project werkt zo naar twee kanten. De afnemers krijgen een goede en betaalbare fiets en de medewerkers vinden er een nieuwe bestemming voor hun leven. Ze horen allerlei verhalen van hun 'klanten'. Velen zitten in de schuldhulpverlening of hebben zorgen om hun familie elders in de wereld. Zij ontdekken weer hun kracht en hun talenten. Ze krijgen zin in hun bestaan. Hun leven krijgt ritme en ze ontvangen waardering. Daar groeien ze van. Ze komen op eigen benen.

Een enkeling stroomt door naar regulier werk. Een ander begint aan een cursus voor fietsmonteur. Ook mensen van Vluchtelingenwerk vinden er werk. Als ze na drie maanden netjes een fiets kunnen repareren, krijgen ze een certificaat. Kwetsbare mensen vinden hier onderdak en krijgen de ruimte om weer tot zichzelf te komen. Onderling contact is belangrijk, evenals tijd voor ontmoeting en gesprek met elkaar. Vroegere medewerkers komen regelmatig terug voor een praatje. Ook met de burens heeft men goed contact. Toch is het moeilijk om voldoende personeel te vinden.

Voortbestaan is ook werk

Het project is onlangs geadopteerd door NL Doet. Dat geeft de mogelijkheid om de te krappe werkplaats uit te breiden. En het levert publiciteit op. Het wordt steeds drukker. De vraag neemt toe. Fietsen kopen is geen optie. Dat is te duur. Bij de gemeentewerf mogen ze fietsen ophalen. Na enig lobbywerk stelt de gemeente Duiven ook fietsen beschikbaar. Ze kunnen verder.

De eerste drie jaar is het project gefinancierd door de PCI. Nu moet het zich, met hulp van de gemeente, zelf bedruipen. Dat betekent dat de fietsen voor een klein bedrag verkocht worden aan de afnemers. Alle fietsen zijn geregistreerd.

Kinderfietsjes geven ze gratis weg aan kinderen, vooral aan kinderen van vluchtelingen. “Want kinderen hebben een fietsje nodig om mee te kunnen doen, om naar elkaar toe te gaan, elkaar te leren kennen en met elkaar te spelen.”

In het Deltahuis, een instelling waar mensen die uit het arbeidsproces zijn geraakt weer op de weg terug zijn, haalt men elke week enkele fietsen uit elkaar en bezorgt de onderdelen keurig terug. Binnen het project werkt men zo duurzaam. Niets wordt weggegooid. Zelfs de

oude fietsbanden vinden een nieuwe toekomst bij kunstenaars.

Fietslessen

Veel vrouwen van nieuwe Nederlanders zijn door het project aan een fiets geholpen. Maar Adri zag dat ze die gebruikten als boodschappenkarretje en er zelf naast liepen. Dat bracht hem op het idee om fietslessen te organiseren. Mikado, een welzijnsinstelling in Duiven en Westervoort, organiseert samen met Adri de fietslessen. Leerlingen van het Candea college, een middelbare school in Duiven, geven de theorielessen. De leerlingen van de Praktijkschool van het Rijn-IJsselcollege kopiëren de boeken. Zij helpen ook bij de praktijklessen. De praktijklessen waren eerst gratis. Zo raken mensen en instellingen met elkaar verbonden.

Doorwerking en draagvlak

In zijn verkondiging vertelt Adri over het project en over de mensen die hij er tegen komt. Hij schrijft erover in het parochieblad. Hij heeft de recente Diocesane diakendag in Westervoort georganiseerd. De deelnemers hebben dit project, en nog vele andere, van dichtbij kunnen zien.

Dit project is een aanrader voor anderen. Voorwaarden zijn: een enthousiaste trekker die contact legt en verbindt, lange adem heeft en goed gereedschap. Het project heeft inmiddels de nodige bekendheid gekregen. Het staat vermeld op Facebook. Adri heeft gesproken op een FNV dag en een KBO dag voor vrouwen. Hij staat met een kraam op de jaarlijkse markt van de PKN gemeente. De NL Doet prijs leverde een interview in ‘De Gelderlander’ op. Na mijmerend over de betekenis van dit project, zowel voor de deelnemers als voor de ‘klanten’ zei een van ons: “Eigenlijk is het een opstandingsverhaal”.

<https://nl-nl.facebook.com/fietsenproject.liemers>

<https://www.liemersactueel.nl/video-ook-duiven-steunt-fietsproject/>

Lonneke Gunnink - van den Berg

De Franciscustafel in Apeldoorn

“Kernwoorden zijn trouw en vriendschap”

“Het is stapsgewijs gegaan, doordat we konden aanhaken bij wat zich voordeed”, vertelt diaken Ronald Dashorst in de pastorie naast de Mariakerk in Apeldoorn.

Het begon met het fotoproject ‘De Ongeziene gezien’, dat de Ariëns Prijs in 2010 won. Het kunstwerk van de Ariëns Prijs ligt op tafel. Het fotoproject gaf een sterke impuls aan de in 2008 opgerichte Sant’ Egidio Gemeenschap Apeldoorn. Met het geld van de prijs werd een bakfiets gekocht, die een vertrouwd beeld in Apeldoorn is. Iedere vrijdagavond, in weer en wind, brengen drie mensen in gele hesjes op de bakfiets brood, koffie, chocomel en soep of fruit (al naar gelang het seizoen) naar de mensen van Omnizorg en anderen, die op straat overnachten. In de winter ontstond het idee om handschoenen en mutsen in te zamelen en uit te delen. Later ook jassen en zo ontstond de kledingbank, een project dat in 2013 als genomineerde meedeed in de Ariëns Prijs.

Vieren en dienen

De Sant’ Egidio Gemeenschap Apeldoorn is opgezet naar het model van de Sant’ Egidio Gemeenschap Antwerpen. Een maaltijdvoorziening, zoals er in Antwerpen is, kende Apeldoorn niet. Totdat een van de kerkgenootschappen, die participeren in de Sant’ Egidio Gemeenschap, belde dat ze een maaltijd aangeboden hadden gekregen door een praktijkschool. Dankzij praktijkschool De Boog kan men nu veertig maaltijden per week aanbieden aan dak- en thuislozen. Wanneer het schoolvakantie is koken de vrijwilligers zelf. Het aanbieden van de maaltijden ontstond in de tijd, dat onze

huidige paus Franciscus werd gekozen. De paus, die zich inzet voor de mensen aan de rand van de samenleving, is een grote inspiratiebron. Niet voor niets hangt zijn portret prominent in het restaurant. Niets logischer dan de maaltijd zijn naam mee te geven: de Franciscustafel was geboren. Elke week is de Franciscustafel open en ontvangt 30 à 40 gasten.

Franciscustafel

Naast een gratis warme maaltijd van hoge voedingswaarde is de Franciscustafel een plek van menselijke nabijheid, waar luisterbereidheid van de vrijwilligers en respect voor de vrienden, zoals de dak- en thuislozen worden gezien, centraal staan. “Kernwoorden zijn trouw en vriendschap”, legt Ronald uit. De liefde waarmee

men de maaltijd voorbereidt is bijna tastbaar aanwezig. Ook het restaurant, een mooie grote ruimte in de pastorie, wordt met zorg en aandacht aangekleed. De gasten hoeven niet in de rij voor hun bord eten. De ontvangst is met respect en de bediening is persoonlijk. Met Kerstmis is er een speciaal kerstdiner. Iedereen ontvangt dan een persoonlijk

kerstgeschenk, met zorg uitgekozen, ingepakt en voorzien van naam. “Het bestaan van thuislozen is vaak chaotisch en onvoorspelbaar, slechts gericht op overleven in plaats van leven. Voor ons is de eigenwaarde van de mensen zeer belangrijk”, vertelt Ronald. “Aan de Franciscustafel is herhaaldelijke

“Kernwoorden
zijn trouw en
vriendschap”

De maaltijd sluit af met
samen koffie drinken.

interesse voor hun verhaal. Het geloof van de Gemeenschap in een nieuwe toekomst voor thuislozen helpt uiteindelijk ook de meest vereenzaamde en vernederde mannen en vrouwen zelf te geloven in een nieuwe toekomst. Er zijn ondertussen al enkele getuigenissen van mensen die in een diepe put zaten en bij de Franciscustafel een nieuw leven hebben gevonden. Het gaat om de genezing van een lichamelijke of psychische ziekte, ontwenning van alcohol- en/of drugsverslaving, het vinden van werk of een zinvolle dagbesteding, het ontstaan van nieuwe vriendschappen. Telkens gaat het om een hervonden zin in het leven.” Een grote vijand van de dakloze is de eenzaamheid van een leven op straat. Die eenzaamheid maakt ongelukkig, angstig en letterlijk ziek. De mensen zijn bang, dat ze niets meer betekenen voor de ander. Het vertrouwen van deze mensen winnen is moeilijk, maar lukt dankzij de vriendschappen die de mensen van de Sant’ Egidio Gemeenschap door de jaren heen hebben opgebouwd. Daardoor kunnen de vrijwilligers hun steeds moed geven. “De therapeutische kracht schuilt hierin, dat ze nooit worden opgegeven.”

Vorbereiding en uitvoering van de maaltijd

Vrijwilliger Karin stelt een rooster op. Een pittige klus, want ieder heeft een eigen talent

en persoonlijke voorkeur voor wat ze willen doen. “We zijn een goed op elkaar ingespeeld team”, zegt vrijwilliger Frans. De een haalt bijvoorbeeld groente, de ander doet de afwas. Vier personen bedienen, twee lopen rond. De een maakt de ruimte op orde en dekt de tafels. Hij voegt toe: “Voorheen hadden we plastic bestek en borden. Sinds een paar jaar is dit vervangen door gewone borden en bestek. Dit is beter voor het milieu en het ziet er meteen veel feestelijker uit.”

De maaltijd opent altijd met gebed en iets over de kerkelijke tijd van het jaar. Er is ook een wisselwerking met de Emmausparochie: iedere vrijdagavond is er een gebedsdienst in de Mariakerk.

“Uiteindelijk is de houding het allerbelangrijkst”, zegt Ronald. “Doe alsof Jezus zelf binnenkomt. Treedt de mensen met een open hart, vriendschappelijk tegemoet. Ieder is gelijkwaardig. Dat geeft rust in het restaurant, terwijl ze elkaar buiten nog wel eens de hersens inslaan. De maaltijd is even op adem komen, een oase.” Er wordt dan ook met veel smaak gegeten en een tweede keer opscheppen kan, als er nog genoeg is. Daar wordt dankbaar gebruik van gemaakt. “Ja, want ik moet er weer een week mee doen”, zegt een van de gasten.

<http://www.emmaus-apeldoorn.nl/activiteit/franciscustafel/>

<https://www.santegidio.nl/daklozen/>

Jos Oostrik

Werelddag van de armen Arnhem

“Een natuurlijke verbinding van liturgie en diaconie”

Buiten op het zonnige plein voor het inloophuis in Arnhem zitten Hanneke en Jeanne van de werkgroep Verzet tegen Armoede, Angelique van de Martinuskerk en buurtpastor Elly Smeekes klaar voor het gesprek over de werelddag van de armen.

In 2016 bij het einde van het Jaar van de barmhartigheid riep Paus Franciscus op om jaarlijks in november een werelddag van de armen te houden. De buurtpastor en het Armoede Beraad in Arnhem pakten het idee op.

Viering met maaltijd

De initiatiefnemers kozen voor een eucharistieviering met aansluitend een maaltijd. Als locatie kwam de Martinuskerk in beeld, het eucharistisch centrum van Arnhem, en de kerk waar inloophuis Sint Marten al veel mee samen werkt. Allerlei mensen zijn uitgenodigd, naast de parochianen, bezoekers van het inloophuis Sint Marten, vrijwilligers en professionals uit de wijkteams, beleidsmedewerkers van de gemeente en ook de wethouder. De werelddag van de armen is twee keer gevierd. De dag krijgt een thema mee. De eerste keer was het ‘Armoede in onze eigen omgeving’ en de tweede keer ‘Kind en Armoede’. In de viering is armoede het uitdrukkelijke thema, in het bijzonder armoede in onze naaste omgeving. De eerste keer vertelden mensen van de Parochiële

Caritas Instelling (PCI) over hun ervaringen. De tweede keer was er na de viering een inleiding door het wijkteam Leefomgeving (opgezet in de wijken, vanuit de gemeente Arnhem) met gesprek na, rondom de vraag wat voor initiatieven zij ontwikkelen om kinderen die opgroeien in armoede een extra steun in de rug te geven. Na de viering was er beide keren een solidariteitsmaaltijd voor iedereen die wil tegen een vrijwillige bijdrage. De maaltijd is beide keren afgesloten met zang door het ‘Inloophuiskoor’. Wekelijks is er een open zangochtend in het inloophuis. Voor veel deelnemers is het een moment in de week waar zij even hun zorgen opzij kunnen zetten.

Verhalen doen de ronde

Via het initiatief voor de werelddag van de armen raken allerlei mensen met elkaar verbonden. Verhalen vliegen over en weer. Bij de tweede werelddag in 2018 was één van de

wethouders van Arnhem, die armoede in zijn portefeuille heeft, aanwezig. Hij vertelde dat hij veel hoorde over armoede, maar dat hij graag eens in gesprek zou gaan met mensen die in armoede leven om van hen te horen wat dat voor hen betekent.

De buurtpastor heeft een aantal mensen, die weten wat het is om met weinig geld rond te moeten komen, gevraagd of ze met de wethouder in gesprek wilden gaan en hen en de wethouder uitgenodigd voor een lunch in het inloophuis. De wethouder was onder de indruk van hun verhalen en vroeg of dit gesprek in het najaar een vervolg zou kunnen krijgen. De concrete verhalen over waar mensen tegen aanlopen voeden hem in zijn werk.

Gesprek met de wethouder

Een uitvloeisel hier van is een diepgaand persoonlijk gesprek van één van de deelnemers aan de maaltijd met de wethouder over zaken, waar zij tegenaan loopt in de uitvoering van haar vrijwilligerswerk. Haar (specialistische) vrijwilligerswerk zou er aan bij kunnen dragen dat ze weer een betaalde baan zou kunnen vinden, maar de kosten die het met zich meebrengt, moet ze zelf betalen. Financieel gaat ze nog verder achteruit waardoor ze zich gedwongen ziet ermee te stoppen. Ze zoekt hiervoor niet op de eerste plaats een oplossing voor zichzelf, want dat is een gepasseerd station, maar ze wil op deze manier aandacht vragen voor iets dat in haar ogen anders zou moeten en kunnen gaan.

Bezoek Watermuseum

Als tweede uitvloeisel van de viering van de Werelddag van de armen krijgen 60 kinderen,

met een ouder of verzorger een uitnodiging voor een gratis bezoek aan het Arnhemse watermuseum op 16 juni 2019. Het Wijkteam Leefomgeving verdubbelt de opbrengst van de solidariteitslunch omdat het enthousiast is over deze activiteit. Ook de directie van het Watermuseum werkt mee door extra kaarten beschikbaar te stellen. Het wijkkinderwerk van een Arnhemse welzijnsinstelling organiseert mede dit uitstapje. De kinderwerkster kent ouders en kinderen en zij selecteert de uit te nodigen kinderen.

Er is beweging ontstaan

De initiatiefnemers zijn enthousiast over de beweging die er is ontstaan. Het is als of er met het starten van de werelddag een steen in de vijver is gegooid, die op allerlei wijze doorwerkt. De medewerking van vele vrijwilligers uit de parochie, de professionals uit de wijkteams en de gemeente, de bedrijven die de bijeenkomst sponsoren en broodjes en soep voor de maaltijd leveren. De laatste keer zong het koor van het inloophuis aan het eind van de viering het ‘lied tegen de apathie’. Dit koor bestaat uit bezoekers van het inloophuis die elke week met elkaar zingen. Naast de vele contacten en dwarsverbanden komt ook het werk van de kerken voor de armen van Arnhem in beeld. Het project mag een voorbeeld zijn van een natuurlijke verbinding van liturgie en diaconie en van verbondenheid en gemeenschap. Voor zover bekend is het initiatief van Paus Franciscus voor een werelddag van de armen op weinig plaatsen opgepakt. Arnhem laat zien dat het een schitterende activiteit is.

Erik (keyboard), Gwen (gitaar) en

Bert (panfluit) begeleiden

het inloophuis koor

www.eusebiusparochie.nl

www.inloophuissintmarten.wordpress.com

<https://nl-nl.facebook.com/pages/category/Religious-Organization/Inloophuis-Sint-Marten-Diaconaal-Centrum-RK-Parochie-Sint-Eusebius-639780932831654/>

Hans Oldenhof

Bazar54 Arnhem

Een gastvrij onthaal voor wie een kringloopwinkel te duur is

Begin 2016 waren er acties in Arnhem tegen de komst van een tweede asielzoekerscentrum. Het kwam er toch, in de wijk Elden, in een voormalig verpleegtehuis. De eerste bewoners zagen bij hun komst een aantal vrouwen met borden waarop stond "Welkom".

Dat was natuurlijk snel vertaald. Het bleef niet bij woorden. 'Welkom in Elderhoeve' organiseerde een uitgifte van kleding en andere goederen in de fietsstalling naast het gebouw en daarna in een protestantse kerk. Vanaf juni kreeg men de beschikking over een steeds groter deel van de leegstaande pastorie naast de R.K. Lucaskerk in Elden. Die heeft als huisnummer 54. Men zocht een toepasselijke naam. 'Bazar' is een bekende naam in het Midden Oosten voor een markt. Zo kwam men op Bazar54. In het najaar van 2018 kreeg deze activiteit een eigen stichting.

Bazar 54

In de huiskamer vertellen twee van de acht coördinatoren van het project: Marja Bakker-van Houdt en Farhad Karimi. Marja is ook actief in de parochie. Farhad woont al een tijd op het Azc, is niet uitzetbaar naar Iran en leert nieuwe groepen medebewoners kennen. Samen met zo'n veertig anderen dragen zij de Bazar54 en de activiteiten vanuit de Bazar in het Azc. In Arnhem zijn diverse kringloopwinkels. Waarom dan één speciaal voor asielzoekers uit de Elderhoeve en uit de Vreedenburgh, ook in Arnhem-Zuid? Een volwassene in een Azc krijgt € 58,50 per week; kinderen minder. Daarvan moet men al zijn voedsel, kleding en vervoer

betalen. Vier huishoudens hebben samen één keuken. Ieder kookt apart. Het is heel druk in het gebouw met rond de 300 bewoners, waaronder veel kinderen. Apart koken en eten geeft nog iets van eigenheid. Maar het zakgeld is beperkt. Een winterjas van € 10,- of een pan van € 5,- bij een Kringloopwinkel is dan snel te duur. Je hebt hem wel nodig. Ook koffers omdat er geen kasten zijn in de kamers. En geld en spullen voor groepsactiviteiten voor bijvoorbeeld kinderen en jongeren in het Azc, waarvoor het Coa geen geld beschikbaar stelt. Een groep bewoners wilde bijvoorbeeld graag tweedehands naaimachines. Hoe kom je daar-

aan? Er is niet alleen het financiële aspect; je wilt als bijna-statushouder graag Nederlanders ontmoeten. Want je bent bezig hun taal te leren en te midden van hen ligt je toekomst.

Een creatief antwoord

Via het netwerk in de kerken en van Vluchtelingenwerk in Arnhem is er een gestage toestroom van kleding en andere goederen tot stand gekomen naar de pastorie in Elden. Dit is anders dan een kringloop; je weet dat je spullen terecht komen bij mensen met de kleinste beurs, die verschrikkelijk veel hebben meegemaakt en een nieuw bestaan in ons land

"Met het geven van je spullen zeg je: "Jullie zijn welkom!""

nog van de grond af aan moeten opbouwen. Met je spullen zeg je: "Jullie zijn welkom". Alles wat niet snel voor een klein prijsje verkocht wordt gaat naar een gewone kringloopwinkel. Niet gratis wil in Bazar54 zeggen; je behoudt als koper je menselijke waardigheid. Je bent geen object van liefdadigheid.

De Bazar gaat open

Farhad staat aan de deur en zegt dat deze week de bewoners van gang 'M' het eerst naar binnen mogen. Hij kent ze, en ze luisteren naar hem, verdringen elkaar niet. Er staan ruim dertig mannen, vrouwen en kinderen voor de deur. Met een winkelmandje verspreiden ze zich over de verschillende ruimten. Herenkleding, dameskleding (er zijn paskamers), kinderkleding, schoenen, keukenspullen, beddengoed, eetgerei, alles in aparte kamers. Als verkopers treffen ze Nederlanders aan, soms heel jonge: drie tieners van 14 en 15, die negen maanden hun Maatschappelijke Stage hier doorbrengen. Er zijn wat mensen die moeilijk aan betaald werk komen. En mensen die vluchteling waren of het nog steeds zijn (bijv. uit Turkije). Als regel is ingesteld dat de vrijwilligers niet zelf spullen mogen kopen. Dat schept duidelijkheid. Het is nu niet meer zo dat iemand iets voor zichzelf weg kan zetten. De inzet is belangeloos; het gaat om hulp en ontmoeting. Een van de vrijwilligers zegt: "Met elkaar scheppen we hier een sfeer van liefde en openheid. Dat voorkomt dat mensen jaloers op elkaar zijn. Er is hier nooit een gevecht om spullen". In de huiskamer zijn de koffie en thee en de door een Ierse vrijwilligster gebakken cakes gratis. De sfeer is ontspannen en hartelijk. Aan de

Vrijwilligers voor de ingang van Bazar54

muur hangt een bord met daarop aanbiedingen van gratis meubilair met adressen en telefoonnummers. In een hoekje wat religieuze artikelen; die zijn wel te koop. Onder de bezoekers en het personeel zijn mensen met zeer uiteenlopende religieuze en levensbeschouwelijke overtuigingen. Marja is katholiek, Farhad is bahaj, de tienermeisjes zijn gereformeerd, de meeste bezoekers zijn moslim. Naar buiten toe afficheert Bazar54 zich bewust niet als kerkelijk. Uit het feit dat het allemaal in een pastorie naast een kerk plaatsvindt is wel duidelijk van waaruit de steun voor het project komt.

Schakelen

Als de Bazar na twee uur sluit gaan Marja en Farhad naar diens kamer op het Azc. Ze vertellen dat vóór Farhads komst een ander diens rol vervulde: een Syrische arts die uiteindelijk naar zijn vaderland is teruggekeerd. Bij de thee schuift nog een Syriër aan. Hij heeft nu met zijn gezin in Berg en Dal een huis, maar hij wil vrijwilligerswerk blijven doen in Elden. Dit project vindt hij belangrijk.

<http://welkominelderhoeve.nl>

<http://www.eusebiusparochie.nl/index.php/locaties/lucas/1201-bazar54-spullen-en-een-praatje-met-vluchtelingen>

<https://www.bloeiinarnhem.nl/portfolio-items/bazar54/>

Jacqueline Meupelenberg

Internationale vieringen in multicultureel Lelystad

“Samen vieren doet integreren”

Mensen met buitenlandse ‘roots’ zich thuis laten voelen in de parochie. Hoe hou je in de vieringen rekening met hun tradities, rituelen en liederen? Deze vraag hield het parochiebestuur van de voormalige Pax Christi parochie in Lelystad, nu geloofsgemeenschap van de Norbertusparochie, ruim tien jaar geleden bezig.

De parochie kent namelijk gelovigen uit circa 30 verschillende landen. De gedachte was: “Het moet mogelijk zijn om het gezamenlijk Rooms-Katholieke geloof ook samen te vieren en te beleven. We wonen in dezelfde stad, de kinderen gaan naar dezelfde school, waarom dan ook niet samen vieren, in plaats van elke zondag apart samen te komen in verschillende kerken. Niet de gang naar de migrantenkerken bevorderen, daar zijn er immers genoeg van, en inzetten op integratie.”

Gemis van herkenbaarheid en gevoel van erbij horen

Met die gedachte ging het parochiebestuur in gesprek met vertegenwoordigers van de gelovigen met een migratieachtergrond. Al snel werd duidelijk dat er onder deze groep mensen, onder andere afkomstig uit Indonesië, de Filipij-

nen, Polen, Vietnam, Afrika, Suriname en de Antillen behoefte was aan meer herkenbaarheid en eigenheid in de vieringen. Mensen misten een Mariaprocesie of een offerandeprocesie, collecte in natura, liederen, gebeden en natuurlijk muziek uit het moederland. Daardoor ontbrak bij hen het liturgische thuisgevoel. Ook de betrokkenheid bij de geloofsgemeenschap, het gevoel van erbij horen, liet te wensen over.

Samen vieren doet integreren

Men sloeg de handen ineen in een werkgroep om hier verandering in te brengen en zo ontstond de eerste internationale viering. Mensen van allerlei nationaliteiten vierden samen het geloof. De volle kerk bewees hoe sterk de behoefte leefde. Iedereen was enthousiast. Alle aanwezigen ervoerden het als een verrijking. Dit gold ook voor de nuchtere Hollanders. Betrokkenheid, een intense geloofsbeleving, sommige gelovigen durfden zelfs het woord ‘Godservaring’ in de mond te nemen, zo sterk voelden zij de ervaring met het goddelijke. Hand in hand het Onze Vader bidden, elkaar oprecht de vrede toewensen, de harten van de aanwezigen werden geraakt en geopend. Er gebeurde iets met hen, men kwam als het ware ‘los’. Mensen voelden en beleefden letterlijk het geloof. Na

De werkgroep Internationale vieringen

de viering werd er onder het genot van een kop koffie of thee met uitgebreide internationale hapjes nagepraat. Iedereen was positief en enthousiast en men leerde elkaar wat beter kennen. Na dit succes besloot men om drie keer per jaar een internationale viering te organiseren.

Doordat de integratie langzaam maar zeker steeds meer gestalte kreeg en men daardoor meer betrokken raakte op elkaar ontstond het idee om de Vastenactie te koppelen aan projecten uit landen van parochianen met een migratieachtergrond. Dit versterkte nog meer de binding met elkaar en met het moederland van parochianen en leidde tot zeer succesvolle vastenacties.

Tegenwoordig is er elk half jaar een viering. Per keer zijn er drie landen, die hun inbreng leveren. Soms gaat er een priester uit één van de migratielanden voor omdat deze beschikbaar is. Daar waar mogelijk dragen de gelovigen de kleurrijke kleding uit hun moederland. Inmiddels is er ook een multicultureel gelegenheidskoor voor deze vieringen ontstaan vooral uit leden van ad hoc ‘landenkoortjes’.

Gemêleerd gezelschap

Het is mooi om te horen hoe gelovigen uit migratielanden hun plek hebben gevonden in de geloofsgemeenschap. Ze maken deel uit van diverse werkgroepen en zij nemen deel aan het jaarlijkse ‘herbronningsprogramma’. Dit is een programma waarbij mensen voor cursussen en impulsavonden kunnen deelnemen aan gespreksgroepen, waarin diverse thema’s vanuit de liturgie, de diaconie, de catechese en de opbouw aan bod komen.

Geslaagd

Na tien jaar is te melden dat de integratie is geslaagd. Parochianen zien elkaar niet meer

“Mensen voelden

en beleefden

letterlijk het geloof”

als vreemden of als mensen van buiten. Er is respect voor elkaar, mensen ervaren de contacten als waardevol. De geloofsgemeenschap is een hechte groep van mensen, waar veel kan en waar veel mogelijk is. Men ziet naar elkaar om en waar nodig

is er zorg voor elkaar. De basis van dit alles is volgens de werkgroep leden: ‘Hoe kun je mensen raken?’.

In oktober 2018 is het tienjarig jubileum gevierd. Handhaving van de internationale vieringen en de integratie bevorderen voor nieuwe parochianen blijven doelen voor de toekomst omdat de geloofsgemeenschap, de kerk ook in beweging blijft. De geloofsgemeenschap ervaart de vieringen en integratie van gelovigen als een lichtpunt voor de toekomst van de parochie.

Multicultureel Lelystad

Een belangrijk aspect dat in positieve zin heeft meegespeeld is het feit, dat Lelystad een stad is waar mensen naar toe zijn getrokken om te wonen en te werken. Veel inwoners zijn ‘allochtoon’ omdat ze uit allerlei verschillende provincies van Nederland komen. Weinigen zijn hier autochtoon. Het concept van de internationale vieringen werkt daarom zo goed omdat bijna niemand zijn ‘roots’ in Lelystad zelf heeft. Dit is wel een pré geweest bij het slagen van het project.

Een werkgroep lid vertelt: “Laatst zaten we samen aan tafel zuurkoolrecepten uit te wisselen. Verschillende recepten passeerden de revue. Van Friesland tot Limburg. Allemaal waren ze anders. Zo is het ook met de parochianen. De parochianen van Lelystad komen uit het gehele land en erbuiten.”

De werkgroep is blij met wat ze heeft bereikt, mensen voelen zich hier thuis, ze delen hun geloof en ze hopen nog vele jaren op deze voet verder te gaan.

www.parochienorbertus.nl/pax-christi

Jos Oostrik

Verbinden van diaconie en liturgie in Lelystad

“Meer aandacht voor actuele diaconie in de weekendvieringen”

Begin 2017 houdt de Norbertus parochie in Flevoland een eiland dag rond het thema diaconie. Deze dag was de aanzet tot een cursus diaconie in de parochie, waaraan vijf mensen uit de Pax Christi gemeenschap uit Lelystad deelnamen.

Na deze cursus vroegen de deelnemers zich af hoe ze de opgedane kennis handen en voeten konden geven in hun eigen geloofsgemeenschap.

Veel diaconaat in Lelystad

In Lelystad dragen de kerken veel activiteiten op het gebied van Diaconie. Er is een Interkerkelijk Diaconaal Overleg (IDO) waarin acht kerken gezamenlijk o.a. projecten als de voedselbank, kledingbank, inloophuizen, schuldhulpverlening, jongeren activiteiten en Hulp In de Praktijk (een maatjesproject rond vraag naar hulp en aanbod van vrijwilligerswerk) plaats vinden. Daarnaast heeft de eigen geloofsgemeenschap de nodige activiteiten zoals bezoekersgroepen, Missie, Ontwikkelingssamenwerking en Vrede (MOV), Kerk in de Samenleving (KESA), kerstpakkettenactie en internationale vieringen. Er zijn kortom veel diaconale activiteiten, vaak oecumenisch opgezet en uitgevoerd. De deelnemers aan de cursus constateerden echter dat maar weinig parochianen op de hoogte zijn van al deze activiteiten.

Diaconale inzet bekend maken

Om de diaconale inzet meer binnen de geloofsgemeenschap te brengen, is er een project opgezet om de weekendvieringen meer te verbinden met het alledaagse leven en met name met het diaconale aspect. Het is de bedoeling

dat er in de weekend vieringen meer aandacht komt voor diaconie en voor de vele diaconale projecten in de stad. Uitgangspunt bij dit alles is dat Diaconie een *core business* is van de kerk, die voor de toekomst van de geloofsgemeenschap van vitaal belang is.

“Boeiend aan het project is de relatie tussen liturgie en diaconie”

De groep heeft een plan opgesteld met drie aandachtspunten. *Thematische vieringen.* Enkele keren per jaar een thematische viering. Waarbij men in de viering uitdrukkelijk stil staat bij een van de plaatselijke werkgroepen of projecten. De werkgroep wil met de voorbereiding van deze vieringen ondersteunen.

Elke zondag aandacht voor diaconie in de viering. Bij het welkomstwoord kort aandacht voor een diaconale actualiteit, hierover ook een voorbede opnemen en bij de wegzending via de beamer een vraag ter bezinning meegeven. De werkgroep levert hiervoor uitgewerkte suggesties voor een actualiteit en teksten voor de voorgangers en de beamer.

Een werkgroep diaconale vieringen starten. Om bovenstaande activiteiten te realiseren dient er een werkgroep te starten om het werk te coördineren en te stimuleren.

Werkgroep diaconale vieringen

De groep cursisten heeft voorlopig de taak van de werkgroep diaconale vieringen op zich genomen en startte met overleg met de voorgangers. Zij stemden in met de voorstellen. Van

De werkgroep Diaconie en Liturgie

meer afstemmen van het collectedoel op het evangelieverhaal. Dit geldt met name voor de tweede collecte.

Elke maand verzorgt een lid van de werkgroep de brief met suggesties. Na een half jaar is er een evaluatie hoe alles werkt en wat verbeterd kan worden. Boeiend aan het project is de relatie tussen liturgie en diaconie. Op deze wijze wordt er ook gewerkt aan onderlinge betrokkenheid en gemeenschap.

Het project loopt nu twee maanden en de werkgroep is zeer tevreden. Er zijn veel positieve reacties en tijdens de koffie en na de viering is er gesprek over en dat was precies de bedoeling.

af maart dit jaar kan de werkgroep twee keer in de maand suggesties doen aan de voorgangers en aan de beamergroep. De werkgroep geeft via een mail of app suggesties voor een openingswoord, voorbeden en wegzending, soms met een bezinnende tekst of een beeld. Onderling kunnen de werkgroepleden opmerkingen en tips aanbrengen voordat de definitieve mail uiterlijk een week voor de viering naar de voorganger en beamergroep gaat. Inmiddels is een vierde aandachtspunt toegevoegd n.l. het

Diaconie is helpen waar geen helper is

Christus was de eerste diaken en Hem zien wij als voorbeeld. Breken en delen is niet alleen liturgisch bedoeld. Het geloof moet ook handen en voeten krijgen in de praktijk en mensen raken op basis van wederkerigheid. Het is diaconale spiritualiteit ontwikkelen bij onszelf en die uitdragen naar anderen. Bewogen in beweging komen. De werkgroep Kerk en Samenleving probeert dat zo goed mogelijk te doen door activiteiten als de Kerstpakketten actie. “Je raakt aan het hart van de kerstbeleving”. Hoe kunnen we bereiken dat in de Kersttijd iedereen een beetje gelukkig is? Het antwoord is voor de werkgroep Kerk en Samenleving van de Pax Christiparochie in Lelystad de jaarlijkse kerstpakketten actie. Het gaat om de medemens, de kwetsbaren, de eenzamen, concreet te laten voelen dat we iets voor hen willen betekenen met Kerstmis. Ook om mensen, die een moeilijke tijd hebben gehad, die rouwen, die ziek zijn, die even in de put zitten. We vragen aan parochianen, die van hun bedrijven een kerstpakket ontvangen, dat af te staan. Mensen kunnen de actie ook met financiële donaties ondersteunen. Of ze brengen een tas met boodschappen. Of ze geven nonfood spullen uit hun kerstpakket. Het gaat er om, dat de parochianen iets geven, dat wij kunnen doorgeven. Wat we tekort komen wordt via aankopen aangevuld. (Van de website van de parochie.)

www.parochienorbertus.nl/pax-christi

<https://parochienorbertus.nl/pax-christi/werkgroepen-organisatie-p/diaconie/werkgroep-kerk-in-de-samenleving>

Bennie Oude Maatman

Breigroep Lonneker

“Waar traditioneel brei- en borduurwerk goed kan doen”

Druk pratend komen de dames op dinsdagavond naar hun vaste breiavond. Gezelligheid kent geen tijd. Dit gaat de hele avond zo door. Snel zoeken ze een plek aan de lange tafel om hun breiwerk neer te leggen in het parochiecentrum ‘De Jakobsschel’ in Lonneker.

Tijdens hun drukke breien, haken, quilten en het werken volgens de patchworktechniek wisselen ze de laatste nieuwtjes en wetenswaardigheden uit. Men heeft bijna geen tijd om de reeds ingeschonken koffie te drinken. De dames breien voor meerdere goede doelen.

Hongerdoek maken

Wij schrijven 2012, het 175-jarig bestaan van de parochie en het 100-jarig bestaan van de Jacobus de Meerdere Kerk in Lonneker, als Berend Kok het initiatief neemt om de dames uit de ziekenbezoekgroep te activeren om een hongerdoek te maken als bijzondere gave ter gelegenheid van dit jubileum. Dit initiatief wordt breed opgepakt en een 30-tal dames en heren begint aan deze grote negen maanden durende klus om tijdens Aswoensdag 2013 het hongerdoek op te kunnen hangen. Dit was het

begin van het jubileumjaar. De afbeeldingen in hongerdoeken hebben vaak te maken met het lijden en sterven van Christus, de zeven werken van barmhartigheid en andere passende Bijbelse motieven. Bij dit doek gaat het om 18 afbeeldingen van 60 bij 60 centimeter en drie afbeeldingen van 120 bij 90 centimeter. De totale omvang is vijf bij vier meter. Jaarlijks wordt dit doek op Aswoensdag opgehangen en blijft gedurende de veertig-dagen tijd hangen. Mits zorgvuldig onderhouden kan dit doek tot 200 jaar meegaan. De Jacobus de Meerdere Kerk in Lonneker maakt deel uit van de parochie Maria Vlucht, die in totaal vier geloofsgemeenschappen omvat in Oost Twente.

Breigroep

Enthousiast gemaakt door dit initiatief gaan de dames door met breien voor goede doelen. Mariet Evering, Christel Swennenhuis en Gerda Lubbers blijven vertellen over hun breiwerk en breigroep. De vele initiatieven die er genomen zijn, het belang van de sociale contacten, de blijheid van de ontvangers, teveel om op te noemen. De breigroep deelnemers doen met duidelijke doelstellingen mee in de maatschappij.

Verskillende doelen en projecten

De breigroep kiest voor de veertigdagen tijd bijzondere projecten uit. Dit jaar is ervoor

De Breigroep Lonneker in actie

“De dames breien

voor meerdere

goede doelen”

gekozen om borstprothesen te breien voor vrouwen van wie een borst geamputeerd is als gevolg van borstkanker. Vele tientallen liggen er gereed om overgedragen te worden.

De dames maken zelf patronen of zoeken ze op het internet. Dit geeft natuurlijk direct aanleiding tot veel discussie en hartelijk gelach. Hoe werkt dat nu weer, moet ik een account aanmaken, kan ik het filmpje tijdelijk stoppen? Dit alles lost zich met behulp van partners of collega-breiers natuurlijk wel op. Het eindresultaat mag er zijn.

Een eerder project was het maken van troostdekentjes voor kinderen van 0 tot 7 jaar met een chronische en/of levensbedreigende ziekte. Deze dekentjes zijn overgedragen aan het ziekenhuis Medisch Spectrum Twente die zorgde voor de verdeling. Zo'n dekentje biedt warmte en geborgenheid. De troostdekentjes gaan als gift mee aan de kinderen als ze uit het ziekenhuis worden ontslagen. Een klein bijkomend probleem voor het vinden van de juiste garens was de eis van het ziekenhuis, dat de te gebruiken garens moesten voldoen aan de wasvoorschriften van het ziekenhuis. Een project waar je met recht warm van wordt. Wat te denken van het maken van knuffels met bedjes en dekentjes voor een Asielzoekers Centrum? Een moeilijk te vervullen project waarvoor alle registers zijn opengetrokken om dit gerealiseerd te krijgen. Het resultaat was schitterend om te zien. Voor het Leger des Heils werden op verzoek voor dak- en thuislozen grote hoeveelheden sokken, sjaals en mutsen gebreid.

Het jaar rond

Heel bijzonder is de wijze waarop de breigroep inspeelt op de behoefte aan breiwerk van een echtpaar uit de eigen geloofsgemeenschap. Dit echtpaar Hennie en Winnie van der Meer

kwam, als gevolg van hun bijzondere interesse in vogels, in aanraking met de armoede in Gambia. Dit ging hen niet in de koude kleren zitten. Dit echtpaar inventariseert al jaren ter plekke de behoefte aan spullen en jaarlijks gaat er een grote container met spullen naar toe, verzameld in Lonneker en omgeving. Via deze weg zijn er meerdere doelen, tot de bouw van gebouwen toe, gerealiseerd. Voor dit bijzondere project is de breigroep gedurende het gehele jaar bezig om babyvestjes, jurkjes, mutsen (ja echt, het kan daar ook echt koud zijn), dekentjes te maken. Dit is een *never ending story*, waar de dames met veel plezier aan meewerken.

Breigroep Lonneker

De breigroep Lonneker is een homogene groep dames van 60 tot 90 jaar die gezelligheid, nut en het sociale op een bijzondere manier aan elkaar weten te koppelen. De breigroep breid met veel plezier elke dinsdagavond. De sociale contacten zijn erg belangrijk voor deze dames (helaas geen heren gezien). Naast de vele gehuwden maken ook alleenstaanden deel uit van deze groep. Naast de uitwisseling van allerlei nieuwtjes vinden er ook de nodige serieuze gesprekken plaats, die weer leiden tot vervolggesprekken bij de mensen thuis. Binnen deze breigroep wordt veel besproken, van kleine algemene zaken tot privé zaken. Ook tegen eenzaamheid geeft de breigroep op deze wijze een slimme invulling, zonder dat men zich dat bewust is.

www.mariavlucht.nl/actueel/brei-mee-in-de-vastentijd

Contactpersoon voor de breigroep: Gerda Lubbers

josmlubbers@hotmail.com

Bennie Oude Maatman

Het Asiel Zoekers Centrum en de Ansfridus
geloofsgemeenschap Amersfoort

“Samen Fietsen en Sinterklaas vieren”

Pieter Rookmaaker en Maurice Siteur vertellen over het vele plezier en voldoening die zij ervaren tijdens het organiseren van de jaarlijkse Fietstocht en de Sinterklaasviering voor de bewoners van het Azc in Amersfoort.

Het Amersfoortse Asiel Zoekers Centrum ligt binnen de Sint Ansfridus geloofsgemeenschap en herbergt 275 uitgeprocedeerde personen, bestaande uit ongeveer 85 gezinnen met tien nationaliteiten en verschillende geloven. De Ansfridus is deel van de Parochie Onze Lieve Vrouw van Amersfoort, die zes geloofsgemeenschappen omvat. Binnen de parochie houdt de Ansfridus zich veel bezig met bezinning. De Ansfridus heeft een eigen kerkgebouw, dat deels gefinancierd is uit de huuropbrengsten van een kinderdagverblijf en een Buitenschoolse Opvang (Bso).

Contact met bewoners Azc

Een aantal jaren terug ontstond het idee om iets te willen betekenen voor de bewoners van het Azc. Het zijn vooral uitgeprocedeerde asielzoekers, die weer terug gaan naar het land van herkomst. De Ansfridus nam het breed gedragen initiatief om deze mensen, en vooral de kinderen, momenten te bieden van ontspanning door een fietstocht te organiseren en aandacht te besteden aan het Nederlandse Sinterklaasfeest. Het is een voorbeeld van het creëren van laagdrempelig contact tussen “ons hier en zij daar” dat zich vrij snel ontwikkelde tot “zij met ons”. De gemeenschap maakt zo werk van Mattheus 25 vers 35: “Ik was een vreemdeling, en gij hebt Mij geherbergd”.

De Fietstocht

Vanuit de Ansfridus neemt men ieder jaar in februari contact op met de Azc-coördinator om een datum af te spreken voor de fietstocht omstreeks juni, rekening houdende met de belangrijke feestdagen van de verschillende geloven. Hij is ook degene die binnen het Azc alles regelt, inclusief de publiciteit. De geloofsgemeenschap denkt na over de te volgen route, het werven van de nodige vrijwilligers, het overleggen over de datum met de directie van de Pyramide van Austerlitz op het eindpunt, de voorwaarde waaronder men muntjes kan kopen, etc.. Een maand voor de fietstocht is er tijdens een viering in de Ansfridus kerk uitgebreide informatie over de fietstocht. Ieder kan bijdragen door een gift te storten in een mand, die aan een oude fiets achter in de kerk hangt.

Voor aanvang van de fietstocht is het spannend. Komt iedereen die zich heeft aangemeld; hoeveel mensen melden zich nog ter plekke aan; hoe groot wordt de uiteindelijke groep? Spannende vragen voor de organisatie en de hiermee samenhangende inkoop die vooraf moet plaatsvinden. Spannend is ook de vraag hoeveel vrijwilligers nodig zijn. Jaarlijks varieert het aantal deelnemers tussen de 20 en de 40 mensen. Mocht die dag regen voorspeld zijn, dan gaan poncho's mee. In groepen van 6 tot 8

“Het contact tussen

“ons hier en zij daar”

ontwikkelde zich vrij

snel tot “zij met ons””

Rustpauze op de picknickplaats

tijdens de fietstocht in april 2019

personen, onder begeleiding van twee vrijwilligers, vertrekt men om de vijf minuten voor een 25 kilometer lange fietstocht naar de picknickplaats. Na de picknick gaat de tocht verder naar de speeltuin in de Pyramide van Austerlitz. De deelnemers gebruiken met veel plezier de beschikbare muntjes voor een consumptie en de attracties (botsauto's, zweef- en draaimolen, wip-wap, schommel, glijbaan, etc..). Helaas is de tijd snel om en fietsen de groepen terug naar Amersfoort. Het bedrijfsleven ondersteunt deze activiteit van harte. De organisatie maakt na afloop een verslag voor de Wekelijkse Mededelingen van de geloofsgemeenschap.

Sinterklaas

In september starten de voorbereidingen voor een groots Sinterklaasfeest in het Azc. Ruim 70 kinderen van 4 tot 11 jaar nemen ieder jaar deel. De groep maakt afspraken met de Azc-coördinator over de publiciteit en het werven van de deelnemers (alleen voornaam en geslacht vanwege de privacy). In november komt de voorlopige lijst, waarmee de groep aan het werk gaat. Men koopt kleine cadeaus, vaak met korting, en pakt die netjes in. Een paar dagen voor 5 december komt een definitieve lijst en gebeuren de *last-minute* aanpassingen. De geloofsgemeenschap doet mee tijdens een viering, voorafgaande aan de Sinterklaasviering,

met een verhaal over de actie en mensen kunnen een financiële bijdrage geven achterin de kerk bij een collectant met 'De Zak van Sinterklaas'.

De groep maakt met de Azc-coördinator afspraken over het maken van foto's, versiering van de zaal, de looproute van het gezelschap, enzovoorts. Hij zorgt voor de rust in de zaal door met de ouders af te spreken op welk moment zij welkom zijn bij Sinterklaas. Als er veel kinderen zijn komen ze in twee of meer groepen. De coördinator zorgt er ook voor dat Sinterklaas bijzonderheden weet over de deelnemers.

De grote dag, 5 december! Sinterklaas en de Pieten (kostuums en schmink zijn al jaren beschikbaar door de School op de Berg) maken hun opwachting in de zaal. Van nature kan Sinterklaas, hij is een operazanger, goed vertellen en zeker zingen en acteren. Met veel vermaak, zingen, en dansen strooit men snoepgoed en deelt de Sint de cadeaus met chocoladeletter uit. Een feest met allemaal blijde kinderen. De groep schrijft na afloop over het Sinterklaasfeest een artikel voor de Wekelijkse Mededelingen en de huis aan huis bladen.

Verbinding met de geloofsgemeenschap

Deze Azc activiteiten zorgen voor verbinding in de kerk. Per activiteit doen 10 tot 15 vrijwilligers mee, die zorgen dat alles goed voorbereid is en verloopt. Er komen giften uit de geloofsgemeenschap. Er vinden gesprekken plaats, desnoods met gebruikmaking van handen en voeten, met de asielzoekers. Alles om bij te dragen aan een menslievende maatschappij.

Hans Oldenhof

Oogstgave project Stöppelhaene Raalte e.o.

Salland oogst, viert feest en is solidair met de Derde Wereld

**Salland kent van oudsher een oogstdankfeest, de Stöppelhaene.
Als de rogge en het haver van de akker zijn gehaald, opent het feest.
Vanaf 1951 wordt dit bijzondere feest centraal gehouden.**

Raalte staat dan bol van de evenementen. Op Roggemaaiersdag, voorafgaand aan het feest, maait men handmatig een akker rogge en bindt de schoven op. Op de Boerendag, in de feestweek, krijgt het moderne agrarische leven een podium. Het grote oogstfeest op de donderdag in de feestweek kent naast een oogstcorso en aandacht voor traditionele gebruiken diverse andere activiteiten. Tienduizenden bezoekers weten de grootschalige evenementen te vinden. Op het feestterrein, het Stöppelveld, vinden concerten plaats met nationale sterren. In diverse kerken in de regio zijn oogstdankvieringen. De Sallandse boer en de oogstkoningin vervullen in deze feestweek een belangrijke rol. De Sallandse boer is vanaf zijn presentatie tijdens de Roggemaaiersdag in juli de ambassadeur van de oogstgave.

Oogstgave voor kerken voor goed doel

Deze oogstgave zit in de kern van dit feest verweven. Het heeft in de loop van de jaren een andere invulling gekregen. De eerste twintig jaar zetten de boeren een deel van hun oogst, meestal een garve rogge of haver, aan de straatkant. Het Comité zamelde het koren in en bood het tijdens de feestweek aan de pastoor of dominee aan. Deze doneerden de opbrengst steeds aan een goed doel. In 1969 kwam hierin een kentering. Pater Frans Kleine Koerkamp Msc, in Raalte op verlof vanuit de Filipijnen, maakte zoveel indruk met zijn preek in de H. Kruisverheffing, dat er een oecumenische Werkgroep Ontwikkelingssamenwerking Raalte (WOR) werd opgericht. Voortaan en tot op

heden houdt men in de Sallandse dorpen naast geldinzamelingen in de kerken deurcollectes. De organisatie van Stöppelhaene bepaalt jaarlijks in samenwerking met de WOR de bestemming van de oogstgave. Daartoe komen aanvragen vanuit de Derde Wereld in aanmerking. Dat dient vooreerst, in lijn met het oogstdankfeest, een agrarisch project te zijn, met een relatie met een groep inwoners uit Salland. Op de website staan alle criteria toegelicht.

Feest en solidariteit

Er is trots dat in Salland feest en solidariteit middels de oogstgave onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. De oogstgave leidt tot bewustwording. De WOR bestaat in 2019 precies 50 jaar. Hoe Stöppelhaene ingebakken zit in het agrarische leven werd in 2001 heel concreet. De Mxz-crisis trof ook Salland; stallen werden geruimd en verplaatsing van vee was verboden. De onzekerheid en de dramatiek strookten niet met het feestgebeuren. Voor het eerst werd de Stöppelhaene met alle onderliggende acties en attracties afgelast!

Oogstgaven project van 2019

Inmiddels is het nieuwe Oogstgaveproject van 2019 aan het warm draaien. Met goedkeuring van het oogstcomité is in dit jubileumjaar een tuinenproject op het Filipijnse eiland Negros gekozen. Aan dit tuinenproject in het vissersdorp Sagay zit een voorgeschiedenis vanuit Salland. Een groep vrijwilligers uit een aantal Raalter dorpen trekt al een tiental jaren naar Negros en weet steeds binnen een tijdsbestek

van drie weken samen met de vissersbevolking een aantal orkaanbestendige woonhuizen te bouwen. De activiteiten om middelen te verwerven zijn in het Sallandse bekend: wandeltochten, een sponsorloop, een Trail Run, ja zelfs verkoop van Filipijns bier tijdens een zomerfeest. Naast onderdak komt nu een extra ontwikkeling in gang ten behoeve van de bestaanszekerheid en gezondheidszorg: het tuinenproject. De aanleg, het onderhoud en de exploitatie ervan is een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid en deskundigen begeleiden een en ander. De oogstgave 2019 faciliteert dit project, waar irrigatie, aanschaf van plant- en pootgoed en materieel, als ook onderwijs deel van uitmaken.

Heel Salland doet mee

Het werk van de WOR is het verwerven en beoordelen van projecten uit de regio en het kiezen van het jaarlijkse Oogstgaveproject. De organisatie van de collectes, de gehele pr-campagne, de ondersteuning van de aanvragende instantie, het activeren van de gehele Sallandse bevolking en de bewaking van de levensbeschouwelijke dimensie van Stöppelhaene horen er ook bij. Een fikse uitdaging voor de uit vijftien leden bestaande werkgroep. Omdat het oogstfeest standaard in de laatste week van de schoolvakantie valt, is het vrij moeilijk om de schooljeugd te betrekken bij de oogstgave. Een directe relatie van een school met het project kan enorm veel jeugdig enthousiasme te weeg brengen. Zo kwamen in 2013 en in 2018 de projecten voort uit contacten van het Carmel College Salland. Daardoor kregen projecten uit respectievelijk Kenia en Thailand veel support van scholieren.

Oogstgave aanbieding

Groot is elk jaar de ontlading als tijdens het oogstfeest in Raalte de oogstgave symbolisch

Pastoor Ronald Cornelissen geeft de cheque 2018 aan Barbara Smit van het Mount Neverrest-project

door de Sallandse boer aan de pastores wordt overhandigd. Zij geven de oogstgave op hun beurt door aan de groep Sallanders, die direct met het project verbonden zijn. Het voorlopige bedrag wordt bekendgemaakt. Elk jaar is de opbrengst ruim € 25.000. Zo hebben de afgelopen decennia vele bevolkingsgroepen met de oogstgave een cruciale stap kunnen zetten in hun streven naar voedselzekerheid. Projecten in Zambia, Sri Lanka, Moldavië, Nicaragua, Burkina Faso, Oeganda. Of in Kameroen, Ghana, Haïti, Bolivia. Al 50 jaar draagt Stöppelhaene met haar oogstgave bij aan een duurzame ontwikkeling van een lokale bevolkingsgroep in de Derde Wereld. De rijke dimensie van het oogstdankfeest is solidair zijn met mensen die het niet zo getroffen hebben en die niet elk jaar feest kunnen vieren na een rijke oogst. De bezieling binnen de Werkgroep Ontwikkelingssamenwerking Raalte is na 50 jaar onverminderd groot.

Trees Versteegen

Sinterklaasactie PCI
HH Jacobus Johannes Parochie Borne

“Die kinderen moeten weten dat ze zelf de moeite waard zijn”

Samen met de Vincentiusvereniging en de diaconie van de protestantse gemeente Borne organiseert de PCI van HH Jacobus Johannes Parochie al enige jaren een Sinterklaasactie.

Kinderen van 5 tot 15 jaar ontvangen in november, voorafgaand aan Sinterklaas, een cadeaubon van 15 euro, die ze zelf kunnen besteden. Het gaat jaarlijks om ongeveer 110 bonnen. We zijn in gesprek met Jos Kemna, secretaris van de PCI. Het gesprek vindt plaats in het parochiecentrum.

Sinterklaasactie

Er was geen concrete aanleiding om de actie destijds te starten, maar de armoede van kinderen ging de PCI ter harte. Veel kinderen kunnen geen Sinterklaas vieren, en zo kunnen ze op school toch een cadeautje laten zien dat ze hebben gekregen. Dan tellen ze ook mee. Als voormalig leraar en directeur in het basisonderwijs heeft Jos veel armoede onder kinderen gezien. “Dat weet je niet direct, maar je kunt het merken aan het gedrag, ze zijn schuchter, staan niet zo gauw in de picture en worden er liever niet op aangesproken.”

De cadeaubonnen worden rondgebracht

“We verzamelen de adressen via de netwerken. Natuurlijk zijn adressen niet zomaar beschikbaar vanwege de privacy. Maar via de Voedselbank, uit de parochie, de kerken en gemeente, mond op mond, de noodopvang voor vluchte-

lingen, de sociale werkplaats, komen de adressen binnen. De cadeaubonnen gaan trouwens niet alleen naar arme kinderen, een enkel gezin dat bemoediging nodig heeft en het eigenlijk

best zelf kan betalen, ontvangt ook weleens cadeaubonnen. Ter bemoediging en waardering voor de zorg die ze in pleegzorg geven, bijvoorbeeld.”

De bestuursleden van de PCI bezorgen zelf in de weken voorafgaand aan Sinterklaas de bonnen bij de families. Honderden bonnen, drie bestuursleden. Dat toont de praktische inzet van het PCI-bestuur. Jos Kemna: “Het valt me op dat de gordijnen vaak gesloten zijn, blijkbaar

wil men niet dat er naar binnen wordt gekeken. En nergens hangt een naambordje. Als ik aanbel, doet er bijvoorbeeld een kind open. Ik vertel dan ik van de kerk kom en een cadeautje komt brengen. Dan komt er vaak een moeder naar de voordeur. Het gaat vaak om gezinnen met alleenstaande ouders. Elk kind in zo'n gezin krijgt dan een bon. Vaak is de ouder ontroerd. En natuurlijk is het kind ook heel blij.”

De moeite waard

Jos hoopt “dat het kind zelf mag bepalen wat er van de cadeaubon gekocht wordt. In arme

“Zo ontvangt het kind het besef dat hij of zij zelf de moeite waard is”

gezinnen krijgen cadeaubonnen vaak een besteding aan iets praktisch dat noodzakelijk is. Met een cadeaubon kan het kind hopelijk zelf bepalen wat het mooi vindt. Zo ontvangt het kind het besef dat hij of zij zelf de moeite waard is. Want daar draait het uiteindelijk om: dat je laat weten dat iedereen de moeite waard is. De bijbel is doorspekt van zinnen als ‘heb uw naasten lief’ en dat we wat voor elkaar moeten doen. We moeten elkaar helpen, zonder aanzien des persoons. Andere organisaties, geven ook hulp, maar wij kunnen op ons geloof steunen. Aan Jezus Christus hebben we een voorbeeld, daarvoor hebben we vertrouwen gekregen en dat kunnen we ook nog eens voorleggen in gebed.”

(Niet zo) bijzonder

Met een zekere Twentse nuchterheid presenteert Jos het project. Hij is bescheiden. Er zit geen gelikte publiciteitscampagne vast aan het project. Jos vindt het niet zo bijzonder wat de PCI en de Diaconie doen. “Dat komt”, zo zegt hij, “omdat de PCI gewend is minder in de openbaarheid te treden: armenzorg, daar loop je niet mee te koop. De PCI wil leren meer zichtbaar te worden, daar gaan ze de komende jaren aan werken.” Jos weet wel dat er op veel plaatsen Sinterklaasacties zijn, maar zijn hartstocht voor deze Sinterklaasactie is vooral omdat hij vindt “dat er echt meer oog komt voor arme kinderen. Dat ze gezien worden, dat ze weten dat ze bijzonder zijn en dat ze weten dat ze de moeite waard zijn.”

Goed te doen

De actie is goed te doen voor mensen in andere plaatsen. Er is samenwerking met andere kerkelijke diaconale organisaties, er zijn adressen, er is inzet en menskracht om de cadeaubonnen zelf af te geven en met mensen in contact te komen. En heel belangrijk: er is een visie van waaruit men iets wil doen. Armoede

Bij de jaarlijkse intocht in Borne komt de Sint dichtbij de kerk

zichtbaar maken, en dan in het bijzonder de kinderen en hun recht van bestaan zichtbaar maken. De Sinterklaasactie loopt nu al enige jaren. Het aantal adressen is constant. Men verwacht en hoopt er nog enige jaren mee door te gaan. De samenwerking met de andere organisaties verloopt steeds op een bijzonder goede wijze. Onlangs was Jos in een speelgoedwinkel ter plaatse. De eigenaar vertelde dat de dag na Sinterklaas er veel blijde kinderen in de winkel zijn om zelf hun speelgoed te kunnen kopen. Voor een moment zijn de kinderen zichtbaar.

www.hhjj.nl

Herman Agterhoek, Hub Crijns, Jos Oostrik, en Hans Oldenhof (eindredacteur)

Je moet het zien

Theologisch commentaar op de genomineerde projecten

'Je moet het zien' kreeg dit boekje als titel mee. Net als voorheen is er weer een breed scala aan projecten genomineerd. De projecten zijn echt bijzonder. De diaconale vrijwilligers die ze dragen zijn vaak bescheiden mensen die samen met anderen 'gewoon' hebben gedaan wat hen op een bepaald moment als goed voorkwam.

De vrijwilligers spreken over hun motieven niet dikwijls en als ze er wel over aan de praat komen zijn ze wars van grote woorden. Maar zo 'gewoon' zijn de projecten niet. Sommige vrijwilligers zijn sterk met de kerk verbonden, andere veel minder. Maar om een bepaalde nood te zien, je af te vragen wat je kunt doen en vervolgens in beweging te komen en te blijven heb je een manier van kijken nodig, die niet zomaar bij iedereen voorkomt: je moet het zien. Dezelfde projecten zouden in vele gevallen ook door niet-christenen kunnen zijn opgezet. Toch is het niet zomaar dat door het christelijk geloof beïnvloede mensen juist tot deze projecten komen.

Inleiding

De Geest van de opgestane Christus is uitgestort over alle vlees (Handelingen 2,17); alle mensen kunnen dus liefhebben, hun leven in dienst stellen van waarheid, goedheid en schoonheid. Onze geloofstraditie geeft ons echter een bijzondere mogelijkheid om een levende relatie te ontwikkelen met de bron van alle liefde, met God. Naarmate je meer komt tot een levende relatie met God heeft dat grote invloed op wat je ziet en hoe je omgaat met wat je ziet. De mensen, die de genomineerde projecten dragen, hebben gekeken met de ogen van God, of ze dat nu zelf zo noemen of niet. Aan de vruchten ken je immers de boom, de oorsprong. In de projecten zijn de anderen, de mensen met een bepaalde nood, geen

object van zorg maar medemensen, broeders en zusters. Hulpbetoon en solidariteit zijn hier nauw verbonden met liefde. Je kunt als jury voor een meer beschouwend commentaar verschillende invalshoeken nemen. Zo zijn in 2007 onder de titel 'Hoe kan ik voor jou een naaste zijn?' 24 voorgedragen projecten bekeken vanuit de oecumenische definitie van diaconie. ('Barmhartigheid en gerechtigheid', 2004, p. 392) In 2010 keek men onder de titel 'Ga en doe evenzo' meer specifiek bij de ingediende 29 projecten naar de rol van barmhartigheid, gerechtigheid, wederkerigheid en verzoening. In 2013 ('Werken vanuit je hart') werkte de theoloog Van den Hoogen aan de hand van 28 projecten het begrip barmhartigheid nader uit. In 2016 ('Ik zal er zijn voor jou') duidde de jury religieus het zoeken van verbinding en het stichten van gemeenschap, een belangrijke kenmerk van alle 30 projecten: de waardigheid van mensen komt aan het licht in de ruimte die God is. Er is meer aandacht voor spiritualiteit en nieuwe vormen van samen kerk zijn. Vanaf 2007 werd een diaconale meetlat toegevoegd, een tekst uit de diocesane beleidsnota 'In Gods Naam doen' uit 2005. Hierin geven twaalf praktische vragen een leidraad voor hoe in je parochie kunt komen tot een goed diaconaal beleid rond projecten. Die 'meetlat' met twaalf vragen blijft heel bruikbaar. In dit spoor zoeken we verder naar verdieping zonder de band met de (soms weerbarstige) realiteit van de 31 projecten en de maatschap-

Reliëf van Leo Brom op het
grafmonument van Ariëns
te Maarssen

pelijke context ervan te verliezen. We doen dat langs twee lijnen: 1) via de traditie van het katholiek sociaal denken, en 2) bij projecten rond liturgie vanuit het denken van de kerk over het doen van het goede als bijdrage aan de zoektocht naar God. Je zou het ook de weg van de ethiek en van de spiritualiteit kunnen noemen. In de katholieke theologie hangen deze vanouds nauw samen: het gaat immers om het handelen van bezielden mensen, die zich bewust zijn van de context waarbinnen zij leven. Het gaat bij het doen van het goede om werken vanuit je hart terwijl je tegelijkertijd je verstand gebruikt.

De traditie van het katholiek sociaal denken

De leiding van katholiek Nederland (bisschoppen, priesters en leken) boog zich van 1968 tot 1970 in Noordwijkerhout tijdens een Pastoraal Concilie over de vraag hoe men de besluiten van het Tweede Vaticaans Concilie zou kunnen verwerken in ons land. De theoloog Edward Schillebeeckx drong toen aan op een grondige analyse van de context: in wat voor wereld willen we kerk zijn en welke impact heeft die

wereld anno nu op ons als kerk? Die analyse werd niet gemaakt: men wilde van hoog tot laag 'modern' en 'bij de tijd' zijn. (Erik Borgman, 'Leven van wat komt, een katholiek uitzicht op de samenleving', Meinema 2017, p. 30.) "Aggiornamento", de oproep van de concilievaarders om de kerk bij de tijd te brengen, werd in ons land op een bepaalde wijze verstaan. Het mens- en wereldbeeld van de opkomende liberale tijdgeest werd kritiekloos door velen omarmd. Nederlanders zijn ook vaak nuchter, praktisch en idealistisch: niet praten maar doen. Diaconale vrijwilligers in onze kerk zijn vaak doeners: ze zien een concrete nood en willen er iets mee doen. Dat leidt tot goede resultaten. De projecten getuigen ervan. Het blijft zinvol om noden en projecten binnen de maatschappelijke context te plaatsen. Je beseft dan dat je niet op een eilandje bezig bent.

Onze kerk heeft daarbij wereldwijd een eigen instrument, dat in ruim 128 jaar, onder invloed van heftige maatschappelijke gebeurtenissen over de hele wereld, ontwikkeld is: het katholieke sociale denken. Alphons Ariëns was een van de pioniers aan de basis waaruit dit denken vanaf het einde van de 19e eeuw is voortgekomen. Sommigen zeggen dat de sociale leer, na het geheim van Fatima, in onze kerk het best bewaarde geheim is. Inderdaad is er in katholieke kringen geen sterke traditie in wat meer afstand nemen en de context in kaart brengen. Er is wel kennis van de vier centrale begrippen ervan: menselijke waardigheid, algemeen welzijn, solidariteit en subsidiariteit. Er is ook wel enige kennis over de fundamentele kritiek die de kerk heeft op het communisme en het liberalisme. De kerk pleit op basis van vele historische ervaringen in tal van landen voor een democratische rechtsorde en een sterk maatschappelijk middenveld, dat burgers kan beschermen tegen een te grote macht van de overheid én de markt. In het communisme is de staat almachtig; in een (neo-) liberale orde drukt de markt de grootste stempel op de ontwikkeling. Staat en economie moeten ten dienste staan van het algemeen welzijn. In de

economie, zegt de kerk, moet niet het aandeelhoudersbelang voorop staan maar de continuïteit van de onderneming en de bijdrage ervan aan het algemeen welzijn. En sinds de encycliek 'Laudato Si' ziet de kerk het grote belang van een duurzame ontwikkeling. Armoedebestrijding en het goed omgaan met de klimaatverandering zijn twee speerpunten die nauw met elkaar samenhangen. Overheid en particulier initiatief dienen daarbij nauw samen te werken. Nu valt tegen te werpen dat we in diaconale projecten bezig zijn met concrete mensen. Wat maakt het voor die projecten uit dat de kerk een sociale leer heeft? Daar wordt onze inzet toch niet anders door? Welnu: deze blikvernauwing treedt op als er weinig traditie is om na te denken over de maatschappelijke context. Als theologische werkgroep van de jury durven wij de volgende tegendraadse stelling aan: stuk voor stuk passen de projecten binnen een bredere maatschappelijke beweging die aan de basis, in het dagelijks leven met elkaar een

De gouden kelk van Ariëns, die hij verkocht ten behoeve van de arbeiders in de weverij 'De Eendracht'

antwoord zoekt op de gevolgen van de liberale tijdgeest en de toenemende macht van het grote bedrijfsleven.

De maatschappij is harder geworden, maar waardoor?

Welke gevolgen heeft de veranderende context? Veel mensen in ons land, ook binnen onze kerk, zullen beamen dat onze maatschappij de laatste twintig jaar harder en ingewikkelder is geworden en dat diaconale projecten evenzovele pogingen zijn om de slachtoffers daarvan bij te staan. Op zichzelf is dat juist. Maar de vraag dient gesteld wat die verharding en die toenemende complexiteit veroorzaken. Het gaat hier niet om natuurlijke processen, maar om ontwikkelingen waar menselijke belangen en menselijke keuzes een rol spelen. Het gaat om historische ontwikkelingen, waarbij te midden van alle complexiteit in onze ogen sprake is van een dominante bovenstroom en een tegendraadse onderstroom. Het maakt dragers van diaconale projecten volgens ons sterker als zij beseffen, dat zij van die onderstroom deel uitmaken en dat er vanuit de leer van de kerk en ook door de opeenvolgende pausen kritische dingen gezegd worden over de dominante bovenstroom van een liberaal mens- en wereldbeeld. Wat is dan volgens ons de context waarbinnen wij leven?

Wij zien de volgende ontwikkelingen:

1. Een veel sterker individualisme, dat leidt tot veel meer competitie en het afdanken van wie niet mee kunnen komen.
2. Het verdampen van de ethiek in de economie, zichtbaar in de bankencrisis, de globalisering, de drang om te groeien als je als ondernemer wilt overleven, de belastingontduiking, het wereldwijd sterk toenemen van de kloof tussen arm en rijk,

Ariënsbeeld gemaakt door Bon Ingen-Housz in 1937 en vaandel van St. Caecilia koor in Maarssen

3. Het ondermijnen van gemeenschapsdenken en het nationalisme als verkeerde reactie op de leegte die dan voor onze identiteit ontstaat.
4. Landelijke en internationale overheden die inboeten aan macht en allerlei verantwoordelijkheden afstoten, hetgeen plaatselijke overheden in tal van landen maar ook bij ons voor de moeilijke taak stelt om met te weinig middelen het leven

van mensen en groepen die niet mee kunnen komen te ondersteunen en het leven in de armere wijken leefbaar te houden.

5. Het terugdringen van religie en levensbeschouwing naar de privésfeer en de moeite bij overheden om een volwassen houding te ontwikkelen tegenover publieke betrokkenheid vanuit christelijke, joodse en islamitische organisaties.

Als je goed naar deze ontwikkelingen kijkt zie je dat ze samenhangen met de dominantie van een liberaal mens- en wereldbeeld. Deze dominantie heeft wereldwijd heel veel goeds gebracht, zoals een ongekende groei van de economie en spreiding van inkomen, kennis en mondigheid onder gewone mensen. Maar de nadelen en bijeffecten springen de laatste decennia veel meer in het oog.

Kwetsbare medemensen met respect en solidariteit benaderen

Laten we binnen deze maatschappelijke context opnieuw kijken naar de genomineerde projecten. In een negental projecten staan mensen centraal die maatschappelijk niet mee kunnen komen. Zij worden vaak gezien als losers en bekijken zichzelf ook nogal eens zo. Maar deze projecten benaderen hen als medemensen die behalve gezelligheid ook respect en solidariteit verdienen. Dat gaat in tegen de stroom waarbinnen zij worden gezien als kostenpost, als maatschappelijk minder waard, als minder geslaagd want afhankelijk, als object van zorg, als moeilijke mensen, als mensen met vooral afstand tot de arbeidsmarkt en ga zo maar door. Ook de vele hulpverleners die ons land telt doen hun best om deze mensen als gelijkwaardig, als medemens te benaderen. Maar een te grote praktijklast en de gebondenheid aan allerlei protocollen en administratieve verplichtingen kunnen hen in de weg zitten bij een echt persoonlijke benadering. Het kan hen zelfs in hun opleiding zijn voorgehouden dat persoonlijke betrokkenheid vermeden moet worden en dat pampieren altijd uit den boze is 'omdat mensen in hun kracht gezet

Koperreliëf van Alphons Ariëns

gemaakt door Agaat Cornelis

Kennedy in 1937

moeten worden'. Diaconale vrijwilligers zitten minder of niet gevangen in deze benadering. De presentiebenadering is niet voor niets door een theoloog (Andries Baart) ontwikkeld. Deze benadering opent de ogen van veel mensen in de wereld van zorg en welzijn. Beseffen deze diaconale vrijwilligers dat zij met een deel van de professionals in de zorg een tegenbeweging vormen?

Vriendschappen met nieuwkomers

Een negental projecten ontwikkelt contacten met vluchtelingen en migranten. Dat lijkt zo gewoon in onze kringen. Maar is het dat in een land waar meer dan 20 % van de bevolking het heeft over 'eigen volk eerst' en waar middenpartijen onder druk staan van het populisme?

Deze diaconale vrijwilligers werken vanuit een andere benadering. Zij hebben het niet over "de gelukzoekers" en over "de moslims die de macht gaan overnemen". Zij sluiten vriendschap met individuele en groepen migranten en gaan soms echt in gesprek over religie en een inclusieve samenleving, vanuit een christelijke motivatie. Weten zij dat in een van de concilie-documenten van onze kerk ('Lumen Gentium', constitutie van Vaticanum II over de kerk, hoofdstuk 16) gezegd wordt dat christenen en moslims in dezelfde barmhartige God geloven? Vaak beseffen zij wel dat zij tegen de stroom ingaan en dat zij buiten de kerk bondgenoten hebben. Want die komen zij in de praktijk van de diaconale projecten telkens tegen.

Inzet tegen eenzaamheid

In een achttal projecten ligt de focus op het voorkomen van eenzaamheid. De inzet bestaat uit het organiseren van vormen van gastvrijheid, van gemeenschap, soms rond samen eten. Dit is een heel sterk punt van onze kerk. In elke parochie is er een grote inzet om mensen te bezoeken en bijeen te brengen. Er wordt veel vreugde aan beleefd. Beseffen deze vrijwilligers dat zij maatschappelijk tegen de stroom inroeien omdat zij uitgaan van gemeenschapsbanden, terwijl die maatschappelijk (zie vakbonden, politieke partijen en tal van verenigingen) aan erosie onderhevig zijn? En is er binnen hun parochie genoeg aandacht voor de lokale kerk als gemeenschap?

Mens- en diervriendelijk boeren

De agrarische sector is een wereld waar de wetten van de agro business (en overheden en banken als wispelturige en vaak als onbetrouwbaar ervaren partners) voor vele kleinere bedrijven dwingend en belastend zijn. Hoe dragen we er aan bij dat boeren zichzelf als mens blijven zien (en niet alleen als ondernemer) en dat burgers in hen meer zien dan vooral producenten van dierenleed en vervuiling? In twee projecten is uitdrukkelijk aandacht voor waarden in de economie van het platteland en

voor ontmoeting tussen boeren en burgers. Een mens- en diervriendelijke productie en consumptie staat hier centraal. Een kleine kerkelijke bijdrage aan een veel bredere ecologische beweging.

Samenwerken met overheid en netwerken

Aan de basis werken caritaswerkgroepen en diaconieën steeds beter samen met lokale overheden. De gemeenten beseffen steeds meer dat ze alle bondgenoten nodig hebben om de sociale samenhang en de onderlinge solidariteit op peil en intact te houden. Zij treden ook de kerken de laatste jaren anders tegemoet. Daarom verbaast het niet dat de samenwerking overheid-kerk in een project centraal staat. Zonder bondgenoten is het voor de lokale overheid dweilen met de kraan open. Alleen door een groot netwerk kan er gewerkt worden aan preventie en onderlinge zorg. Anders wordt de zorg helemaal onbetaalbaar, met alle gevolgen van dien. In andere projecten zien we de lokale overheid meedoen als financier en mogelijk maker, facilitator, van gebouwen en diensten.

Liturgie en diaconie

Er is nog een andere categorie van een viertal projecten, waar we uitvoeriger bij stil staan

omdat ze bezinning bevat op de relatie met kerk en geloof. Het gaat om projecten waarin gezocht wordt naar een goede wisselwerking tussen diaconie en liturgie. Het zijn de Werelddag van de Armen, die nu tweemaal in de Martinuskerk in Arnhem is geweest, de internationale vieringen in de Pax Christi gemeenschap in multicultureel Lelystad en het verbinden van diaconie en liturgie in diezelfde gemeenschap. En de Franciscustafel in Apeldoorn, waar vrijwilligers na een gebedssamenkomst de wijk intrekken om dak- en thuislozen op te zoeken, hen hun vriendschap te betonen en hen eten en drinken te geven. Het thema diaconie en liturgie dook de afgelopen jaren al eerder op rond de Ariënsprijs, eerst zijdelings, daarna direct. Zo werd in 2013 bij een voedselbankproject gemeld dat geloofsgemeenschappen in de Advent producten inzamelden voor de kerstpakkettenactie. In de kerken van Nieuwegein werden een aantal van die producten ook tijdens de offerande naar het altaar gebracht. Hierop werd als toelichting gegeven: "De basis voor de solidariteit is de dankbaarheid dat je dit voor elkaar en met elkaar mag doen. Je bent met elkaar verbonden, en God staat daar niet buiten". In 2016 werd er voor het eerst een diaconaal weekend van een parochie genomineerd (Johannes XXIII), waarbij ook de viering ter sprake kwam. Deze

viering in juni werd in de traditie geplaatst van de oogstdankdag. Ook dit jaar, 2019, komt de oogstdankdag in beeld bij de oogstgave in Raalte van boeren

Vijf plaquettes van de Ariëns

Prijzen uit 2004, 2007,

2010, 2013, 2016

en burgers hier voor boeren elders in de wereld ter gelegenheid van de Stöppelhaene.

Liturgie waarin het leven doorklinkt

Opvallend in genoemde voorbeelden is, dat de diaconie voorafgaat aan de liturgie. En dat dankbaarheid voor het leven, voor de vruchten van de oogst en voor wat men voor elkaar en voor mensen in nood kan doen de grondtoon ervan zijn. Er is behoefte om de diaconale ervaringen in te brengen in de eucharistie, die tenslotte de dankzegging bij uitstek is. Wat wil men bereiken? Men noemt als belangrijkste reden het zichtbaar maken voor de kerkgangers van het vele goede dat er gebeurt. Legitiem, maar op zichzelf te weinig: de liturgie is geen publiciteitskanaal. De belangrijkste reden om de diaconie in de liturgie te laten doorklinken is het verlangen om het eigen leven en ook de eigen inzet voor God te brengen. Eucharistie is transformatie: zoals brood en wijn lichaam en bloed van Christus worden, zo bidt en gelooft de gemeenschap dat de aanwezigen vervuld worden van de liefde van verrezen Christus.

Bidprentje van Alphons Ariëns uit 2018 met als relik stukje van de jas van Ariëns

En als het diaconale projecten betreft: dat Gods Geest, die hierin ervaren wordt het project zal blijven dragen en dat Gods zegen mag rusten op allen die erbij betrokken zijn. Het element van de offerande treffen we aan bij de migranten in Lelystad: zij hechten aan het aandragen van de collecte in natura in een processie. Er gebeurt iets in Lelystad als de migranten vieringen mee gaan vormgeven. Een bezoekend jurylid: "Betrokkenheid, een intense geloofsbeleving, sommigen durfden zelfs het woord 'Godservaring' in de mond te nemen, zo sterk voelden zij de ervaring met het goddelijke. Hand in hand het Onze Vader bidden, elkaar oprecht de vrede toewensen, de harten van de aanwezigen werden geraakt en geopend. Er gebeurde iets met hen, men kwam als het ware 'los'. Het geloof werd letterlijk gevoeld en beleefd." Hier gebeurt de transformatie! Als de pastoor zelf een migrant is, zoals Nguyen Thanh Tuan bij het project Werelddag van de Armen in Arnhem, kleurt dit de viering. Als ex-bootvluchteling kan hij zich goed inleven in mensen die onderaan de maatschappij bungelen. Hij stelde zich voor dat armen vanwege hun lage zelfbeeld nooit hoog bezoek verwachten. "Maar de verrezen Heer wil bij ieder van jullie op bezoek komen", zei hij in zijn Adventspreek. Waar God aanwezig komt geschiedt omvorming, genezing, herstel. Het koor dat op het einde van de viering en bij de maaltijd zong (hun lied staat achterop dit boekje) bestond uit vaste bezoekers van het inloophuis Sint Marten. Zij worden gezien voor Gods aanschijn. Transformatie!

Het standbeeld van Ariëns dat in 1934 is onthuld in Enschede

Mystagogische kern van diaconie en liturgie

In deze projecten wordt gezocht naar een goede wisselwerking tussen liturgie en diaconie. Onze traditie zegt dat diaconie mystagogisch kan zijn: ons ontvankelijk kan maken voor Gods verborgen aanwezigheid in het dagelijks leven. Waar de vreugde en de passie van de diaconie op organische wijze in de preek, de voorbeden en de offerande doorklinken in de viering kan er iets gebeuren: Gods Geest komt uit het verborgene aan het licht en vervult de harten van de gelovigen.

Hier komt onze analyse van de context ons weer te hulp. Sinds de jaren '60 is de verwoording van het geloof voor velen versmald tot moraal, tot levensbeschouwing, met de bijbel als illustratieboek. 'Als je maar een goed mens bent' werd voor velen de kortste samenvatting van hun geloof. Maar niemand is goed dan God alleen (Lukas 18:19). Onze vieringen zijn vaak te esthetisch en te bloedeloo. En onze inzet te activistisch. Onder andere katholieke migranten brengen hun vreugdevolle relatie tot de drie-ene God en tot de kerk binnen in onze gemeenschappen. Zij houden ons een spiegel voor: ontdek Gods verborgen aanwezigheid in je dagelijks leven en onderhoud je relatie met Hem in de kerk. Op dit vlak is er nog een wereld te ontdekken: de ontmoeting met Christus in het dagelijks leven en in de eucharistie met elkaar verbinden.

Het hoort bij onze traditie dat we de Gekruisigde kunnen ontmoeten in de arme, aan de marge van de samenleving en ook bij het onder ogen zien van ons eigen tekort en onze pijn. Bij ons viere zijn de armen vaak niet aanwezig of zij worden niet als zodanig herkend. In de preek en de voorbeden klinkt vaak nauwelijks hun pijn en strijd en hun gelovig vertrouwen op Gods voorzienigheid door. Zij worden eerder neergezet als object van zorg, voor wie wij moeten klaarstaan. De grauwsliuier in de liturgie hangt volgens ons samen met dit moralisme: we moeten volgens de voorganger van alles, maar onbenoemd blijft dat de Geest van de verrezen Christus allang werkzaam is, zowel bij de sterken als bij de zwakken onder ons. Juist diaconale vrijwilligers zouden in de kerk een andere geloofsbeleving kunnen inbrengen: de vreugde om de ontmoeting met de Heer, die riep, inspiratie, troost en bemoediging gaf. De werking van Gods Geest, die ervaren wordt in het dagelijks leven, mag worden benoemd in de kerk. De viering van de bijzondere ontmoeting met de Heer in brood en wijn kan dan verbindend en verdiepend werken.

Langs de diaconale meetlat

Door het stellen van onderstaande vragen kan men kijken hoe diaconie in de parochie er voor staat. Deze vragen dienen als een meetlat voor de diaconale praktijk.

Doel

Het doel van deze werkvorm is de diaconale situatie in de parochie door te lichten.

Doelgroep

Klankbordgroep bestaande uit: kerkelijk kader, diaconale vrijwilligers, werkgroepen, besturen, ook van de Parochiële Caritas Instelling, en ondersteuners in het diaconale werkveld.

Werkwijze

Maak een klankbordgroep (minimaal vier personen) die onderstaande lijst afwerkt. Deze meetlat werkt niet goed als men denkt aan alle punten te moeten voldoen, of als men denkt dat iedere groep alles zou moeten doen. Juist bij het maken van keuzes kunnen onderstaande vragen helpen: wat is in onze situatie nodig en waartoe hebben wij de mogelijkheden?

1. Welke stemmen dringen tot ons door, welke mensen en vragen komen bij ons in het zicht: in eigen parochie, de wijk, het dorp, de stad, landelijk, de grotere wereld? Welke problemen in de samenleving en welke mondiale uitdagingen hebben onze aandacht? Niemand kan aan alles tegelijk werken: selectie is noodzakelijk.
2. Hoe zit het in ons parochieverband met de aandacht voor binnen en buiten, voor nabij en mondiaal? Omzien naar elkaar en omzien naar mensen buiten ons verband, dienen in balans te zijn.
3. Welke selectie maken we in de praktijk bij de drie fundamentele aspecten van diaconie: zorg en barmhartigheid, inzet voor gerechtigheid en werken aan verzoening? Hoe is de band met arbeid en economie?

Zou onze inzet en aandacht anders gericht dienen te worden? Waartoe hebben wij de mogelijkheden?

4. Hoe kunnen wij onze diaconale acties en opstelling karakteriseren: is de noodlijdende of onrechte mens voorwerp van onze zorg en inspanning of is die onze leermeester en horen we via hen de roep van Christus? Is er sprake van wederkerigheid in de diaconale relatie, is er verwantschap?
5. Hoe zorgen wij ervoor dat de ervaringen opgedaan in het diaconale werk, doorwerken in het geheel van het functioneren als kerk en als geloofsgemeenschap? Die ervaringen kunnen doorwerken in de liturgie (verkondiging, voorbeden, collectes, zending), in de catechese (ontmoetingen, keuze van stof en activiteiten), in de inhoud van en de aanwezigen bij vergaderingen, in de vraag van wie wel of niet bij de geloofsgemeenschap betrokken zijn (welke mensen blijken wij aan te trekken en welke als het ware af te schrikken of af te stoten)? Hoe voedt en verdiept de diaconale praktijk ons parochieleven, en omgekeerd: hoe inspireren wij tot diaconie en ondersteunen wij diaconie?
6. Hoe doorzichtig en praktisch is de infrastructuur voor diaconie binnen ons parochieverband? Is er een goed samspel van alle betrokkenen? Is er een cultuur van alles in de hand houden en alles coördineren of ook van inspireren en uitdagen tot nieuwe initiatieven?
7. Hoe benutten wij de ondersteuning van de profielpastor voor diaconie, de diocesane diaconale dienstverleners en landelijke organisaties?

8. Met welke bondgenoten solidariseren wij ons, dichtbij en breder gezien? Welke oecumenische kansen liggen er? Antwoorden hangen samen met het maken van keuzes: waar je aandacht aan wilt besteden, bepaalt wie je bondgenoten zijn.
9. Heeft het parochieverband een beleidsplan, waarin de diaconale een wezenlijk onderdeel is? Zijn de diaconale vrijwilligers betrokken in de voorbereiding van het beleidsplan? Zien zij de uitvoering zitten en engageren zij zich daar ook mee? Welke ondersteuning krijgen zij en hebben zij nodig?
10. Hoeveel financiële middelen en menskracht (vrijwilligers en beroepskrachten) worden ingezet voor diaconie? Staat er op de begroting 'geoomerkt' geld voor diaconie?
11. Hoe reageren we snel en adequaat op calamiteiten?
12. Wat en hoe zijn de contacten met de burgerlijke overheid? In hoeverre is bijvoorbeeld de kerk opgenomen in een rampenplan?

Denk aan ...

Verzamel de conclusies, opmerkingen en vragen op papier. Maak vervolgspraken zodat de uitkomst niet 'in de lucht' blijft hangen. Houd na afloop een evaluatie.

Literatuur en website

- Aartsbisdom Utrecht, *In Gods Naam Doen*, beleidsnota diaconie aartsbisdom Utrecht, Utrecht 2005 (digitaal beschikbaar op www.dkci-utrecht.nl).
- Drs. Hub Crijs, dr. Trinus Hoekstra, dr. Jan Jonkers, drs. Jet Schouten en drs. Marije van Dodeweerd (eindredactie), *Arbeid, zin en geloof. Handboek Arbeid en Kerk*, landelijk bureau DISK en uitgeverij Kok, 518 pag., gebonden, ISBN 90-435-1289-3.
- Hub Crijs, Wielie Elhorst, Ploni Robbers-van Berkel, Lützen Miedema, Herman Noordegraaf, Sake Stoppels, Herman van Well, en

- Esther van der Panne (eindredactie), *Barmhartigheid en gerechtigheid, Handboek Diaconiewetenschap*, uitgeverij Kok met landelijk bureau DISK, 2006, 448 pag., ISBN 90-435-0927-2.
- Hub Crijs, Ellen Hogema, Lützen Miedema, Herman Noordegraaf, Ploni Robbers-van Berkel, Herman van Well, Jozef Wissink en Hanneke Arts-Honselaar (eindredactie), *Diaconie in beweging. Handboek diaconiewetenschap*, uitgeverij Kok en landelijk bureau DISK, 2011, 464 pag., ISBN 978-90-435-0453-9.
- Hub Crijs, Ellen Hogema, Trinus Hoekstra, Lützen Miedema, Herman Noordegraaf, Ploni Robbers-van Berkel, Herman van Well, Jozef Wissink, Hanneke Arts-Honselaar (eindredactie), *Diaconaal doen doordacht, Handboek Diaconiewetenschap*, uitgeverij Kok met landelijk bureau DISK, 2018, 288 pag., ISBN 978-90-435-2964-8.
- Henk Meeuws, *Diaconie - Van grondslagenonderzoek tot een pleidooi voor een diaconale mystagogie*, Narratio Gorinchem, 2011, 458 pag., ISBN 978-90-5263-933-8.
- Ellen Hogema, *Diaconie in tien woorden*, Stichting Theologisch Vormingswerk Amsterdam, Amsterdam in samenwerking met Free Muskietiers Zoetermeer, 2012, 54 pag., digitaal beschikbaar op www.rkdiaconie.nl.
- Erik Sengers, *Caritas - Naastenliefde en liefdadigheid in de diaconia van de kerk*, Eburon Delft, 2012, 160 pag., ISBN 978-90-5972-681-9.
- Hub Crijs, en Peter de Bie (beeld), *Werken van Barmhartigheid, gedichtenbundel*, 2019-3, digitaal beschikbaar op www.knooppuntkerkenenarmoede.nl/de-werken-van-barmhartigheid/
- Abonneer uw parochie of PCI op het tijdschrift 'Diakonie & Parochie'.

www.rkdiaconie.nl
www.dkci-utrecht.nl

Sponsors

De Ariëns Prijs voor Diaconie 2019 is mogelijk gemaakt door het aartsbisdom Utrecht, de Diocesane Kerkelijke Caritas Instelling van het aartsbisdom Utrecht, de diocesane diaconale dienstverlening, en de Stichting Het Ariëns-Comité. Sponsors zijn de Diocesane Kerkelijke Caritas Instelling aartsbisdom Utrecht, de Stichting Het Ariëns-Comité, de Arnhemse Stichting Bijzondere Noden, de Parochiële Caritas Instelling van de St. Jan de Doper parochie, de Stichting Steunfonds DISK, en enkele PCI's uit het bisdom.

DKCI aartsbisdom Utrecht

De Diocesane Kerkelijke Caritas Instelling heeft ten doel in het Aartsbisdom Utrecht de gezamenlijke belangen van de in het bisdom gevestigde Caritas Instellingen te behartigen en te bevorderen. Sinds 1 oktober 2008 zijn diocesane diaconale werkers in dienst van de DKCI. De DKCI adviseert de bisdomstaf. Namens de bisschop controleert de DKCI de jaarrekeningen van de PCI's en adviseert de bisschop inzake de dechargeverlening. De DKCI wil de lokale PCI's ondersteunen en van informatie voorzien. De diocesane diaconale werkers ondersteunen de profielhouders diaconie in de parochies en de PCI's op het gebied van diaconie dichtbij en wereldwijd. Op verzoek van de bisschop verleent de DKCI subsidies ten behoeve van een aantal bovenlokale activiteiten.

DKCI
Kerklaan 22
3828 EB Hoogland (Amersfoort)
tel.: 06-42952862
e-mail: info@dkci-utrecht.nl
www.dkci-utrecht.nl

Stichting Het Ariëns-Comité

Het doel van de Stichting het Ariëns-Comité is "de godsdienstige en maatschappelijke vorming van het katholieke volksdeel op een eigentijdse wijze te bevorderen door belangstelling te wekken voor het leven en de werken van wijlen de priester Alphons Ariëns, als een bij uitstek voor onze tijd in godsdienstig en sociaal opzicht leidinggevende figuur".

De activiteiten zijn het houden van bijeenkomsten; het uitgeven van geschriften; het coördineren van activiteiten; en het verzamelen van geschriften en getuigenissen. Het Ariëns-Comité houdt zich aanbevolen voor schriftelijke of mondelinge aanvullingen, onder meer voor de voortgaande onderbouwing (relatio) van de zaligverklaring van Alphons Ariëns.

Stichting Het Ariëns-Comité

Stichting Het Ariëns-Comité
Dhr. drs. J.N. Hinke, secretaris
Galileistraat 49
1223 GL Hilversum
035 - 7729597
secretariaat@arienscomite.nl
IBAN NL67 RABO 0118 0417 38 Enschede
www.ariens-comite.nl

Arnhemse Stichting Bijzondere Noden

De Arnhemse Stichting Bijzondere Noden heeft ten doel het beoefenen van caritas in de meest ruime zin. Geen particuliere aanvragers. Er moet een relatie zijn met Arnhem en omgeving, ook wat betreft Derde Wereld aanvragen.

Arnhemse Stichting
Bijzondere Noden
Van Lennepweg 14
6862 BL Oosterbeek
asbnarnhem@gmail.com
www.asbnarnhem.nl

Parochiële Caritas Instelling van de St. Jan de Doper parochie

De PCI van de St. Jan de Doperparochie is in 2012 ontstaan en omvat de geloofsgemeenschappen van Mijdrecht, Wilnis, Abcoude, Breukelen, De Hoef, Kockengen, Loenen aan de Vecht, Maarssen, Maarssenbroek, Vinkeveen en Waverveen. De PCI maakt de inzet voor sociaal maatschappelijke noden mogelijk, die te maken hebben met de zorg voor de naaste, leefbaarheid, welzijn, sociaal maatschappelijke participatie en zelfredzaamheid. De PCI ondersteunt de Ariëns Prijs voor Diaconie 2019 omdat Alphons Ariëns pastoor is geweest in Maarssen.

PCI St. Jan de Doper,
regio Vecht en Venen
Driehuisplein 2
3641 BZ Mijdrecht
e-mail:
pci.stjandedoper@gmail.com
<https://stjandedoper-vechtenvenen.nl/hulp/diaconie/parochiele-caritas/>

Stichting Steunfonds DISK

Het Steunfonds DISK is opgericht ter ondersteuning van de activiteiten van het landelijk en lokaal arbeidspastoraat. Landelijk bureau DISK heeft in 2014 alle activiteiten gestopt. Het Steunfonds DISK ondersteunt met een bescheiden budget activiteiten en initiatieven, die vanuit kerken te maken hebben met economie, arbeid, inkomen of met armoede, schulden, sociale uitsluiting of die raken aan de tradities van het christelijk en katholiek sociaal denken.

Stichting Steunfonds DISK
Emmaplein 15
5211 VZ 's-Hertogenbosch
e-mail: info@steunfondsdisk.nl
www.steunfondsdisk.nl

Stichting Concordia

De Stichting Concordia ondersteunt op kleinschalige wijze activiteiten die voortbouwen op initiatieven, die door kapelaan Alphons Ariëns gestart zijn in Enschede.

Stichting Concordia Groep
Dhr. Nico Alink, secretaris
Enkeshorst 10
7531 LA Enschede

Colofon

De Ariëns Prijs voor Diaconie 2019 is mogelijk gemaakt door het aartsbisdom Utrecht, de Diocesane Kerkelijke Caritas Instelling van het aartsbisdom Utrecht, de diocesane diaconale dienstverlening en de Stichting Het Ariëns-Comité.

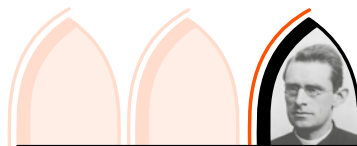
Je moet het zien verschijnt als een eenmalige uitgave onder verantwoordelijkheid van de jury Ariëns Prijs 2019 voor de inhoud, en van het bestuur van de Stichting Het Ariëns-Comité voor de uitgave.

Auteurs: Herman Agterhoek, Hub Crijns, Ria Doornbusch, Lonkeke Gunnink-van den Berg, Bernanda van den Hengel, Mgr. Ted Hoogenboom, Jacqueline Meupelenberg, Hans Oldenhof, Jos Oostrik, Bennie Oude Maatman, Trees Versteegen.

Eindredactie: Hub Crijns

Verantwoording illustraties: de foto's zijn gemaakt door de jury van de Ariëns Prijs voor Diaconie of door de geïnterviewde groepen en personen ter beschikking gesteld. De organisatoren en sponsors hebben hun logo's ter beschikking gesteld. We bedanken op deze plaats iedereen voor deze bijdragen in beeld, waarmee de tekst van dit boek beeldend is verlevendigd.

De foto's van Alphons Ariëns zijn afkomstig uit H. Lohman ofm, *Portret van een priester. Het leven van Alphons Ariëns in woord en beeld*, Gooi en Sticht, Hilversum, 1980.

Stichting Het Ariëns-Comité

Layout: Hans van Eck
(Impressio Communicatie); www.impressio.nl

Druk: Gebroeders Roggeband te Breda

Oplage: 2.500 stuks

Prijs: gratis (exclusief portokosten)

Datum: augustus 2019

Correspondentieadres
Ariëns Prijs voor Diaconie:
Diocesane Kerkelijke Caritas Instelling
Kerklaan 22
3828 EB Hoogland (Amersfoort)
Tel. 06-42952862
e-mail: info@dkci-utrecht.nl

Lied tegen Apathie

Tekst is afkomstig uit het koor inloophuis Sint Marten Arnhem

Zeg nooit: 'onze wereld is gebroken
En de mensen tot weinig goeds in staat'.
Zeg nooit: 'Niemand kan op vrede hopen,
Alles gaat nu eenmaal als het gaat'.

Refrein: Want als mensen samen durven dromen,
Hoe het alle mensen goed kan gaan
Mensen voor elkander op gaan komen
Zal er gauw geen armoe meer bestaan.

Zeg nooit dat de zeeën veel te hoog zijn,
Dat een mens niet zonder bedding kan.
Zeg nooit dat woestijnen veel te droog zijn
Dat een volk daar eenmaal weer verzandt.

Refrein: Want als mensen samen durven dromen,
Hoe het alle mensen goed kan gaan
Mensen voor elkander op gaan komen
Zal er gauw geen armoe meer bestaan.

Zeg nooit: 'God is zijn verbond vergeten,
Er is niemand hier die ons bevrijdt'.
Zeg nooit: 'Van een droom kan ik niet eten'.
Zeg nooit: 'Wie niet werkt verknoeit zijn tijd'.

Refrein: Want als mensen samen durven dromen,
Hoe het alle mensen goed kan gaan
Mensen voor elkander op gaan komen
Zal er gauw geen armoe meer bestaan.

Zeg nooit dat het god vergeten lijden,
Toch het noodlot is van ons bestaan.
Zeg nooit: 'Stil maar, wacht op beet're tijden
Zeg nooit: 'Niemand kan de dood weerstaan'.

Refrein: Want als mensen samen durven dromen,
Hoe het alle mensen goed kan gaan
Mensen voor elkander op gaan komen
Zal er gauw geen armoe meer bestaan.